OCTAVIANI VVLPELLI

A Sancto Angelo Metaurense

TRACTATVS DE PACE, INDVTIIS, ET PROMISSIONIBVS DE NON OFFENDENDO.

IN QVO

Sex, & centum Quæstiones ad forensem praxim pertinentes, examinantur.

Cum Quæstionum, & materiarum Indice.

CVM PRIVILEGIO.

Venetijs, expensis Laurentij Peguli. M D LXXIII.

In dubio faciendum est interpretatio ut pax et [illegible] [illegible] [illegible]. Jo. Vinc. de Anna sing. 665.

Plura huc pertinentia tradit Menoch. de arbitr. cas. 335.

Natio non [illegible] in pace comprehensa [illegible] Laudens. Const. 20.

Fautor non p̄t cogi ut pro alio faciat de non offendendo caveat. Laudens. Const. 20[illegible].

AD ILLVSTRISSIMVM ET REVERENDISS. D. IVLIVM FELTRIVM DE RVERE

S. Rom. Eccle. Presb. Cardinalem Vrbinensem,

Soræ atque Arcis Ducem &c.

OCTAVIANI VVLPELLI

Epistola.

MNES, qui Principibus Illustrissimis Vrbinensibus, subditi nascuntur; sub eiusmodi oriuntur horoscopo; ut eos mirum in modum venerentur & colant: quod Federici, Guidobaldi primi, & Francisci Mariæ, proauorum

 tuorum;

tuorum; & Ducum Illuſtriſsimorum fel. recor. teſtantur ſæcula: quibus, in vtraque fortuna, populorum fides, adeò perſpicua, & inconcuſſa fuit; vt etiam aduerſus directos dominos, poſt bonorum naufragium, ipſos iam exules reuocare; & reuocatos tueri, certæq; (vt Poeta ait) occumbere morti, non detrectauerint. Inter quos ego a Ioanne Baptiſta Britio, auo materno, ortum trahens; qui Federici Scutifer, & Guidobaldi, & Franciſci Mariæ, a cubiculis fuerat; & pro eis uincula, carceres, tormenta, & exilium paſſus eſt; & a Ioanne Vulpello, patruo magno, & Friderico patre, qui eorum ſeruitijs incubuere; poſt plurimos magiſtratus, ab Illuſtriſſimo Guidobaldo II. fratre tuo habitos; ſemper in tuorum familiarium albo, adſcribi concupiui:

piui : donec quum gubernatoris Romæ, locumtenentis officium, sub Pio IIII. gerebam ; in Auditorem celsitudinis tuæ, adscitus fui : ubi integro septennio, & Auditoris, & generalis locum tenentis, in populos tuos Urbinenses, Ducatus Soræ, & alios ab Apostolica Sede, tibi commissos ; integra animi re ctitudine, mihi traditum munus exple ui. Qua uocationis meæ die, me totum obsequijs tuis, in perpetuum uoui : maiores quoscunque magistratus, pilifaciens. Et licet munere functus, iam triennio, inter reliquias Suasæ, tuæ iurisdictionis ; olim Reip. & Senonum ciuitatis celeberrimæ (de qua Ptolo. *Sexta regio. Italiæ ; &) plerique alij, tum antiqui, tum recentiores scriptores, comminiscuntur) uixerim ; eius soli memoriam, iam emortuam su*

 scitans;

ſcitans; non id propter, ne dum mente & corde, ſed & opera a ſeruitijs tuis ceſſaui: nempè quia, hoc opuſculum (quod tractatum vocant) de Pace, Indutijs, & Promiſſionibus de non offendendo; pro tenuis ingenij mei facultate; exaraui: & nomini, ac numini, celſitudinis tuæ dicaui: non quia tibi ſit ampliorem famam, commodum ve aliquod allaturum; ſed quòd perſuaſum habeam, tibi pergratum fore; vt qui tua ſtipendia meruerunt; tuoſve populos gubernarunt; & uixiſſe, & aliquid nouiſſe teſtentur: eò amplius, quia, qui nomen amplitudinis tuæ, in operis frontiſpicio uidebunt; alacriore animo, ad illud emendum, & legendum properabunt: fieri non poſſe exiſtimantes, vt opus tua protectione indignum, tibi dicari contingat. Solent

qui

qui Principibus, eorum ſcripta commen dant; haud modicè, de ipſorum laudibus præfari: Sed quid ego tempus conteram; remque (vt in adagio eſt) iam actam agam? quum Illuſtriſſimæ Feltriæ proſapiæ nomen, magnificentia, decus, animique rectitudo; tuaque in Deum Opt. Max. religio, in omnes comitas, in populos pietas, probitas, & iustitia, iamdiu, Vrbi, & Orbi, innotuerint? & qui ſciam te, eiuſmodi præconia libenter non audire: nec quondam permiſiſſe; quòd populi tui, qui te poſt Deum colunt; qui adhuc ſub aureo viuunt ſæculo; in publica quadam inſcriptione, te Principem optimum, prout Romani Traianum, appellarent. Reliquum eſt igitur, vt qua ſoles benignitate, meos hoſce qualeſcumque labores, recipias; vt me ad maiora promptio-

rem reddas : & quòd ego, quotidie, Deum omnipotentem, pro ſalute tua, orem atque obſecrem : quod me toto corde atque animo, facturum polliceor.

Datum Suaſæ Cal. Auguſti
M D LXXII.

Amplitud. & Celſitud. tuæ

Seruus humillimus,

Octauianus Vulpellus.

OCTAVIANVS VVLPELLVS

Ad Lectorem.

ACcipe benigne lector, libellum hunc, (quem tractatum vocant) de Pace, Indutijs, & Promiſſionibus de non offendendo: in quo ferè quæſtiones omnes, ad rem pertinentes; & quæ in foro verſari ſolent; breuibus explicantur. Materia eſt admodum frequens, & practicabilis: in qua adhuc, pauci ſcripſerunt; & multa indigeſta reliquerunt. Antequàm negocium hoc ad vmbilicum ducerem; uidi moderniores quoſdam, quaſi per tranſennam (ut dicitur) qui in eodem argumento, me præuenere: non quia priores, elaborare

rare cœperint; ſed quòd prius, opus abſoluerint. Ego enim qui integro vicennio abſque diei interpollatione, Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi Ducis Vrbini. Sanctiſſimi Pij IIII. Romæ, & inde Illuſtriſſimi Cardinalis Vrbinenſis, maiores magiſtratus geſſi; a cœptis deſiſtere coactus ſum; & opus in perfectum, dimittere: donec pace amplitudinis eius, rureſtri allectus lenocinio, vt mihi ipſi viuerem; & Deo, & ſtudijs meis, frequentius inſeruirem; inter ciuitatis Suaſæ reliquias, triennio quieui: & tunc ſubceſiuis horis, quum clientum, turba permittebat; tabulæ (ut aiunt) rurſum manus admoui: (& qualeſcunque ſint) lucubrationes haſce, Diuino fauore perfeci. Nec quia illi priores, partum ediderint; abortum procuraui; qui ſciam, in iure noſtro, ſuper eodemmet argumento, quamplurimos elaboraſſe; nec adhuc ſatis dictum extitiſſe. Solent multi aduerſus detractores, excandeſce-

re;

re; ſed ipſe illorum naſutam maledicentiam, nihili facio: qui ſi quid boni ſcripſi, ſcio idoneitatem meam, quam ſufficientiam uocant, (ut Pau. ait) (ſi qua eſt) ex Deo eſſe: qui ex hoc nullos magiſtratus ambio; quũ iam me rude (ut in adagio eſt) donauerim: qui publicæ vtilitati tantum, conſului: non quia meæ ſententiæ, Delphica ſapiant Oracula; ſed quòd omnem ferè, (hac in ſpecie) lapidem moui: ſuper his omnibus, meum qualecunque uotum, protuli: vt alijs peritioribus occaſio præſtetur: quæſtiones has, feliciore Minerua diſcutiendi. Conſueuere plerique in rebus iam digeſtis tantum, fimbrias dilatare; at in ambiguis, aratrum (ut aiunt) eleuare; & conniuentibus oculis pertranſire: quod a me minime factum conſtat: qui potius publico uſui, proſpicere volui, quàm Sycophantæ morſus euitare. Non curaui multorum teſtimonijs, (quæ quotas appellant) opus ampliare:

pliare : qui ſciam quòd in ore duorum uel trium ſtat omne uerbum : & qui nolim aliorum racemis, mihi uindemiam comparare : niſi tamen ſic ſententię antinomia expoſtulauerit: id ſemper profeſſus ; vt in ſcriptis meis , nec ſyllaba quidem , ſine operandi virtute , ſtare videatur . Adduxi etiam potius antiquorum Iuris conſultorum teſtimonia ; tanquam omni exceptione maiorum ; quàm modernorum: noſtri huius ſęculi mores deplorans ; in quo neglectis Bartholo , Baldo , Caſtrenſe , & ſimilibus ; ſine quibus , ius Quiritum penè foret in confuſo ; immò & plerumque Vlpiano , Caio , & Pomponio , ſolent quidam , ſoli authoritati vnius ex moderníoribus ; vt plurimum incogniti , inniti ; nulla etiam ratione reddita : quod quàm ſit abſonum , peritiores iudicent . Ego enim , ſine lege , vel prudentum authoritate , vel naturali ſaltem ratione , loqui (ut dicitur) erubeſco . Supereſt,

pereſt, vt omnes commonefaciam;ut in hoc meo opere emendando, ne dicam carpendo, publicæ tantum (prout & ego feci) utilitati ſtudeant: nam, ego qui prudentiorum omnium iudicio, me lubens ſubmitto; correctiones omnes, æqui, boniq́ue conſulam. Vale.

ARGVMENTVM.

Hoſti etiam ſeruanda fides, docet iſte libellus:
Quum pax ſeruata eſt, quum uiolata fides.

INDEX QVAESTIONVM, QVAE IN HOC TRACTATV de Pace, Indutijs, & Promissionibus de non offendendo, continentur.

Monacho

Socij

 ciscentibus,

INDEX

INDEX
MATERIARVM OMNIVM, AC NOTABILIVM RERVM,

Quæ hoc tractatu continetur, alphabetico ordine digestus.

A

 Adhæ-

Auferens

C

Causa

Clausula

Exterio-

F

Homini

I

 ceptet.

L

Maior

M

O

P

Pax,

Promis.

SAGVN-

S

Stilus

VERBA

V

Vindi-

FINIS.

OCTAVIANI VVLPELLI

A Sancto Angelo Metaurense

TRACTATVS

DE PACE, INDVTIIS, ET PROMISSIONIBVS DE NON OFFENDENDO.

IN QVO

Sex & centum Quæstiones, ad forensem praxim pertinentes, examinantur.

1 *Pax quotuplex ſit.*
2 *Pax interna, quæ ſit; eiusq́ue definitio.*
3 *Pacis externæ, repertor.*
4 *Pacis externæ, definitio.*
5 *Pax, unde dicatur.*
6 *Iniurias facilè negligit; qui ſcit, ſibi maiora a Deo, remiſſa fore.*

QVAESTIO I.

LEXANDER III. duobus tantum capitibus (quæ ex Lateranen. Concilio, ſcripta reliquit; tit. de treug. & pa.) Canoniſtis, & maximè Guiliel. in Spe. Hoſti. in ſumma. Abb. & Feli. ſub eod. tit. in eadem materia, latiore folio, ſcribendi anſam præſtitit: Sed quia noſtra hac tempeſtate, adeò ſubcreuit hominum malitia; ut cũ Lucano dicere poſ-
„ ſimus, *Nuſquam tuta fides*. operæpretium duxi, ex multis quæſtionibus, quæ quotidie in foro uerſantur: a maioribus noſtris, uel omiſſis; uel ſummis tantum labijs (ut in adagio eſt) deguſtatis; libellum (quem tractatũ uocant) ſub titulo de Pace, Indutijs, & Promiſſionibus de non offendendo, deprome-

re: Et breuibus antequam ad definitionem
1 deueniamus, uidendum est, Quotuplex sit
pax: & duplicem esse respondendum est: Vnã
quidem, & priorem internam a Deo, qui est
Deus pacis. Esay. 9. nostris cordibus insitam:
de qua Matth. 5. Beati pacifici, quia filij Dei
uocabuntur. & quæ dicitur Christi pax. ut
Io. 14. Pacem meam do uobis; non quomodo mundus dat, ego do uobis: quam & Pau.
Roma. 1. Romanis optat: ibi, gratia uobis,
& pax. & c. 5. Iustificati ergo ex fide, pacem
habentes ad Deum; per Christum. & Isa.
32. sedebit populus in pulcritudine pacis.
2 Quæ & sic definiri potest; ꝙ sit conscientiæ,
tranquillitas, & gaudium, gratulantis, sibi
cõdonata esse peccata. ut docet Io. Fer. d. c. 1.
Altera autem pax, est ab hominibus inuenta; sicut & bellum. c. Ius gentium. j. distinct.
de qua Pau. Ro. 12. ibi, cum omnibus (si fie
3 ri potest) pacem habentes: Quamprimùm
omnium, Theseum Athenis introduxisse, testatur Plin. natura. hist. li. 7. c. 36. Quæ & externa dici potest: Io. Fer. supra. quia animorum conciliatio, exterioribus, nempè amplexu, osculo, & alijs signis demonstratur: Bal.
4 l. j. nu. 5. l. ij. ff. de pact. Quæ a Gof. in summa
de treu. & pa. definitur, ꝙ sit discordiæ finis:
sed quia id etiã morte contingere posset; sat
congrua

congrua definitio non uidetur: Bar. consil. 200. ait esse pactum quo discordiæ, seu belli sit finis. d.l.j. a qua definitione omnino dissentit Raynal. Corsus. tract. repacificationũ. c.4. dicẽs, repacificationem esse duarum partium discordium unionem: & Anto. Posseui. de pertinẽ. ad hono. lib. 2. dum definit pacem, esse animorum conciliationem; saluo (quatenus fieri potest) utriusque partis honore: cuius definitio, quia hodie in eiusmodi
5 reconciliationibus plurimùm paciscentium honori consulitur; mihi magis arridet: diciturque a pactione. Bald. d.l.j. 2. not. Et hanc secundam pacem, qui priorem habet, facili
6 seruat: quia facilè negligit iniurias; qui scit maiora sibi a Deo remissa fore: ut in proposito dicit Io. Fer. d.c. 1. ad Rom. uersi. & pax. Et de hac secunda (priore Theologis relicta) uerba facturi sumus: his tamen quæstionibus omissis, quæ honorem facientium pacem respiciunt: tamquam ad iudiciale forum non pertinentibus: & a Pari. Pu. Alcia. tract. de singul. certa. Mutio Iustinopol. Fausto, Posseui. Raynal. supra, alijsque monomachistis, satis superque discussis.

SVMMARIVM.

1 *Pacis priuilegia, quæ sint.*

QVAESTIO II.

1 QVAE autem sint priuilegia, quæ pacis intuitu, lex indulgere solet; quia nostri non est instituti, extra propositam messem uagari: sat erit indicasse Barbatiam consi. 1. col. pen. in 3. Corset. tracta. de priui. pa. & Alcia. lib. 1. de uerb. signi. ex bono quoque. fol. mihi 29. eiusmodi specialia, pleno cornu enumerantes.

SVMMARIVM.

1 *Pacem inire, an quis cogatur.*
2 *Fratri se reconciliare negantes, ab ecclesiæ congressu repelluntur.*
3 *Prætoris est officium, lites imminuere.*
4 *Papa, uel Princeps, an ad pacem cōpellere possit.*
5 *Pax non est uera, nisi spontanea.*
6 *Pacem habere, uoluntatis est, bellum necessitatis.*
7 *Honor nemini dandus.*
8 *Honor si lædatur, nec Principi parendum.*
9 *Honor uitæ præfertur.*
10 *Quieti publicæ consulendum.*
11 *Principis interest, populos habere pacificos.*
12 *Vtilitati publicæ plurima priuilegia tribuuntur.*
13 *Indutias facere, an quis cogatur.*

QVAESTIO III.

INDE quæritur an quis ad pacem ineundam cogi possit: & Bart. in l. congruit.nu.4.ff.de offi. præsid.ex illo text. arguere uidetur, ꝙ tam singulares personæ a Prætore, quàm Ciuitates, & Prouinciæ a Præside, ob bonum publicum, nedum hortari, sed & cogi possint: Sed profectò ex uerbis tex. hoc elici non potest. Quinimmò dum dicit ibi Vlpia. ꝙ congruit Præsidi curare ut pacata sit prouincia; hoc remedium adhibet; ut solicitè agat, ꝙ malis hominibus, prouincia careat; & in facinorosos animaduertat; non autem ut ad pacem eos compellat: allegat etiam tex. in l. si usus fructus. §. si inter duos, alias. l. æquissimum. ff. de usuf. sed ibi nullum uerbum de pace, qua animi rancor obliteratur; sed de ciuilium altercationum compositione: & tex. in §. deinde. in auth. de manda. princip. quæ (si rectè perpendatur) ad rem non facit. Idem & docuisse uidetur in l. furti. §. qui iussu. ff. de his qui not. infa. si quies publica turbaretur; nõ aliter; allegando eosdem met tex. Abb. rubr. de treu. & pa. eiusdem fuit sententiæ, nempè ut tam Iudex secularis respectu subditorum; quàm ecclesiasticus respectu clericorum, ra-

tione peccati (ut eius uerbis utar) ad pacem cogere possint. adducit. c. si quis contristatus, & c.placuit. xc. distin. quæ respectu ecclesiasticæ censurę tantum, procedunt; ut fra
2 tri suo (iuxta euangelicam doctrinam) se reconciliare negantes, etiam ab ecclesiæ congressu, iusta excommunicatione (ut aiũt uerba tex.) repellãtur: quod & perfunctoriè probat consi. 108.nu.2.in 2. Sicut & prius adnotauerat Castren.l.quidam æstimauerunt.nume.4. ff. si cer. peta. ex illo Iuliani responso;
3 quo traditum est, ad Prætoris officium pertinere lites diminuere. quod ad casum nostrũ non facit: & in d.§.qui iussu. ubi, in priuatis loquendo, dicit tunc coactioni locum fore, cum inimicitia, Reipub. scandalum afferret. allegat.l.si quis ingenuam.§.in ciuilibus. ff. de cap. & post. re. quæ eius intentionem minimè probat.

Contrarium sensisse uidetur, Bald.in l.j.§. quies.ff.de offic.præfec.ur.generaliter loquẽdo, quòd ad pacem quis debeat suaderi, non cogi: quod & probasse uidetur Alex. ad Bar. d.l. æquissimum: & respondit in terminis Marsi.consi.98. fidem faciens de communi, aduer. Bar.supra, nu.8.& Clar.in prat.§. fin. q.18.in fin. Pet.a Plaz.epit.delic. c. 7. Immò & ipsemet Bar. qui alibi aliter tenuit; in d.l. æquissi-

æquiſſimum;non auſus eſt tenere, ꝙ Iudex ad pacem ſicut ad tranſac.cogere poſsit: dicens id altiorem indaginem expoſtulare: & cum eadem ſententia (in priuatis loquendo) tranſit Bald.in l.expoſtulatione.C.de ſenten. Sed in l. cum affirmes.C.de libe.c. eam probare uidetur limitationem ;quæ a pleriſq; ſupra tradita fuit; nempè (ut eius uerbis utar) niſi guerra Reip.prȩiudicium afferre poſſet: quem cum eadem declaratione, ſequuntur Feli.rub.de treu.& pa.nu.7.& Catal.trac. de ſindi.nu.25.eum allegantes,& in duabus ciuitatibus,Principe ita iubente Marti. Laud. tract.de confœd.prin.q.12.allegans Bal.uice Bart.d.l.congruit.Sic & in Papa, Imper.uel ſupremis iudicibus tantum, non alijs; probat Iaſ.d.l.quidam.nu.4. motus ex can. cum inter R.ſeniorem, de elect. ſed & ibi non de pace,ſed de bonorum tantum compoſitione
4 tractatur.Sic & tandem in Papa, ꝙ uniuerſi tates, & inferiores Principes ad pacem poſſit compellere,ſcribit Bartho.a Capua ſuper conſtitu.regni.tit.de cultu pacis: allegando dd. c.præcipimus, & c.prolatum, quæ in foro eccleſiæ tantum procedere dictum fuit.& c.attendendum.19.diſtin.errore calami, ſub 17.q.4.quod ad rem non facit. Vnde in tanta ſcribentium uarietate, putarim ita con-

cludendum, q nec uniuerſitates, nec ſingula
res perſonæ, ad pacem ineundam, etiam a
5 Principe, cogi poſsint: quia non eſt vera pax,
niſi ſpontanea: teſte Tho. 2. 2. q. 29. 1. mem.
& ſpontè quid fieri non dicitur, quod ex li-
bero mentis arbitrio non proficiſcitur. c. 1.
6 15. q. 1. unde pacem habere uoluntatis eſt,
bellum uerò neceſsitatis: ut dicebat Augu.
ad Bonif. & habetur in c. noli. 23. q. 1. & ideo
hortandi ſunt homines; non cogendi: ex di-
ctis Bal. d. §. quies. in eiuſmodi. n. reconcilia-
tionibus, duo ſunt præcipua; unum reſpectu
Dei, nempè ut ex corde non ficto, fiat iniu-
riarum remiſsio: ut Mar. xj. Matth. 6. alterũ
7 reſpectu honoris: qui teſte Salom. Prouer. 5.
nemini dandus: nec quidem patri: ut in pro-
poſito ex Ariſtotelis ſententia, tradit Poſſe-
8 ui. tract. de hon. li. 1. fo. 42. pro cuius conſer-
uatione, nec etiam Principi parẽdum: ut pro
bat Mutius Iuſtin. li. 1. de duel. c. 21. quia ſu-
per eo nullum quidẽ ius habet: ut oſtendere
conatur Poſſeui. ſupra fol. 301. Cõſequẽs igi
tur eſt, ut, cum de iniuriæ remiſsione, ex cor
de facienda, tractetur qua in Euangelica do-
ctrina, homines nil durius experti ſunt; & de
9 honoris iactura; quæ uitæ nedum æquipera-
tur. l. iuſta. ff. de manumiſ. uin. ſed & præfer-
tur; ut adnotãt Monomachiſtæ ſupra. & cum

nec legi, nec naturali rõne, cõtrariũ sat rectè probet; ad pacẽ neminẽ cogi posse dicamus.

Limitatur tñ hęc cõclusio, ut a tot patrum sententia, temerè non recedamus; quando ex odio inter uniuersitates, uel particulares personas concepto; maximũ, atq; euidens dam-
10 nũ Reip. uel ciuitatis tranquillitati uerosimiliter immineret: satisq; cautionibus de nõ offendendo, indutijs, armorũ depositione, & similibus; publica quies tuta nõ foret: Tunc.n. arbitror, partes, & a Principe, & a Pręside ad pacẽ compellendas; non quidẽ præcisè; ita ut a detentione, uel carceribus, nisi facta pace, non liberentur; sed per indirectum; principaliores, & magis suspectos è ciuitate, eiusmodi prætextu eijciendo, uel relegando: sub pœnis, & cautionibus quæ Principis, uel Pręsidis prudentiæ relinquuntur. & sic Bart. d. l. congruit. Bald. d. l. cum affirmes. Felin. & cæteros, fore interpretandos: idemque postea sensisse reperit Iod. Brug. enchiri. re. crimi. tit. de pa. compo. c. 145. num. 4.

Limitatur etiam, ut non procedat, qñ pax saluo utriusque partis honore, fieri posset: tunc.n. etiam euidenti scandali periculo non imminente; Princeps cuius interest populos habere pacificos; discordes, nedũ hortari, sed & modis de quibus s. per indirectum cogere

potest:

pōt: cum de honoris præiudicio non tractetur; & facilis sit odij dissidiiq; depositio: & hę limitationes ob bonū publicum sustineri posse uidentur. Scimus enim utilitati publi-
12 cæ, quàm plura priuilegia indulgeri : & eius fauore quandoque a regulis iuris recedi. l. de pupil. §. si quis riuos. ff. de nouis ope. nunc. ut fusius adnotauere Bald. l. j. C. de hære. uel act. uen. Roma. l. si uero. §. de uiro. ff. sol. mat. Alcia. lib. 1. de uerb. sign. uersi. ex bono. & Aymo de antiqui. tempo. 4. part. §. minus. circa
13 nu. 6. Minus dubij est in indutijs (quas treugam uocant) cum enim ad tempus fiant; nec de odij remissione, nec honoris iactura, tractetur; certius est, uniuersitates, & singulares personas ab ijs qui sibi præsunt, cogi posse; ut temporis interuallo, pax pertractari, & discordię componi commodè possint. ut Abb. Fel. Capua. & plerique alij supra rectè censuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum speciale ad pacem, an requiratur.*
2 *Administratio libera, in mandato; ad bona, non ad honorem pertinet.*
3 *Mandato generali, non continentur; quæ speciatim demandari solent.*

QVAE-

QVAESTIO IIII.

1 INSVPER quæritur an ad pacem faciendam, speciale mandatum requiratur; & requiri respondeo. l. mandato. ff. de procu. quæ in transactione procedit, & in pace probant Guiliel. in Spec. ti. de treu. & pa. §. 1. num. 4. & Nel. tract. de ban. 3. par. 2. tempo. q. 37. Marti. de Laude tract. de confœde. princ. q. 59. quod & uerum puto, etiam si procuratorium cum libera administratione traditum constet: Villa. pand. in re pet. l. xxij. c. 66. Libera namque administra-
2 tio, ad bona, ad censum, nõ ad honorem pertinet: ut in manumissione docet tex. in l. nec mulierẽ. C. de uind. liber. & licet tex. in c. qui ad agendũ. §. procurator. de procur. in 6. contrariũ decernere uideatnr; ibi ex uerbo, pacisci; illum in pacto, non in pace, de qua agimus, accipiendum puto: ut etiam sentire uidetur Ancha. ibi, col. 2. qui ponit particularem quæstionem de pace; quam frustrà poneret, si sub uerbo pacisci, canon de pace intelligeretur & ipse etiam post Io. And. cum ea transit sententia, ut speciale mandatum requiratur: ea enim, quæ non nisi speciali ius-
3 sione demandari solent; mandato uerbis quãtumuis generalibus concepto, non continentur:

tur: ut adnotãt scrib. supra. & expressis uerbis, Alcia. li. 1. de uerb. sig. uersi. exceptis igitur. fol. mihi 9. ꝙ si in procuratorio aliquos casus similes, & eiusdem naturæ promiscuè specificatos, cum generali clausula proponamus; etiam ad pacem extendi compertũ est. ut probat tex. sæpe dictus, quem ita interpretantur Lap. & Ancha. supra.

SVMMARIVM.

1 *Mandatũ ad pacem, an mandantis morte expiret.*

2 *Mandatum morte finitur, etiam quòd subsit ecclesiæ fauor.*

3 *Matrimonium a procuratore reuocato, an ualeat.*

QVAESTIO V.

1 HVic & illa subnecti potest quęstio; an eiusmodi mandata, morte mandantis euanescant: & speciali pacis priuilegio adhuc uires habere censuit, Corset. tract. de priui. pa. uersi. 93. nu. 28. alleg. Guiliel. supra tit. de homi. uers. sed pone. nu. 6. qui rectè perpensus, hoc non dicit: sed ꝙ pax à uulnerato absenti, & pro eo stipulanti facta; etiam eo mortuo, rata haberi potest; & nimirum, quia respectu uulnerati, res inte

gra

gra non erat: ut ipſemet Guiliel. arguit ibi nu.7. & pro affirmatiua concludit etiã Marſi.ſingu.44.incip.mandatum, & plerique alij Moderniores, allegantes Bald.in addi.ad Spec.ſupra. Sed illa additio non eſt Bal. neque Ioan.And.ita ut eorum autoritati quidquam ſit tribuendum: & allegatus tex. in l.ij.ff.ad Silla. loquitur in domino, qui teſtamento ſeruos de eius morte exculpauit.& in l.ſi uerò remunerandi.§.fi.ff.manda. in actu, qui poſt mortem mandantis erat perficiendus: quæ quidem, quantum ad rem noſtram pertineant; prudens lector arbitrabitur. Ego a regula temerè recedendum non puto.§.penul.Inſtitu.manda.quum adductæ leges non probent; ratio non ſuadeat; nec autoritas urgeat: & licet pacis fauore plurima ſpecialia aduerſus iuris communis regulas inducta ſciam; hoc in conſequentiam trahi poſſe non
2 uideo: quinimmò conſtat etiam eccleſiæ fauore, Epiſcopi mandatum eo mortuo, lite etiam conteſtata, extingui.Cle.fin. de procur.
3 & non ualere matrimonium a reuocato procuratore contractum; etiam ꝙ intimatio nõ fuerit ſubſequuta.c.fi.ubi Ioan.And.de procur.in 6.cum his quæ congerit Iaſ. l. more. nu.17.ff.de iuriſd.om. iud.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pax in testamento an fieri posit.*
2 *Actio iniuriarum, sola dissimulatione aboletur.*

QVAESTIO VI.

1 INSVPER queri solet, an pax in testamẽto, sicut & in contractibus fieri posit: in quam q. Bal.l.j.nu.5.ff.de pact. satis perfunctoriè loquutus est: allegando tex.in l.ij.& fin. ff. ad Trebel. qui ad rem non faciunt. & se remittendo glo.in §.fi.Insti
2 tu.de iniu. quæ non in pace de qua agimus, sed in remissione actionis iniuriarum in testamento facta, procedit: & nimirum quia ea actio, sola dissimulatione aboletur. ut sonant uerba tex. ibi quidquid dicat Bos. tract. crimin. tit. de pace. nu. 20. sed & presens questio ex sequenti dissoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Pax, an absenti fieri posit.*
2 *Pax in testamento facta, testatore reconualescente, an procedat.*
3 *Pax an ualeat si extraneus pro absẽte stipuletur.*

Absentiæ

4 *Absentiæ defectum, an iuramentum in pace suppleat.*
5 *Iuramentum, iuris pub. defectum non supplet.*
6 *Iuramentum, tacitam habet conditionem si pars acceptet.*

QVAESTIO VII.

1 AN autem pax absenti facta, procedat; DD. communi uoto, non ualere testantur; nisi nuncius, epistola, Notarius, uel alia publica persona intersit; quæ absentis nomine stipuletur: ex Bar. in l. debitor. ij. ff. de arbit. & in l. j. ff. de iu. fi. & probat Bald. in l. ij. nume. 4. C. de liber. & eod. liber. dicens, quòd ea quæ in pœnitentiali foro fieri consueuit, ualet; altera uerò, quam ipse solemnem appellat, minimè: nisi organo mediante. cũ quibus transiuere But. c. fi. de confes. Alex. ad Bar. l. non solum. §. iniuriarum. ff. de iniu. & Nel. tract. de banni. 3. par. 2. temp. q. 43. & est satis uulgata conclusio; de qua etiam Corset. de priui. pa. nu. 27.
2 Vnde est, ut nuda pax in testamento facta; testatore reconualescente; bannito non opituletur. quod & ad præcedentem quæstionem pertinet. Idemq; si etiam extraneus, alieno nomine stipulatus sit; nam cessione, & ratificatione re adhuc integra sequuta, ualet stipulatio.

latio. Bar. l. stipulatio ista. §. alteri. de uerb. obli. Alex. & Moderniores adden. cons. 13. nu. 12. in prin. Dec. l. quo tutela. in fi. ff. de reg. iu.

4 Et idem si iuramentum accesserit, uulga. glos. in c. quoties cordis oculus. 1. q. 7. quia iusiurandum Deo præstitum uidetur. c. debitores. de iureiur. quem absentis præsentiam supplere dicunt; & pro absente acceptare. l. properandum. §. sin autem. uersi. Dei præsentia. C. de iudic. & operatur ac si ille cui promittitur esset præsens. Bald. rub. C. res inter ali. ac. Anch. consi. 20. pro solutione dubiorum: etiam si nemo pro absente acceptet; ut fusius congerunt Alex. consi. 185. nu. 6. in 6. & 207. nu. 2. in 7. Roma. Alex. Ias. d. §. alteri. & Insti. de inutili stipul. §. eodem.

Sed horũ sententia sic rudi (ut aiunt) minerua, percepta: satis tuta nõ uidetur. ex his quę tradunt Bald. c. cum contingat. 5. concl. de iureiur. Fab. §. si quis alij. Insti. de inutil. stipul. Anto. Baue. de effec. iur. nu. 24. & Moderni adden. ad Alexan. dd. consi. 185. & 207. nec mirum quia quum lex certos modos requirat; quibus tertio ius acquiratur; putà partis præsentiã, uel notorij stipulationem; iuramenti uirtus sufficere non uidetur; nisi modi illi obseruentur. ut in simili dicebat Alex. consil. 28. in 3. Feli. c. cum super. de

offi.

offi.deleg.& Alcia.conſi.9.nu.13.lib.9. ſua-
5 det,quia iuriſiurandum, iuris publici defe-
ctum,non ſupplet.l.ius publicum.ff.de pact.
ut non longè a caſu noſtro ſcripſit Ange. au-
then.de iureiur.a more præſti.Sali.Iaſ. auth.
ſacram.puberum.C. ſi aduer. uendi. Georg.
Nat.c.quamuis.de pact.in 6. & Alcia.conſi.
8.nu.16.eo.li.iuxta recentiorē impreſsionē.
Certior eſſet hæc concluſio, ſi ſupponamus
ratificationem, ſeu acceptationē pacis, re in-
tegra factam fuiſſe; quæ ab initio nuda, & in-
ualida fuiſſe non uidetur: ex quo eius obſer-
uantia iuſiurandi religione Deo Opti. Max.
promiſſa fuit.d.c.debitores: prout in pace pe
nitus extraneo pro tertio facta, iā diximus:
qui eiuſmodi iuramentum pro abſente ac-
ceptaſſe uidetur, eo caſu, quo deinde abſens
acceptet.l.certum.§.ſi quis abſente.ff.de con
feſ.ut poſt Rui.conſi.180.num.12.in princ.
Deci.conſi.432.in fi.Cagno.l. fin.nu.273.C.
de pac.reſpondit Alcia.conſi.28.nu.8.& 97.
6 nu.4.lib.8.habet enim iuramentum tacitam
conditionem ex natura actus uidelicet ſi ab-
ſens acceptet.arg.l.fi.C.de non nu.pec.ut ex-
preſsis uerbis ſcripſit Alcia. d. conſil. 28. &
conſil.30.nu.19.eo. lib.

SVMMARIVM.

1 *Pater an pro filio, pacem facere posſit.*
2 *Filius, an inuito patre paciſcatur.*
3 *Pater, quando iniuriarum actionem remittat.*
4 *Iniuriæ ex corde dimittendæ.*
5 *Honori filiorum, parentes derogare non poſſunt.*
6 *Filij in concernentibus honorem, parentibus obe dire non tenentur.*

QVAESTIO VIII.

1 INDE & quotidie in dubium refricatur. An pater pro filio, pacis fœdus inire poſsit; & Bart. in l. ſed ſi unius. §. filiofam. ff. de iniu. quem ſequuntur Alex. & Albe. ibi, per illum tex. indiſtinctè pro affirmatiua reſpondit: quod not. dicit pro ſtatuto propter pacem pœnam remittente. & in l. Lucius. ff. ſol. mat. niſi tamen pater uilis eſſet perſona; reſpectu filij: ut d. §. filiof. nu. 3. uel iniuriam inferens, coniunctus: per tex. d. l. Lucius. qui rectè perpenſus Bart. intentionem non probat: ut ſenſit etiam Côm. ibi: cum quo Bar. in omnibus tranſiuiſſe uidetur. Iaſ. l. in perſonam. per illum text. ff. de pac. quem legit ſub l. contra iuris. §. ſi filius.

nu.

nu. 15. allegatus etiam ab Alcia. consi. 13. in
2 v. ita ut filius pacem facere non poſsit inuito patre; Pater uerò etiam ipſo repugnante: Catal. de ſindica. num. 128. deciſi. Delphi. 677. Boer. deciſi. 120. Boſ. tit. de pa. nu. 16. Pet. a Plaz. epit. delic. c. 6. nu. 19. Clar. lib. 5. ſent. §. fi. q. 58. qui tamen rectè perpenſi; in remiſsione actionis iniuriarum, & non in pace loquuntur: Ange. d. §. filioſam. diſtinguendo, an ſtatuti uerba, ſimpliciter pacem requirãt; uel ab offenſo; ut primò caſu pater; ſecundò filius, paciſci poſsit; tandem Bar. ſequi uidetur: ſed tex. in d. §. filioſam. in quo ſe fundat Bar. loquitur in actione iniuriarum, quæ patri competit; ſi præſens eſt; ſi abeſt; filio: niſi parẽs ſit uilis, ut s̃. quod Pet. a Plaz. & Clar. ſenſere: non autem in pace, in qua rancor, & iniuria remittitur: Vnde neſcio quomodo ad ſtatuta pœnam propter odij remiſsionẽ, & ſic ob bonum publicum minuentia; legis uerba trahi potuerint.

Sat cautius in remiſsione actionis iniuriarum, loquutus uidetur Guiliel. in Spe. ru
3 bri. de iniu. nu. 12. dum dicit patrem remittere poſſe actio. iniu. prætoriam, quæ eſt quãdo iniuria punitur ex edicto; ut declarat Cy. in l. ſi non conuicij. nu. 5. C. de iniu. qui in ea quæ ex lege Corne. deſcendit dubitat; eam

uerò quæ ex crimine publico minimè posse contendit: ex tex. in l. inter liberas. §. filiusfa. ff. de adulte. ubi ex diui Hadri. rescripto, probatur filiumfa. etiam inuito patre, de adult. accusare posse, & id propter in diuersam sententiam Azo. titu. de iniu. §. datur. & Hosti. titu. eo. col. 3. transiuere.

Vnde concludendum uidetur in hac. q. satis malè ab antiquioribus discussa; ut fatetur Fran. Are. d. §. filiofam. quòd aut sumus in actio iniuriarum, quæ ex edicto prætoris descendit; & eiusmodi leuibus propter quæ filii honor non læditur, prout in damnis datis in bonis filii, & simil. & patrem etiam inuito filio, remittere posse: & pacem, idest concordiam (ut aiunt) facere. Aut in actione iniuriarum, quæ ex l. Cornelia, uel publico crimine procedit; & actionis exercitium, ipso uiuente impedire filio posse; non autem remittere. argumen. l. ij. §. cæterum. ff. solut. matrimo. & nihilominus filium agere posse; nec cauere debere, rem ratam patrem habiturum, ut dicebat Vlpianus. l. lex Corne. §. illud. ff. de iniur. quia sibi principaliter non patri facta est iniuria; ut declarat Alciat. l. cum filiusfami. nume. 30. ff. si certum petat. rancorem autem & odium, quod ex offensa sibi facta gerit filius, dimit-

tere,

tere, & de eo pacem facere ad ipsum non
pertinere. & ita licet non ita clare sensisse
uidetur etiam Nel. supra. quæst. 47. & nouis
simè Arius Pinel. l. j. par. iij. num. 105. C. de
bon. mat. & ratio suadet. nam quum eiusmo
4 di iniuriæ, ex corde sint dimittendæ, ut habe
tur Matth. 5. & statuta in delictis pacem re-
quirant; ut scandalis obuiam eatur, & paca-
tæ sint respublicæ, teste Ias. in §. Cato. num.
59. de verb. obliga. filiorum uoluntas exqui-
renda est: ut etiam sensisse uidetur Guiliel.
5 supra. & nimirum quia parentes filiorum ho
nori quidquam detrahere non possunt, nec
filii in concernentibus honorem, parenti-
bus obedire tenentur. ut probatur ex text.
in allega. l. inter liberas. §. filiusfam. & com
muni uoto docent Monomachistæ omnes:
& maximè Posseui. tract. de honore, libro
primo, fol. 42. prout & in subdito, respectu
Principis, superius dictum fuit. Quod est
clarius, si lex municipalis non simpliciter
pacem requirat, sed ab offenso: quia filius
principaliter offensus dicitur. d. l. lex Corn.
§. illud. & in proposito dicebat Ange. d. §.
filiofam.

SVMMARIVM.

1. *Filius ob offensam non dicitur proditor; si pacem a patre factam, ratam non habuit.*

QVAESTIO IX.

Homin. consil. 97. vol. 1. et consil. 69. n. 8. vol. 2

1 ET hinc consequens est, ut patre pro se & filijs pacem ineunte; filius qui non ratificauit contrauenięns; proditor pacisque uiolator, non dicatur: licet aduersus patrem, qui pro filiis promisit; conuentionalis pœna committatur. Ex his quę scribunt Cor. consi. 26. in princ. Paris. 109. in prin. & his quæ inferius latiore folio deducentur.

SVMMARIVM.

1 *Filius, patre inuito, an pacem faciat.*

2 *Euangelio magis quàm patri parendum.*

QVAESTIO X.

1 SIc & iisdem rationibus filius etiá inuito patre, (quò ad ipsum attinet) de offensione sibi facta, pacem

cem inire poteſt: & etiam quia, magis Euangelio parendum, (quod iniurias dimitti iubet: & cum omnibus (ſi fieri poteſt) pacem habuerit) quàm parentibus; Matth. 5. Roma. 12.

SVMMARIVM.

1 *Filio qui ab hæreditate ſe abſtinuit; an pacis faciendæ ius competat; uel extraneo hæredi.*

2 *Filius habet ius agnationis inſeparabile.*

3 *Iniuriæ proſequutio, hæreditario iure non cõpetit.*

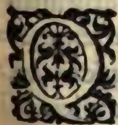
4 *Accusãdi ius, ad proximiorẽ ſanguinis pertinet.*

5 *Hæres uerbum, an de uniuerſali ſucceſſore accipiatur.*

6 *Hæredis appellatio, in materia differenti, an pro filio capiatur.*

7 *Scandalis obuiam eundum.*

QVAESTIO XI.

VID autem ſi municipali lege caueatur, ꝙ homicidę ad patriam restitui non poſſint; niſi prius ab hęredibus occiſorum pacem habuerint: prout
1 communiter in Italia obſeruatur: An filio quiab hæreditate ſe abſtinuit; uel potius extraneo hæredi faciundæ pacis ius competat? hanc.q. in arenam poſuit Bart. in l. ſi filius

qui patri.num.8.ff.de vulg.& pup.quem ſequuti ſunt Bal.Imo. Commẽ. Alex. Iaſ. qui de cõmuni teſtatur,nu.21. Crot. Rui. uulg. §.Cato:primus.nu.150.ſecundus.102.Rimi nal.l.qui ſe patris.nu.82.C.un.lib.Boer. deciſ.121.& Dec.c.in præſentia.nu.63. de proba. tenentes ius illud ad filium pertinere: ea potiſſimum ratione, quia ex ſubiecta materia ſtatutum de hęrede ſanguinis, non bono 1
2 rum interpretatur.nam licet filius non ſit hęres in effectu, habet tñ uis agnationis inſeparabile, & ius vindictæ. vt dicebat Bal. ſupra in calce legis, ipſiq; propenſior eſt dolor.l.ij. §.fi.ff.de adult.c.non ęſtimamus. 13.quęſ.2. qui paterni corporis eſt portio. l. cũ ſcimus. §.fi.C.de agri.& cenſ. li. xj. & vna caro cum patre. §. hac authoritate. 35. diſtin. Suadet
3 etiam quia iniuriæ perſecutio hęreditario iure non competit.teſte Bar.in l.damni.§. ſabi
4 ni.ff.de dam. infec. & proximior ſanguinis in accuſandi munere, aliis eſt præferendus. l.ſi vero.§.hæc actio.ff.de his qui deiecer. vel effu. cum his quæ fuſius tradit Pet.a Plaz.li. j. epit. delic. c.45.nu.3.

CONTRARIVM docuit Nel. d. trac. de bin. iij.par.ij. tempo.q.35. licet caſum dubiam fateatur: ex communi interpretatione, quòd
5 verbum hæres de vniuerſali ſucceſſore intelligatur.

ligatur. l.sciendum. de verb. sig. & eiusdem sententiæ fuisse asserit Bald. l. ij. C. de liber. & eorum liber. qui de hoc nullum verbum; immò contrarium sentit. num. 3. dum dicit, quòd pacem facere, hæreditario iure non cō
6 petit. & in. l. seq. quòd in materia differenti nomen hæredis pro filio ponitur: allegat ét Barto. sibi contrarium in §. Cato. sed pro eo, nec quidē syllabam dicit. Verum est Aretinum, & Alc. d. l. si filius. aduersus Bart. & cōmunem sensisse, nisi simpliciter de pace habenda, lex loquatur, reseruata tantū filiis iniuriarum actione. Sed non id propter a priore sententia recedendum puto; quidquid dixerit Alcia. præceptor meus, (cuius opinionum, obseruantissimus esse soleo) qui sciam ea potissimus statuentes ratione motos, ut quieti publicæ, & priuatæ consulerent, ne dū homicidæ ad patriam proximioribus non
7 pacatis restituerentur; scandali præberetur occasio: aduersus. l. æquissimum. ff. de usuf. cum uulg. & hanc rationem vidi postea etiā Ias. perpendisse, in l. cum filiofa. nume. 100. de lega. primo.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Monasterium pro filio monacho, an pacem faciat.*
2 *Monasterium habetur loco filij.*
3 *Monachis uindicandi ius non competit.*

QVAESTIO XII.

ED si unicus filius sit hęres, isq; capacem religionem ingrediatur; iuxta auth. ingressi. C. de sacrosan.
1 eccle. numquid a monasterio pacem habere sufficiat? & cessantibus filijs, alijsque cohæredibus, satis esse putarim, quum monaste-
2 rium sit loco filij, uerusque hæres. Fel. Deci. & Moderniores. c. in præsentia. de proba. & statuti uerba de hærede loquentia: ex eorum proprietate hoc sonent: quam facere qui monasterio præsunt, detrectare non debent: a
3 quibus pax, alijs quotidie prædicanda est: & quibus uindicandi ius non competit. glos. c. fraternitas. 12. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Abbas an de homicidio in monachum pacem faciat; uel filius.*

Iniuria

Iniuria defuncto facta, extraneum hæredem non respicit.

Clericorum arma, lacrymæ & orationes.

QVAESTIO XIII.

MAGIS dubia est inter maiores nostros altercatio, an monacho occiso, qui filium legitimum ante monachatum susceperat; ius faciundæ pacis ad Abbatem, uel filium pertineat: quam nouissimè discutit Iul. Clar. lib. 5. senten. §. fi. q. 68. uers. ulterius quæro, nu. 25. dicens pro filio. Fede. de Sen. consuluisse; cons. 174. & Boe. de communi testari; decis. 121. quibus etiam Pet. a Plaz. epit. lib. 1. c. 42. nu. 16. multa congerens, adstipulatur. Sed Fed. loquitur in pœna quæ a statuto hæredibus occisi applicabatur. sicut etiam & Boe. & Plaza.

Pro monasterio autem allegat Alcia. l. iiij. §. Cato. nu. 175. ff. de uerb. obl. quo cum ipse, etiam transire uidetur; si occasione monasterij, & non eius personę, offensio facta proponatur. quod & prius perpendisse uidetur Boe. s̃. nu. 9. uer. quid dicendum.

Ego autem sic distinguendum putarem; ꝙ si de pœna hæredibus occisi applicãda tractetur; monasterium capax admittatur: prout

ut & Fed. in terminis disputando, concludit consi. 35. aduersus ea, quæ postea. d. consil. 174. respondisse constat.

Si uerò de pace ab hæredibus obtinenda; monasterium á patre, uel filio occisi excludatur; siue occasione monasterij, siue aliter mo nachus fuerit intereptus: quia iniuria defun
2 cto facta, extraneum hæredem non respicit. l. j. ff. de iniu. ut fusius docuere Feli. & Paris c. in præsentia. de proba. & Plaza. d. c. 42. nu. 18. alias municipali legi satisfactum non fo ret: quę ut inimicitiæ exinguantur, pacem re
3 quirit; si a monasterio (cuius arma lacrymę & orationes esse debent). c. conuenior. 23. q. 8. pax exquireretur: patre uel filijs, qui in sęculo remanserunt, penitus neglectis. ut supra, me pluries repetijsse, memini.

SVMMARIVM.

1 *Masculo & fœmina hæredibus, an satis sit pacem habere a masculo.*

2 *Fœmina, an uindicandi ius habeat.*

3 *Vindicta extraiudicialis, non iudicialis a statuto perpenditur.*

4 *Fœminæ ad uindictam pronæ.*

5 *Fœminarum scientia in ueneficijs præualet.*

6 *Fœminæ uiris insidiosiores.*

QVAE-

QVAESTIO XIIII.

QVID autem si masculus, & fœmina hæredes reperiantur; An a masculo tãtum pacem habere sufficiat: Bal.l.cum inter ueteres.C.de fidei cõ.lib.& in l.Titia, prima.§.Lucius.2.de leg. 2.& rectè perpensus in c.j.§. & quia. nu.14. qui feu.da.pos.licet in contrariũ allegari soleat; concludit, sat esse, ꝙ masculus pacem faciat; ac si ius uindicandi in fœmina non consideraretur: quod & probare uidetur Ange. l.pro hærede.§.fin. ff.de acquir. hæred.Pa.l. iiij.§. Cato.nu. 9. de uerbo.obliga.transeundo cum Angel.ibi & gloss. d. §.& quia. Barba.in addi.ad Bal.d.§.& quia.Ias.l. cum filio fam.nu.100.de leg.ij.Dec.c.in præsentia.nu. 63. de probat. cum his quæ congerit Tiraq. 1.l.connubi.nu. 58.

In diuersam sen tentiam allegatur Ange.l. unica.C.de his qui se deferunt, lib.10.qui de hoc nullum uerbum: item & Felin. c.cum oporteat.de accu. qui tamen non figit pedes; & inter utranque uolat: Roma. & Alexand. in d.§.fin.& d.§.Cato, & post eos Aret. Barba.Alciat.nume.199.Boer.decisio.131.Anto.Gomes.c.3. delic. nume. 65. Pet. a Plaz.

epit.

epit.delic.c.46. num. 11. reprobantes glo.in d.§.& quia:tamquam ius uindicandi ita fœminabus, ſicut & maſculis competat.l.ſororem.C.de his qui.ut indi.& Boſ.in pra.tit.de pa.num. 8.

Ego in hoc opinionum anfractu, mihi ipſi non ſatisfacio, niſi cum hac diſtinctione, quòd aut fœmina, hæres cum maſculo, inſtituta,eſt filia; uel aliter conſanguinea, occiſi; & tunc etiam ab ipſa, pax neceſſariò requiratur: tũ quia ut ſ.aliàs dixi, uerborum uis ita
3 ſuadet; tum etiam quia ſtatuentes uerosimiliter, potius ad uindictam extraiudicialem, quàm iudicialem reſpexerunt: ut perpendit Iaſ.d.l.cum filioſa. quam licet proprijs manibus, fœminę facere non ſoleant; non eſt tamen, ꝙ homicidam patris, uel fratris ad patriam reſtitutum uidentes; ſanguinis ardore, atq; ira percitæ, alios conſanguineos maſcu
4 los ad uindicandum excitare uel pecunia, uindictam fieri, mandari non queant: ſuaptè enim natura, mulieres uindictam appetunt: teſte Iuuenale ſaty.16.ibi.Vindicta; Nemo magis gaudet quàm fœmina. & quod ferro aſſequi nequeunt; ueneno perficiunt: ſcribit namque Plin.natura.hiſto.lib.25.c.2.fœ
5 minarum ſcientia in ueneficijs præualere. &
6 Ariſtote. lib. 9. animalium, fœminas, uiris inſidio-

insidiores esse.

Aut fœmina hæres instituta; non est consanguinea; & sat esse, a solo masculo pacem requiri: & in hanc sententiam sum pronior, quia Bal.Ias.Dec.s̃. simpliciter in fœmina loquuntur; nulla consanguinitatis mentione habita: licet ex ratione quam allegant, ꝙ ius uindicandi fœminabus non competat, sanguinis iura, non perpendant: quæ quidem hac in specie principalius attendi debent. quod & sensisse uidetur Io. Camp. tracta.de do.q.49.nu. 2.

SVMMARIVM.

1 *Vxoris hæredis, pax, an exigatur.*

2 *Vxor una caro cum marito.*

QVAESTIO XV.

1 ET idem in uxore hærede, ut supra a marito, homicidæ ministerio, separata; quo cùm a Deo coniuncta fuerat, & quæ in proprium corpus offensa
2 uidetur; ex quo erat una caro cum marito, & propter magnum amorem quo ad inuicem afficiuntur.l.j.§.fi.C.de adul.c. gaudemus.§. quia uerò.de diuor.Genes.2.& iux.illud Pro

pertij

„ pertij lib. 4. Omnis amor magnus, sed apertè in coniuge maior.

SVMMARIVM.

1 *Spurij an cessantibus filijs legitimis, & naturalibus, ac hæredibus; pacem faciant.*

2 *Spurij a iure ciuili incogniti; ita ut coniunctorum appellatione non contineantur, nec familiæ appellatione.*

3 *Spurij in cautione pro se & filijs, non comprehenduntur.*

4 *Spurij statuto de compromissis, inter coniunctos, non alligantur.*

5 *Spurijs de matricidio ius accusandi competit.*

QVAESTIO XVII.

Coras. in l. si 8.

1 INDE & quæri potest, an cessantibus filijs legitimis & naturalibus, uel hæredibus, ut supra; spurij ad pacē faciendam, alijs cognatis præferātur. &

2 quia a iure ciuili sunt incogniti, ita ut nec cōiunctorum appellatione comprehendantur. Bald. l. id quod pauperibus. C. de episco. & cle. nec de familia, uel agnatione dicuntur: Bar. l. pronunciatio. §. familiæ. ff. de uerb. sig. facilè est pro negatiua respondere: prout &

Iodo.

Iodo. Brugen. in Enchir. rerum crimi. c. 146.
3 nu. 12. ſuadet quia qui pro ſe & filijs de non offendendo cauere tenetur, pro ſpurijs non obligatur. Dy. Bal. l. cum pater. §. nolo. ff. de leg. ij. Alex. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. num.
4 48. ff. ad Trebel. & qui cum coniunctis compromittere cogitur, quoad ſpurios tutus erit: Alex. conſi. 60. in 6. quidquid in naturalibus reſpondiderit Fulgo. conſi. 109. de quibus omnibus infra. q. 84.

CONTRARIVM autem receptius eſſe aſſeuerant Pet. Bellus de re mili. fol. 139. nu. 64. & Iul. Cla. li. ſententiarum. §. fi. q. 58. uerſi. ſcias autem. Sed hoc, matre occiſa tantum admittendum putarem; quia pro matricidio ob certitudinem, ipſis accuſandi ius cõpetit. l. ſi ſpurius. l. hac parte. ff. un. cogna. Bal. l. quiſquis. C. ad l. Iul. maie. Imol. Alex. d. l. ex pacto: dummodo legitimi filij non extent; & ex damnato coitu non procedant. teſte Pet. a Plaz. epit. delic. c. 41. nu. 29.

SVMMARIVM.

1 *Spurij pater, an de ipſius morte paciſcatur.*

QVAESTIO XVII.

1 SICVT è conuersò eadem ratione pater de morte spurij pacem facere non potest: quam his casibus, solus princeps condonabit. Iodo. supra.

SVMMARIVM.

1 *Tutor uel pupillus cum eius authoritate, an pacem ineant.*
2 *Pupillus doli capax, sine tutore an pacem faciat.*
3 *Curator patris furiosi, an ad faciendam pacem admittatur.*
4 *Iniuriam multam relinquere, an dedecus sit; personarum qualitate pensandum.*

QVAESTIO XVIII.

1 SVCCESSIVE dubitatur, An tutor, uel pupillus cum tutoris authoritate, de morte patris; pacis fœdus inire possint: Guiliel. in Spec. tit. de homi. §. 1. nu. 6. satis confusè, eam probare uidetur sententiam, ꝙ pupillus, cum tutoris authoritate possit: & post eum Bald. l. iusiurandi. ff. de iureiu. & in l. j. C. de in inte. resti. mi. nu. 4. quem

quem ſequitur ibi addens Barba. Ab. conſi. 108.in ij.qui reſpondit ualere pacem a ſolo pupillo doli capace cum iuramento; uirtute auth.ſacram.pub. cui adſtipulatur & Iaſ.l.pactum curatoris, nu. 5. ſaltem tutoris authoritate intercedente: & cum his etiam in tutore ſimpliciter, tranſit Boſ.trac.crimi.titu. de pac.nume. 14.

Et etiam in curatore furioſi patris, pro filio reſpondit Alci.conſi.42.lib. 5.

Sed Bal.poſt Iaco. Butri. d. l. pactum in tutore loquendo, contrarium ſentit: niſi pupillo pacem facere expediat : puta quia inimicus ſit potẽs, poſſitq; ueroſimiliter ei, in perſona uel bonis, nouam noxiam ſuperaddere: non autem cum attenta pupilli qualitate, dedecus foret iniuriam inultam remittere.l.miles. §.ſocer.ff.de adult.quem ſequuti ſunt Pa. Albe. Alex.Iaſ.Sal.nu.3. & Dec. nu. 7.Cur.Iu.nu.17. Ancha.c. qui ad agendum. de procu.in 6.Pet.a plaz.epit.delic.c.45.nu. 8.& hoc receptius eſſe, aſſerit Alex.d.l. pactum; Alci.d.conſi.42. fatetur, tutorem eo caſu remittere non debere, ſed factam remiſſionem ualere.

Sed cum Bald. & ſequacibus etiam ipſe tranſeo : tum reſpectu pœnæ conuentionalis, quam pupillus in ſtipulatione ex com-

muni ſtylo promittit;& quam Bald.& Saly. in d.l.pactum.& Bald.d. l. iuſiurandi.plurimum perpendunt; & legalis, quæ grauior eſt, ut dixi infra.q. 51. & etiam non ſtipulata appoſita cenſetur: Tum etiam quia eiuſmodi pacis contractus, longè maioris ſunt penſi, quàm fundi alienatio: in qua, ne minor decipiatur; lex tam prouidè ſe geſſit; quippè ꝙ pacem faciens, animam in feris, corpus pœnæ, bona fiſco, & honorem infamiæ, in contrauentionis euentum deuincat: Nec pacem petenti, graue uideatur, pupilli pubertatem expectare; qui in parentis nece, tam præceps fuit: & pupilli ætati ac damno non pepercit: quidquid ſatis confusè ſenſerint, Nel.de banni.3.par.2.tempo. q. 32.& Iul.Cla.in pra.§.fi.q.58.nu.27.

SVMMARIVM.

1 *Pax an ab omnibus, uel maiore parte hæredum, habenda ſit.*

2 *Maior pars quæ dicatur.*

3 *L. quod maior. ff. ad municip. in iuribus ſingulorum non procedit.*

QVAE-

QVAESTIO XIX.

SIc & se offert uulgaris illa quæstio: An ab omnibus, uel maiore hæredum parte, pacem habere sufficiat; in qua post Osber. Oldra. & Cy. tandem Bar. in §. Cato. nu. 33. uoluit satis esse; quòd a maiori parte haberetur: fauore pacis. l. quod maior. ff. ad municip. quem declarando etiam quomodo maior pars intelligatur, sequitur Castrẽ. l. ij. nu. 6. C. de libe. & eorum liberi. Cro. nu. 151. Buttigel. 175. Bolo. 198. d. §. Cato. Pet. a plaz. li. 1. epi. deli. c. 46. nu. 6. & 7. qui dicit contrariam senten. iuri consonam, sed rigidam; Emanu. Soarez, thesau. recep. sent. nu. 103. Alc. cons. 134. li. 5. dicens opin. Barto. magis communem & æquiorem. Sed ea crebrior est sententia, ꝙ ab omnibus requiratur: quia in iuribus singulorum. l. quod maior locum non habet: quæ in casibus specialibus tantùm procedit: vt post Bald. Raph. Rom. & alios probant. Fel. c. cum omnes. num. 27. de constit. qui de communi testatur; Nel. tract. de banni. iij. par. ij. temp. num. 39. Ias. d. §. Cato. nu. 57. qui refert hac in specie quinque opiniones, quas operæ non est precium transla-

tare. Ripa. nu. 103. Soc. Iu. nu. 273. & nouissime Alci. nu. xj. in trac. stipul. & in lectu. 172. & in l. in usu, dicēs hanc receptiorem, de verbo. signi. Dida. lib. 1. resol. c. 13. Menchiac. controuer. usu. frequen. c. 13. nu. 39. Iu. Cla. in praxi. §. fin. q. 58. num. 34. versi. frequenter.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de pace ab hærede obtinenda; etiam de hæredibus intelligitur.*

2 *Indeterminata loquutio plurali significationi æquipollet.*

QVAESTIO XX.

1 IDEMQVE si in singulari numero statutum de hærede loquatur, ut tradunt allegati doctores, & maxi

2 mè Ias. & Alcia. s. quia indeterminata pronunciatio, plurali significationi æquipollet. l. si pluribus. ff. de leg. ij. estque hæc opinio uerior; & quæ statuti menti inseruit: videlicet ut scandali occasio auferatur; quæ hæredum parte tantùm assentiente, potius cresceret: quidquid dixerit Bald. l. ij. nume. 2. C. de liber. & eorum lib. & l. j. ff. de pact. & post

terga

terga tot sapientum Iodo. Brug. in Enchir. crimi. tit. de pa. num. xj.

SVMMARIVM.

1 *Vulnerati letaliter pax, an prosit.*
2 *Morti proximi faciles in dimittendo.*
3 *Iniuriæ dimittendæ; ut & nobis a Deo peccata dimittantur.*

QVAESTIO XXI.

1 SED an satis sit, pacem a mortifere uulnerato obtinuisse: Bar. l. damni. §. Sabini. nu. 2. ff. de dam. infec. Concludere uidetur, q; si statutum simpliciter de pace habenda loquatur; sufficiat: si uerò de pace ab hæredibus consequēda, secus.

Bal. l. ij. nu. 3. C. de lib. & eorum lib. etiam relata Bar. opinione, in diuersam iuit sententiam: uidelicet, q; etiam statuto de hærede loquente, pax a defuncto prosit: quem tandem sequitur ibi Castren. num. 7. & Nel. tract. de banni. 3. par. 2. temp. q. 41.

Sed a Bar. sententia, ego temerè non recederem: quæ statuti uerbis magis congruit; de hæredibus comminiscētis: & quam communem dicit Roma. d. §. Sabini. & Cro. rep.

 §. Cato.

§.Cato.in l.iiij.num. 161.de uerb.obli.& ſcon ſuetudine obſeruari. Alcia. d. conſil. 134.& etiam menti legis inſeruit;quæ (ut toties repetij) in hac materia de pace habenda, pro cancellatione banni, & reſtitutione ad patriam,ad pacandos hæredum,& conſanguineorum animos; & ſcandala tollenda, lata
2 eſt: ultra quòd, ſciunt omnes, quàm facilè
3 morti proximi, ut & ipſis a Domino dimittatur,alijs dimittant.iuxta præceptum Chriſti, Matth.6.quod & perpendunt Bar.& Alcia. ſupra.

Accedit,quia ſtatuta eiuſmodi, pœnam, ſeu pœnæ cancellationem propter pacem remittentia;ius commune offendunt;glo.in c. ad apoſtolicæ.de re iudi.in 6.Bal. l. diuus.ff. ad Sylla. & ideo temerè ſuos extra limites, non extendenda.l. quidquid aſtringendæ.de uerbo.obliga.

SVMMARIVM.

1 *Vulnerati pax pro uulnere, an ſatis ſit ſi mors ſubſequatur.*

QVAESTIO XXII.

1 EX qua, & altera emanat quæſtio, An in caſu quo a uulnerato pax ſufficiat; pax de uulnere proſit, ſi mors

mors fuerit subsequuta; & ea tandem crebrior uidetur sententia, ꝙ non; nisi & de uulnere, & de his quæ ex uulnere sequi possent, dictum fuerit: ut sequendo Guiliel. de Suza. probant Bartol. Albe. Castr. Imol. d. l. damni. §. Sabini. & Nel. supra. quæst. 40. uel modo aliquo deprehendi possit, ꝙ paciscentes etiam mortis casum præcogitauerint. l. j. §. si conuenerit. ff. depo. prout si uulnus esset letale, uerosimiliterq; de morte suspicaretur: ex ratione tex. in d. §. Sabini: ut fusius probat & congerit Pet. a Plaz. epit. delic. lib. 1. c. 12. col. fi. & Anto. de Padil. in l. transigere. nu. 27. C. de transac.

SVMMARIVM.

1 *Filio occiso, an pax a patre sufficiat.*
2 *Fratres, an cum patre ad pacem concurrant.*
3 *Fratres, an filijs sint prædiligendi.*
4 *Pater una, & eadem persona, cum filio.*
5 *Exempla magni amoris parentum in filios.*

QVAESTIO XXIII.

1 AN auté filio occiso, pax a patre habita, etiam quòd non sit hęres, sufficiat; Nel. de banni. iij. par. ij. tempo. q. 47. quòd sic; obiter tamen, & nulla

ratione

ratione uel authoritate reddita transeundo: quod & respondit Alci.consi.105. Tom. 2. lib. 5.si tamen sit hæres; tanquam a proximiore hærede:allegat Iac. Bal.Sali.l.pactum curatoris.C. de pac. sed hoc facilè admitti non possset statuto pacem ab hæredibus re-
2 quirente; si hæredes puta fratres (iuxta terminos auth. defuncto.C.ad Tertul.) superessent: ad quos & sanguinis & hæreditario iure extraiudicialis,& iudicialis uindicta, per
3 tinet: fratres.n. tanquam eodem sanguine geniti, & prius cogniti quàm filii, etiam filiis in amore prçponendi, si Valerio Maximo credamus,de piet. uersus fratres, lib. 5. c.5.quod saltem admittendum est, ut fateamur etiam a fratribus si cum patre hæredes sint, pacem requiri,& etiam ratione scanda li uitandi; de quo s͠.q.20. ita ut a fratribus hæredibus,& a patre etiam,quòd ab hæredi tate abstinuisset, pax requiratur: tanquam
4 hærede sanguinis;&,qui cum filio vna,& eadē erat caro, & persona.l.isti quidē.ff.quod met. cau. scimus.n.parentes filiorum mortem, adeo quandoq; egrè tulisse, ut etiā sibi
5 ipsis mortem consciuerint: ut de Gordiano Imperatore primo eius nominis, tradit Iul: Capitoli.qui audita filii morte; laqueo se suspēdit: & de eo qui Caroli.II.tempore, ut fi

lium

lium a morte liberaret; ſed id crimen, falsò perpetraſſe confeſſus eſt: de quo Iſer. cap. 1. §. publici. de pace tenen.

SVMMARIVM.

1 *Muliere occiſa, patre, marito, & filijs exiſtentibus, a quo pax exquiratur.*

2 *Pater pro filijs minoribus, uel abſentibus, an pacem faciat.*

QVAESTIO XXIIII.

1 QVID autem muliere occiſa, patre, marito, & filiis exiſtentibus, an in terminis ſtatuti de quo ſupra; ſatis ſit ab uno tantũ pacem obtinere. Catal. trac. de ſindica. q. 128. dicit pacem prodeſſe, a quocunque eorum habeatur in patre & marito loquendo: nec quidquam allegat ex quo ita eſſe, perſuaderi poſſim; Vnde putarim ego pacem ab omnibus copulatiuè requiri propter unitatem perſonarum, & maximam offenſam, quæ patri, & marito, filiis irrogatur: & ex ratione ſtatuti s̃. toties repetita. q. 20. & 21. declarando quòd pater pro filiis minoribus, uel abſentibus paciſci posſit, prout fuſius 8. q. dictum fuit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vxor si a marito occidatur, an pater, filij, uel fratres pacem ineant.*

2 *Reuerentia præsumitur in filio uersus patrem.*

QVAESTIO XXV.

1 IDEMQVE dicendum si a marito uxor occidatur; stante patre, filijs, uel fratribus; ut pater pro se & filijs ipsius, possit eo modo, quo supra proximè dictum fuit, pacem facere: communes autem filij; minores, sine iudicis decreto, mini
2 mè; propter reuerentiam quam patris filios lex habuisse præsumit. l. j. §. quæ onerandę. ff. qua. re. ac. nō datur. ex qua, pax potius extorta uidetur; quàm ꝙ spontè processerit: quod & sentit Bos. aliter tamen concludendo, tracta. crimi. tit. de pa. nu. 21.

SVMMARIVM.

1 *Blasfemanti, an prosit pax a parocho habita; si pœna propter pacem minuatur.*

2 *Pœnæ temporalis, & pœnitentiæ effectus, ad diuersa tendunt.*

Blasfe-

3 *Blasfemo, iure authẽticorũ, pœna mortis ĩponitur.*
4 *Blasfemus Dux, iussu Dei, ab exercitu lapidatus.*
5 *Blasfemus, quia in Deum peccat; propitiatorem habet neminem.*

QVAESTIO XXVI.

SVCCESSIVE (pacis effectus prosequendo) quæri potest, an municipali lege pœnam, seu pœnæ partẽ, propter pacem remittente; prosit pax Deum blasfemãti; ita ut peccatum, parocho, uel episcopo, cõfitendo, & ab eis absolutionem obtinendo; tanquam a Deo pacem habuerit; sta
1 tuti beneficio perfruatur: Bar. consi. 167. incip. minister fratrum de Obseruantia: pro affirmatiua respondit: quem sequuntur Ancha. & Ana. c. fi. de maledic. Feli. c. de his. nu. 5. de accusa. Nel. de banni. 3. par. 2. temp. q. 46. Ferra. caut. 25. Dec. consi. 137. num. 3. & Bos. tract. crimi. tit. de pa. nu. 28.

Ego tamen nunquam adduci potui, ut crederem, hanc sententiam, quam magis communiter DD. sequuntur, iure optimo subsistere: prout nec etiam in cotidiana praxi,
2 obseruari uidi: quia effectus pœnæ temporalis, & pœnitentiæ, tendunt ad diuersa: & unus cum altero non confunditur. glo, d. c. de

de his, de accuſ. nec probari uideo ꝙ abſolutio in pœnitentiali foro facta; per omnia eundem effectum operetur; quem facta in iudiciali: & reperij poſtea Bal. l. iuſiurandi. ff. de iureiur. & in l. accuſationem. C. de his qui accu. non poſ. nu. 6. & Catald. de ſind. nu. 131. a Bar. diſſentientes; licet obiter pertranſeát: Crediderim igitur, uerius concludi poſſe, ſtatuti uerba caſum hunc non comprehendere: & blasfemantes, ſtatuti beneficio non gaudere: quod & ſentìt Flor. l. ij. C. de reb. cred. & in odium blasfemantium facilè admittendum: in quos nedum ſtatuta omnia
3 animaduertunt; ſed ìus ciuile, etiam pœna mortis: auth. ut non luxu. contra natu. lex canonum. c. 2. de maledi. & diuina: ut habetur
4 Num. c. 4. & Leuit. c. 24. ubi Dux blasfemus iuſſu Dei extra caſtra ab uniuerſo exercitu fuit lapidatus: & ut habetur 1. Reg. 1 Si peccauerit uir in uirum, placari ei poteſt Deus:
5 Si autem in Dominum, quis orabit pro eo? de quo pleno cornu Boer. deciſ. 301. & Iodo. Brug. in Enchir. crim. §. grauiſſimum.

SVMMARIVM.

1 *Delicti præſumptio, an ex pace uel tranſactione inſurgat.*

Tranſi-

2 *Transigens super crimine, an pro confesso habeatur.*
3 *Transactio non fit nisi aliquo dato, uel promisso.*
4 *Instrumentum concordiæ producens; delictum fateri uidetur.*
5 *Cautelæ ad faciendum pacem, ne delictum arguatur.*
6 *Concordia quòd gratis fiat, uel non, an differat.*
7 *Transigens in casibus permissis, an crimen fateri uideatur.*
8 *Iudicium semiplenum quid sit.*

QVAESTIO XXVII.

1 SVBSEQVITVR & alia quotidiana quæstio; an ex pace uel transactione super crimine; insurgat delicti probatio, uel saltem indicium ad torturam sufficiens; quæ (quidquid dicant DD.) penes
2 me adhuc non est satis digesta. Nam Bart. in l. transigere. C. de transac. simpliciter dicit, transigentem super crimine, pro confesso haberi: quem & ibi sequitur Bald. si interuenit
3 pecunia: quod idem est dicere, quod Bartol. quia transactio non fit, nisi aliquo dato: ut notatur d. l. transigere. nec longè abest Sali. nu. 25. dicens, secus esse in pacto gratuito: & Ias. num. 20. in transigente, super delictis, in quibus

quibus non eſt licitá transactio; ita ut damnari posſit; ſecus in aliis: ut Alex. ibi; ex quò lege permittente tranſegit: Bal. l. furti. §. pa-
4 ctus. ff. de infa. dicens quòd producẽs inſtrumentum cõcordiæ, uidetur fateri delictum; & habetur pro confeſſo, ſi interuenerit pecunia; ſecus ſi gratis: quem & ſequitur Catald. de ſindi. nu. 126.

Idem Bald. c. 1. §. iniuria. num. 15. de pace iur. fir. diſſentire uidetur; loquens de epiſcopo, qui confeſsus eſt promiſiſſe centum Petro; ut eum de morte patris, non accuſaret; quòd ea tranſactio, cum fama uel alio indicio, ad tort. indicium non faciat: quia (dicit ipſe) potuit id feciſſe animo redimendæ uexationis.

Sic & Bru. trac. de indi. iij. q. j. par. uide-
5 tur ſequi Bal. d. §. pactus; dans aliquas cautelas, faciendi pacem ne noceat, quas Iaſ. quoque tradidit. d. l. tranſigere. Cater. in praxi. l. obſeruare. nu. 125. alios referendo, conclu-
6 dit quòd ſi gratis fiat concordia, non faciat indicium ſi recepta pecunia faciat.

7 Blan. repet. l. fi. ff. de quæſt. nu. 306. ꝙ tranſigens in caſibus a lege permiſſis; non uideatur fateri crimen; nec ex eo indicium ad tortu. inſurgat: in caſibus autem uetitis, tacita oriatur confeſſio: cum quo tranſire uide-

tur

tur Iul. Cla.lib.5.senten.§.fi. ver. pax. num. 27. qui de communi testantur. Sic & Nouel.trac.ad defen. nu.120. transire uidetur cum Bal.d.§.pactus. & Bos.in praxi.titu. de pace.nu.23.cum Bal.d.§.iniuria. & pleriq; alii, quos prudens, omitto. Ex quorum dictis, ea crebrior elicitur sententia; quòd nũquam aliquod oriatur indicium, uel probatio, nisi cum in casibus vetitis, pecunia interueniente, fit transactio: cum quibus & ipse transeo in primo quæstionis capite, ut transigens in casibus illicitis, pro confesso habeatur: ut communi uoto adnotant glos.& scribentes omnes.d.l.transigere. Sed quòd in casibus permissis, siue simus in transactione, siue pace; indicium ad tort. non oriatur; facilè dissentio: quia licet permittatur transactio in criminibus, in quibus ingeritur pœna sanguinis: prout in terminis.d.l.transigere; vt uitentur pœnæ d.legis; negare tamen nõ potest, quin transigentis, uel paciscentis opinio apud probos uiros, & iustitię ministros, grauetur: & quin ea concordia, indicet aduersus eum, ita ut ęquuleo supponi possit; ne frustrà facta uideatur: semiplenum.n. indicium, nil aliud est, quàm præsumptio boni uiri animum mouens, ad aliquid credendum: l.cum probatio.C.de proba. Bal.rub.

C. eo. & minus quàm semiplena probatio. Bar.l.ij.ff.de excu.tut.

Concludo igitur transactionem in uetitis casibus, & pacem, super certo delicto factam; ad condemnationem sufficere: in licitis uerò, & in generali pace, in qua ad species non sit deuentum; indicium ad torturam sufficiens facere: quod ultimum si pacem præcedat diffamatio, magis probarem: quod & sensisse uidetur, illotis tamen manibus transeundo, Iod.Brug.in Enchiri.tit. de pa.nu.9 & plùries in facto seruatum uidi.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia interueniente, an pax ualeat.*
2 *Dimittite, & dimittetur uobis.*
3 *Sanguinem proprium uendere, turpe est.*

QVAESTIO XXVIII.

1 DVBITATVM etiam quandoq; fuit; an pax, pecunia interueniente facta; ualeat: & Bar.l.atletas.§.fin.& l.furti.§.pactus.ff.de infam.scribit, non licere prò pace pecuniam dare, ante condemnationem; postea uerò fortè sic. Bal.l.fi.ff.de có di. ob turp. cau. dicit, licere pecuniam reci-

pere, pro emendatione contumeliæ; ſed non pro remiſſione rancoris : ut eius uerbis utar: Pau. de Caſt. d. §. pactus, ſentire uidetur, eiuſmodi pacem, quoad minuendam ſtatuti pœnam prodeſſe. Putarim ego in his uerborum ambagibus ; ſic fore diſtinguendum ; ꝙ Aut quærimus an liceat dare pecuniam ante condemnationem; & non licere, reſpectu pœnæ & præſumptionis aduerſus ipſum inſurgentis, ꝙ delictum commiſerit; de quo in præcedenti quæſtione : Aut, an liceat pecuniam recipere, reſpectu actionis iniuriarũ, & damnorum & intereſſe, & contumeliæ remittendorum; iuxta dictum Bal. ſupra. & ſimiliter licere in caſibus quibus pactio ſeu tranſactio permittitur; Aut, reſpectu rancoris & paſſionis animi, & non licere; neque in foro poli; quia dicitur in Euangelio Matth.
2 6. dimittite, & dimittetur uobis: quæ remiſſio gratis & amore Dei, qui gratis quotidie nobis peccata condonat, Roma. 4. neque in
3 foro honoris: uẽdere enim eius ſanguinem, penes graues, & honorificos uiros, turpe, & dedecoroſum eſt.

Sed nihilominus omnibus hiſce caſibus, reſpectu obſeruantiæ & beneficij ſtatuti, pœnam ob pacem minuentis, ualere: quod tacitè permittere uidetur, in quibuſcunque caſi

bus, etiam alias prohibitis, propter publicam utilitatem, & inimicitias tollendas, pacem fieri.

SVMMARIVM.

1 *Interesse & damna, an pace facta, remissa censeantur.*

2 *Iniuria, duas parat actiones.*

QVAESTIO XXIX.

1 AN autem pace simpliciter facta, interesse, & damna remissa censeantur. doctores sine controuersia etiam quando dictum fuit, ꝙ remittebatur omnis iniuria, aiunt, nihilosecius repeti posse: ut ex antiquioribus, Guiliel. ad Spec. titu. de accusato. §. 1. uer. quid si uulneratus, nu. 10. Dyn. Bald. l. si tibi. §. quædam. ff. de pact. Ioan. An. Abb. c. nostra. per illum tex. de iniur. & dam. da. & ex recentioribus, Alex. consi. 168. in 2. Iaf. l. j. nu. 16. ff. eod. Io. de Ami. consi. 88. Did. lib. 3. resol. cap. 10. Plaz. epit. delic. cap. 6. num. 40. Sylu. Aldobran. §. fi. In-
2 stit. de iniu. & passim alij. Nec mirum, quia ex iniuria duæ actiones oriuntur: una ad pœnam, altera ad rem: unde remissa una, al

tera

tera uti non prohibemur. l. si pro furto. §. furti. ff. de condi. fur.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiussiones de non offendẽdo, an pace tollãtur.*

2 *Conuentioni priori, derogatum non uidetur, nisi expressim de hoc caueatur.*

3 *Fideiussiones de non offendendo, cum pace compatibiles.*

4 *Nemo solus, satis sapit.*

Q V AE S T I O XXX.

1 VBITARI etiam quandoque contingit; An pax subsequuta, eneruet fideiussiones de non offendendo; etiam quoad partem pœnæ, quæ fisco solet applicari, si facta sit Curiæ agentibus non assentientibus. Et memini doctorem multi nominis, in auditorio Illustrissimi Vrbini Ducis, me contradicente, ita asseuerasse: allegãdo Ange. §. fi. Insti. de iniur. qui meo iudicio ad tumbum non facit. Vidi postmodum ita a Collegio Maceratẽsi consultum fuisse: per text. in l. Valerianus. ff. de præto. stipul. ubi præses qui ante triennium caueri iusserat, si postea in longum tempus caueri præceperit,

a priore stipulatione recessisse uidetur. Sed tot excellentissimorum uirorum pace, text. ritè perpensus, eorum intentionem non probat: quia ꝙ præses in longius tempus caueri faciat; non est actum facere, primo contrarium: nec illi derogare; sed potius confirmare, & prouisionem ampliare: & sic loquitur Dec. quem ipsi allegant consi. 464. nu. 5.

Putarim igitur, fideiussiones non tolli; fisco cui est ius quæsitum, & prætore cuius est prouisio, & cui facta fuit promissio, non con
2 sentientibns: & nimirum quia, priori conuentioni derogatum non uidetur, nisi expressim de hoc caueatur. l. fi. C. de noua. Bar. consi. 72. ex facto: maximè quia pax, & fideius-
3 siones de non offendendo, sunt ad inuicem compactibilia; nec unum repugnat alteri. Inconcussa ergo mihi uidetur conclusio, ꝙ nedum pace simpliciter inter partes facta; sed etiam cum expressa fideiussionum præstitarum derogatione; agentibus pro curia non assentientibus, respectu curiæ, non submoueantur. Licet mihi qui in hoc municipem habere nescio, Pleriplectomenis senis sen-
4 tentia, in milite Plaut. obijci possit; nempè ꝙ nemo solus satis sapit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pax pro se, filijs, & consanguineis, an futuros cõprehendat.*

2 *Seruitus ne luminibus officiatur, etiam ad futura lumina porrigitur.*

3 *Carthaginienses, an fœdus Romanis uiolauerint; ob bellum Saguntinis postea in socios adscitis, illatum.*

QVAESTIO XXXI.

1 SVBNECTITVR & alia frequens quęstio; An pax pro se, filijs, consanguineis, affinibus, & adhærentibus facta; filios, & consanguineos nondum natos & futuros affines, & adhærentes comprehendat: in qua Ioan. And. in addi. ad Specu. rub. de treu. & pa. tenet pro affirmatiua; loquendo in pace pro se & subditis, qui postea se paciscentibus dediderunt: dicens ita iudicatum fuisse: quem sequutus est Castren. 2 l. qui ædificium. alias l. seruitus. num. 5. ff. de seruitu. urba. ex ui illius text. ubi seruitus ne luminibus officiatur, etiã ad futura lumina porrigitur. & Alex. consi. 178. num. 14. in 2. Bru. tract. de augum. 5. q. princ. nume. 11. & Ferret. consi. 167. nu. 14.

Sed tamen idem Alex. in addi. ad Bar. in l. damni, prima. §. si is qui ædes. in pen. addi. ff. de dam. infec. refert Io. An. & Pau. supra. & remittit nos ad ea quæ Bar. & ipse post eum, dixerunt in l. si conuenerit. 2. §. si nuda. ff. de pigno. act. ubi nihil in terminis, & sic quæstionem indiscussam reliquit. sicut & Ias. l. si stipul. fuerim. §. cum stipulamur. num. 8. ff. de uerb. obli. qui allegat in contrarium Bald. in c. inquisitioni. de appel. Sed ritè perpensus, nu. 8. loquitur in adhærentibus, & socijs, nō autem in filijs & nepotibus, de quibus uerosimiliter cogitari potuit.

Crebrior igitur uidetur Io. An. sententia; tam in filijs, & cōsanguineis, quàm in socijs: quam probat Alci. l. uerbum erit. de uer. sig. & de communi testatur. exemplo eius quod ait Titus Liuius Deca. 3. li. 1. circa princ. qui
3 in ea controuersia, An Carthaginiēses fœderi pro se & socijs, cum Romanis, Luctatio Cos. inito; cōtrouenisse dici possent; quia Saguntinis, quos postea Romani in socios adsciuerūt; bellum intulere; aduersus Carthagienses respondit: & ita in causa Senogalliē. iudicaui: fuitq; meum iudicium, comprobatum: & nimirum quia alias facilè paci fraus fieri posset, nouos affines, qui iniuriam inultam non relinquerent, acquirendo.

SVMMARIVM.

1 *Pax simpliciter facta, an adhærentes comprehendat.*
2 *Adhærentes propriè qui dicantur.*
5 *Principi si pax fiat, eius Consiliarijs quoque facta dicitur.*

QVAESTIO XXXII.

1 SED an pax simpliciter facta, ad adhęrentes extendatur; Ang. in l. quę religiosis. ff. de rei uendi. dicit tūc extēdi, quum paciscens, absq; adhærentibus stare non potest: quum & sequutus est Marti. Lauden. tract. de confœde. prin. q. 35.

Cuius sententiam sequi non possum, si dictionem adhærentes propriè capiamus:
2 quæ amicos spōtę adhærentes, nostrasve partes fauentes, complectitur; & nō eos qui sanguinis affinitate, uel obedientia, nobis suppetias afferre tenentur. c. ad apostolicæ. uers. & quia, de sen. & re iudi. in 6. cum his quæ tradit Ang. §. œconomi. in auth. de alienan. emphy. quidquid dicat Felin. rub. de treu. & pa. nu. 18. allegando Bar. & Bal. in l. j. C. si rector prouin. in alijs terminis loquentes.

Illud

3 Illud non diffiteor, ꝙ pax Principi facta; ipsius Consiliarijs quoq; facta censetur: Bal. in Marga.in uer.liberatio:non quia adhærentium appellatione contineantur; sed ꝙ sunt de Principis familia: & de illis, sine quibus Princeps stare non potest: ut dicebat Ang.s.

SVMMARIVM.

1 *Pax pro se & consanguineis, an eos contineat, qui a materna linea procedunt.*

2 *Fœminabus, an uindictæ ius competat.*

3 *Masculinum in pœnalibus, an fœmininum comprehendat.*

4 *Fœmina non comprehenditur statuto, quòd quis pro furto suspendatur.*

5 *Vindicta extraiudicialis, etiam a coniunctis latere materno, timeri potest.*

6 *Masculinum in materia indifferenti, fœmininum concipit.*

7 *Coniunctorum, proximorum, & propinquorum appellatione, utraque linea, & uterque sexus continetur.*

QVAESTIO XXXIII.

1 AN autem pax pro se & consanguineis, eos qui a materna linea procedunt, contineat: Dec.consil. 531. nu.5.

nu. 5. ſubſcribendo ſe conſilio, in materia in
2 duciarum (quas treugam appellãt) ſentit pro
negatiua; ea ratione ꝙ ius uindictæ fœminis
non competat: iuxta glo. in c. 1. §. hoc autem
3 notandum. de his qui feu. da. poſ. & quia ma
ſculinum in pœnalibus fœmininum non cõ-
prehendat, in materia differenti: prout in
4 ſtatuto, ꝙ quis pro furto ſuſpendatur, reſpõ
dit Alex. conſi. 135. in 1.

5 Sed ipſe in diuerſam ſententiam tendo;
quia extraiudicialis uindicta, ita a coniun-
ctis ex latere materno, ſicut paterno timeri
poteſt: ſanguinis enim ardor, & iracundiæ
calor etiam in ipſis operari poteſt; ut in pro
6 poſito dixi. s. q. 14. Et quum ſimus in mate-
ria differenti; quæ eandem labet rationem:
maſculinum, fœmininum concipit; Bar. Al-
cia. l. j. de uerbo. ſigni. cum his quæ latè cõn-
geſſit Cur. Sen. conſi. 9. quod etiam clarius
7 uidetur, quia coniunctorum, propinquo-
rum, & proximorum appellatione, ex pro-
prietate ſermonis, nedum utraque linea, ſed
& uterque ſexus, continetur. teſte Anto. de
But. conſi. 9. & Alex. 115. nu. 10. in 2. & tra-
dunt doctores rub. de conſang. & affin. & l.
cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acquiren.
hæred.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pax & promissio de non offendendo, pro se & consanguineis, an eos qui pari gradu sunt, comprehendat.*

2 *Mixtum in otiosis, simplicium appellatione, non continetur. & nu. 15.*

3 *Mixtum in pœnalibus, sub simplicibus non comprehenditur.*

4 *Affectionis paritas, doli præsumptionē excludit.*

5 *Testis utrique parti coniunctus, admittitur.*

6 *Sanguinis coniunctio, multum operatur.*

7 *Tutor aduersus consanguineis, pupillum defendere non tenetur.*

8 *Prohibitio de non alloquendo, excommunicatos; consanguineos non complectitur.*

9 *Hermaphroditus eius sexus dicitur, in quo præualet.*

10 *Hermaphroditus, si in masculino sexu incalescit, statuto quòd stantibus masculis, continetur.*

11 *Naturale, an accidentali præferatur.*

12 *Vinculorum duplicitas posterior, an singulari priori præpolleat.*

13 *Affectionis ratio, semper habenda.*

14 *Amicitia, an necessitudini anteponenda.*

16 *Commune, quòd meum dicatur, est per interpretationem.*

17 *Argumentum ualet ab absurdi sequela.*

Absurdi-

18 *Absurditatis uitandæ causa, etiam a propria significatione receditur.*

QVAESTIO XXXIIII.

1 DVBITATVM etiam scio, an pax, & promissio de non offendendo pro se, consanguineis, & affinibus in forma; eos qui pari gradu utrique parti attinent comprehendant; & responsum est, non continere: tamquam casus sit mixtus; & ideo in promissione non comprehensus. l. uim passam. §. præscriptio. iuncta glo. in uer. præscriptione. ff. ad l. Iul. de adul. Bar. l. stipu-
2 lationum. 2. de uerb. oblig. & quia in odiosis, simplicium appellatione mixta non continẽtur. ut docent Bar. Castr. Rom. Ias. & cæteri. l. ij. ff. de uerb. obli. Cor. cons. 63. litera, O, in 2. Rui. 187. in primo. Cæpol. 19. nu. 6. & quã do mixtũ est inseparabile crebrius, & uerius esse fatetur. Alci. li. 3. de uerb. sig. nu. 60. cum seq. & multò magis ubi de pœna agitur, uero simileq; est de casu mixto a partibus nõ cogitatum: ut in terminis q. nostræ tradit Vincẽ. Hercul. d. l. ij. col. 7. in princ. quem referunt & sequuntur Grat. consi. 114. in 2. & Socin. Iun. 103. in 3. nec mirum quia sanguinis coniunctio, & affectionis paritas, omnem dolũ;

&

& ſiniſtram ſuſpicionem excludit. l. non ſo-
5 lum.ff.de ritu nupt.Inde eſt ut teſtis utrique
parti coniunctus, qui alias repelleretur; ad-
6 mittatur: Bar.l.qui teſtamento.ff. de teſtam.
& Soc.c.cum oporteat. de accuſa. conſtat.n.
ſanguinis coniunctionem, multum operari:
& coniunctos a generali promiſſione, pro ex
ceptis haberi.l.humanitatis.C.de excuſ.tut.
7 ubi tutor, qui pupillum defendere promiſit;
aduerſus conſanguineos ipſum tueri ex pro-
8 pria perſona non cogitur.c. inter. de ſenten.
excommu.ubi prohibitio ſimplex de non al-
loquendo excommunicatos, ſanguine con-
iunctos non alligat; cum his quæ fuſius con
gerit Alcia.de uerb.ſign.lib.1.uer.item pro-
pter affinitatem.

Sed quid ſi diſpari gradu iungantur? &
plerique diſſentire uidentur. l. quæritur. ff.
9 de ſta.ho. ubi Vlpia. Hermaphroditum eius
ſexus comparandum exiſtimauit; qui in eo
præualeret: & ideo reſponſum extat conſue-
10 tudine exiſtente, ꝙ maſculi in feudo, fœmi-
nis præferantur. Hermaphroditum ſi in ma
ſculino ſexu magis incaleſcat, admitti: &
cum hac ſententia, Grat. & Soci. tranſiuiſſe
uidentur.

Verùm hac in ſpecie, quidquid ipſi adſeue
rent, ego potius perpendendum puto, An
conſan-

conſanguineus affectione uel factione (ut aiunt) magis uni quàm alteri adhæreat, quàm gradu, & ſanguine; quia multoties contingit, q laxiore gradu coniunctus; affectione, & ſequela propinquiorem ſuperet : & eas partes ſequatur, quas proximior non ſequitur. Vnde ſi ſtipulationis cauſam, & rationem ſpectemus; magis ex affectione, quàm ex graduum dinumeratione, commouebimur. ut etiam perpendiſſe uidetur (ſummis tamen labijs deguſtando) Pariſ. conſil. 114. nu. 21. uer. præterea. lib. 4. qua quidem affectione, ſeu factione ceſſante, uerius, & æquius eſſe uidetur: quòd utriuſq; partis conſanguinei, in generali ſtipulatione non contineantur: ut etiam ex Alcia. deprehendi uidetur. s̃. num. 62.

Suadet etiam quia, ſi gradus prioritatem, hac in ſpecie attenderemus, in qua conſanguinei, & affines nominantur; tricæ penè inextricabiles, cotidiè inſurgerent: Quid enim ſi quis, uni ex conſanguineis paciſcentibus ſit conſanguineus in tertio uel in quarto; & alteri affinis in ſecundo? Vel ſi uni ſit conſanguineus in primo; & alteri conſanguineus &
11 & affinis in ſecundo? An naturale in poſteriore gradu præferatur, accidentali in priore? & an uinculorum duplicitas nempè conſanguini-

ſanguini-

12 sanguinitatis, & affinitatis in posteriore, unico, sed sanguinis in proximiore præpolleat? & similibus; in quibus (ut in adagio est) Delio natatore opus esset. Sequitur ergò uerius, & æquius fore, ut non gradus proximitatem, sed sequelam, & factionem tantum
13 in eiusmodi pœnalibus attendamus: affectionis enim ratio semper habenda est. l. cum seruus extero. ff. de leg. 1. quod & sentisse uidetur Guiliel. in Spec. tit. de treu. & pa. num. 6. ut etiam in materia differenti, quàm pluribus exemplis, probat Tiraq. tract. de pœ. tempe. causa. 22. Vbi etiam ex Platonis, & Solo-
14 nis legibus probatur, plerumq; amicitiam, necessitudini anteponendam: quæ prudens omitto: ne alienis (ut aiunt) racemis, uindemiam mihi comparasse uidear.

15 Huc etiam pertinet, quia in pœnalibus, & strictè interpretandis, mixtum sub simplicibus non continetur: & ꝙ de uno magis sit particeps. c. statutum. de elect. in 6. ubi decretum ꝙ possidens parochialem, intra annum ad sacerdotium promoueatur; alioquin sit priuatus; quum sit pœnale, possidentem parochialem collegiatam non comprehendit; ut proprie in terminis nostris probat Soci. d. consi. 103. num. 6. uers. præterea, allegando Rui. d. consi. 114. nu. 7. Quæ sententia certior

reddere-

redderetur, si stipulationi, pronomen eius, additũ proponeremus: quia promittens pro se & eius consanguineis; pro suis tantum cõsanguineis, idest qui non forent etiam alterius partis consanguinei, promisisse censetur: ui uerborum & communi loquendi usu
16 sic suadentibus: Quod enim commune est, meum dicatur; est per interpretationem, & largè loquendo, & non iuxta uerbi proprietatem; ut post antiquorum terga, tradunt Deci. in l. quod nostrum. ff. de reg. iu. & Alci. in præfatione. de uerb. signi. lib. 1. quod eò magis est dicendum; quando in eadem stipulatione, quilibet pro suis promittit; ne uideantur in utraque stipulatione contineri: quo casu ualdè absurdum sequeretur; nempè ut cõmunis consanguineus, paci seu promissioni de non offendendo, contraueniret; siue unã,
17 siue alteram partem offenderet: quod non est dicendum: scimus enim ualere argumentum etiam ex absurdi sequela. l. nam absur-
18 dũ. ff. de ope. liber. & causa absurditatis euitandæ, fas esse etiam a propria significatione recedere: ex Bar. in l. omnes pop. 6. q. princ. & congestis a Dec. c. cũ inter. nu. 7. de excep.

Idque etiam clarius esset; si in stipulatione dictum foret, pro se & eius consanguineis ex parte una; & ꝑ se & cõsanguineis eius ex

E par-

parte altera.uidetur enim, ꝙ ea uerba communem ſanguinis coniunctionem; quæ nullo iure ciuili dirimi poteſt,penitus excludãt. uulg.l.iura ſanguinis.

His etiam accedit periculi ceſſantis ratio, nempè ꝙ credendum non eſt, ꝙ ex offenſione in conſanguineum facienda; & ferè proprij ſanguinis effuſione; uelit quis eam iniuriam uindicare,quam conſanguinei conſanguineus, ſibi intulerat: & exiſtimationi ipſius iam læſæ nouam notam ſuperaddere. & iuxta illud Horat.

Incidere in Scyllam cupiens uitare Charybdim.

& ita ex facto conſultus reſpondi, & Romæ obtinui; licet ſolus hanc ſententiam tueri nitar: poſſitque mihi meritò græcorum illud ſymbolon obijci, εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ, id eſt unus uir,nullus uir.

SVMMARIVM.

1 *Affines in ſecundo affinitatis genere, an ſub pace pro affinibus contineantur.*

2 *Affinitatis primo generi, quoties per copulam, perſona additur;contrahitur affinitas in ſecundo gradu.*

3 *Affinitas quando morte diſſoluatur.*

Affini-

4 *Affinitate soluta, an statutum de compromissis procedat.*
5 *Nouercalis amor.*

QVAESTIO XXXV.

1 AN autem affines in secundo affinitatis genere contenti, in eiusmodi promissionibus cõprehendantur; ab alijs adhuc discussum non uidi: memini tamen, me pro affirmatiua Senogalliæ iudicasse, in marito priuignæ: & mea sententia
2 fuit confirmata. scimus enim quotiescunque primo affinitatis generi per copulã persona additur; affinitatem in secundo gradu contrahi: ut docet glos. communiter recepta, in c. non debet. de consangui. & affini. quæ dat exemplũ in marito uxoris olim fratris mei: quod uinculum licet hodie iure Pontificio, respectu matrimonij sit sublatum. d. c. non debet, & tradit Ioan. And. in arbo. in princ. 6. quò ad alios effectus ciuiles, aliud dicendum est: nec ab eiusmodi sententia licet rigorem præferat, his concurrentibus quæ in dicto casu cõcurrebant recederem: & primò, ꝙ persona putà priuigna (quæ secundo
3 affinitatis generi causam prębuit) uiuat: quia morte ipsius soluitur affinitas: ut in testimo

nio reddendo tradunt gloſ.& Ange. in l. ſed
4 & hoc.in uer.ſuccurrendū.ff.de re iudi.& in ſtatuto,de compromiſſis.Bar.Bald.l.qui eorum.§.affinitatis.ff.de poſtul.Caſtren.l.rei iudicatæ.§.ſocero.ff.ſol.mat. & propriè in promiſsione de non offendendo, Caccialu.repeti.l.omnes pop.ff.de iuſti.& iur.

Secundò, ꝙ inter promittentem, & eiuſmodi affinem in ſecundo affinitatis genere, ſit amicitia, & neceſsitudo talis; ex quibus dignoſci poſsit, eos ad inuicem pro coniunctis, ſeu attinentibus haberi: quia ſolent plerunque uitricus & priuigna, priuignus, & nouerca, mutuo ſe odio proſequi, ut inde in
5 adagio ſit, nouercalis amor. ac per antiphraſim de odio inteſtino, intelligatur: ut nimirum dixerit Poeta ille, primo Metamor.

Lurida terribiles, miſcent aconita nouercæ.

Quæ omnia prudens iudex, ex animi eius religione, perpendet.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus, an poſsit impunè offendi, priore pace non obſtante.*

2 *Bannitus, ciuitatis hoſtis efficitur.*

3 *Vindicta publica, priuatorum pacto tolli non poteſt.*

QVAE-

QVAESTIO XXXVI.

1 NEc illa omittenda est quæstio, An pace facta cum inimico; ipse effecto bannito, & statuto existente, q posit impune offendi; uel q teneatur quilibet eum offendere, (prout ex bullis IIII. & V. Pij, post alios) dicatur fracta: & conuentionali pęnæ locus sit: in qua licet Ias. in l. qui seruum. nu. 5. dicat pro affirmatiua Bononiæ determinatum fuisse: quia bannitus ex suo contractu & prouisione securitatem habebat.

Nihilominus crebrior est in diuersum sententia; quam probauere Bar. Bal. l. ij. C. quando lic. se sine iud. uind. & cons. 221. in 2. in anti. Oldra. Alex. Are. Ias. d. l. qui seruum, qui de communi testantur: Nel. tract. de ban. 2. par. 2. temp. q. 51. & plerique alij, quos ipsi latiore folio congesserunt: etiam iuramento de non offendendo non obstante: quia tem-
2 pore offensionis, bannitus effectus est hostis ciuitatis; & alia persona, diuersa a prima: &
3 noua offendendi causa emersit, scilicet bannum: Et quia publica uindicta, priuatorum pacto tolli non potest: ut aiunt Barto. Ias. & Nel. supra.

SVMMARIVM.

1 *Bannito, an pax sit seruanda.*
2 *Vtilitas publica, an uindictam permittat, pace non obstante.*
3 *Hostem decipere, an priuato liceat.*
4 *Fides etiam hosti seruanda.*
5 *Banniti publici hostes.*
6 *Respublica priuatorum pactionibus damnum pati non debet.*
7 *Bannitus capi potest, pace non obstante.*
8 *Bannitum stante pace, an in foro honoris capere liceat.*
9 *Bannitum capiens iussu iudicis, an excusetur.*

QVAESTIO XXXVII.

1 MAIOR est difficultas, si pax cum bannito facta proponatur. in qua Bar. supra concludit pacem non
2 rumpi, & pœnam non committi: quum offensio propter publicam utilitatem permittatur; quæ priuatorum pacto tolli non potest. l. ius pub. ff. de pact. & idem probat in l. j. §. non fuit. ff. de do. per tex. ibi: ubi habetur
3 licere priuato hostem decipere: & q. j. incip. statuto Lucanæ ciuitatis. quem tandem post Oldra.

Oldra.ſequuntur Bal.l.iuriſgentium.§.ſed ſi paciſcar.ſecunda & tertia lectura.ff. de pact. & in d.l.j.§.non fuit, dicens ita Florentiæ ſeruari uidiſſe.& in l.data opera.nu.33.C.de accuſ.Ange.Imol.Alex.d.l.qui ſeruum.de uer.oblig.Nel.ſupra q.52.allegans Ioan.And.in reg.fruſtra.de reg.iur.in 6.& Cor.conſ.217.in fin.lib.1.

CONTRARIVM diſputando tenuit Iac.de Belui.& Ray.in l.j.C.ut infra certum temp.Bal.l.j.C.quando lic.reſpectu pœnæ conuentionalis dubitare uidetur; & in rub. de treu.& pa.dicit pacem etiam bannito,obſeruandã:
4 quia fides etiã hoſti non eſt uiolanda.l. quod debetur.ff.de caſtren.pecu.Iaſ.d.l. qui ſeruũ.nu.5.concludit offendentem bannitum,pœna publica non teneri;ſed cõuentionali; quæ parti applicetur:ad quam ſe uoluit,& potuit obligare.

Sed prior ſententia nedum crebrior, ſed & uerior mihi uidetur: ſuppoſito ut ſupra,
5 ꝙ banniti impune offendi poſsint:cum.n.publici hoſtes dicantur, non licet priuatis cum ipſis pacis inire fœdus:quia læditur publica utilitas:quæ eſt ꝙ banniti offendantur,& nõ
6 clipeo pacis priuatorum tueantur. nec debet Reſpu.priuatorum pactionibus, damnũ pati:ut probatur ex diſtinctione labeo. d.§.

ſed ſi paciſcar. & ubi non tenet, pax nec pœna in ea contenta ualere poteſt. iuribus uulg.
7 Sicut & liceret poſt pacem, bannitum capi facere, & ꝙ contra ipſum exequeretur ſententia, ſolicitare: cui.n. quod eſt plus permittitur; multò magis quod eſt minus conceditur. uulg. reg. cui plus.
8 Aliud tamen in foro honoris cenſendũ; in quo bonus ille dolus, ꝙ liceat hoſtes decipere, de quo in d. §. non fuit; non conſideratur: ſed ꝙ fides ſit inuiolata, & promiſſio non offendendi pura, ſimplex, & illibata: Fateor tamen,
9 ꝙ qui eiuſmodi bannitos iudice iubente, perſequeret & occideret; penes graues, & probos uiros, excuſaretur. ſuperioris enim iuſſus iuſtam excuſationem prębet. l. Lucius. ff. de euic. Dec. l. non uidetur, §. qui iuſſu. ff. de regu. iur.

S V M M A R I V M.

1 *Filij uel uxor ſi offendantur, an paci ſimpliciter factæ contrauentum dicatur.*
2 *Iniuria filio, uel uxori facta, ad patrem, & maritum fictè non uerè pertinet.*
3 *Vxor mariti priuilegijs non gaudet, in pœnalibus.*
4 *Iniuriam patimur, nedum per noſmetipſos, ſed etiam per liberos.*

Offende-

5 *Offendere in personam, an dicatur qui liberos offendit.*

6 *Filium uel uxorem offendens, an promissioni de non offendendo contrauenerit.*

7 *Pax adamussim seruanda.*

QVAESTIO XXXVIII.

AN autem pace simpliciter cum Titio facta, controuentum dicatur, & pœna commissa; si eius filij uel uxor offendantur. Io. And. in regu. frustra. de reg. iu. in 6. in mercuri. negatiuè respondit: quem sequutus est Ang. l. si ita stipul. 4. §. grisogonus. de uer. obli. & Are. l. ij. §. j. ff. sol. ma
2 tri. & consi. 130. nam iniuria uxori, uel filio illata; ad maritum uel patrem pertinere uidetur, non uerè, sed fictè, & in consequentiã. l. aut qui aliter. §. fi. ubi Bar. ff. quod ui aut clã:
3 & licet uxor, mariti priuilegio gaudeat; aliud tamen in pœnalibus. c. omnia. de reg. iur. in 6. & ita in specie nostra post longam discussionem affirmat Pet. a Plaz. lib. 1. epit. delic. c. 6. nu. 29.

Sed in contrariam sententiam, frequẽtius itum est: ut sentiunt Dy. Bar, nu. 10. Imo. Rapha. Pau. d. §. grisogonus: ex ratione quam allegant; ꝙ certę sunt personę, per quas iniuriá

patimur;

patimur; ut expreſsè in uxore. ibi Are. ſibi cō trarius, & Iaſ. nu. 52. Dec. l. j. nu. 10. C. de in ius uoc. Calca. conſi. 119. nu. 6. Luc. de Pen. nūcupatim in uxore. l. j. q. 20. C. de pub. lęti. li. 12. & in uxore & filijs Alci. l. ſi qs nec cau ſam. nu. 40. ff. ſi cer. pet. & Tiraq. de leg. con nubia. l. xv. nu. 55. & 65. quia filium, uel uxorem offendens; dicitur uerè patrem, uel maritum offendere: quia ſunt unum corpus & una caro. l. fi. C. de impu. & alijs: qui & poteſt proprio nomine, iniuriarum actione agere: quia dicit tex. in §. patitur. Inſti. de iniur.
4 patitur quis iniuriam, non ſolum per ſemetipſum; ſed etiam per libros ſuos, quos in poteſtate habet; & per uxorem ſuam. Suadet quia pœna quæ uaſallo imponitur, ſi quid fecerit aduerſus Dominum; procedit etiam in faciente contra Domini filium: Bar. Bald. l. j. §. domini. ff. ad Sylla. cum his quæ fuſius congerit Tiraq. l. ſi unquam. in princ. nu. 22. C. de reuo. dona.

5 Limita tamen ſi promiſſum eſſet non offendere in perſonam: ut docet Tiraq. ſupra num. 65. allegando Alcia. in uulg. §. Cato. de uerb. oblig. quod & fatetur Are. d. §. griſogonus. Sed hoc uerum puto in promiſsione de non offendendo, & pœna conuentionali; non autem reſpectu pacis, quæ nihilominus

rupta

rupta diceretur; & actionis iniuriarum, in qua maritus propriam iniuriam pati dicitur. l. iniuriarum. C. de iniur.

6 Quòd si promissio de non offendendo simpliciter facta fuerit, amplius deliberandum; potiusq; negatiuæ sententiæ adhærere: quia
7 ibi de pœna tantum, non de pacis uiolatione tractatur: quæ adamussim obseruanda est: & in his terminis loquitur Pet. a Plaz. & plerisque alij contrarium tenentes.

SVMMARIVM.

1 *Filius offendens eum, quo cum, pater pacem, uel cautiones habebat; an paci, uel promiss. contrauenisse dicatur.*
2 *Contrariorum eadem disciplina.*
3 *Pater magis terretur in filio quàm in semetipso.*
4 *Amor descendit, non ascendit.*
5 *Ratione cessante, cessat legis dispositio.*
6 *Argumentum a ratione cessante.*

QVAESTIO XXXIX.

1 SED quid è diuerso si filius cum patre paciscentem; uel cautiones de non offendendo habentem offendat? & ne contractus claudicet, uel quis passi

uè

2 uè & non actiuè in promiſſione cõtineatur; utq; contrariorum eadem ſit diſciplina iuribus uulgatis reſpondendum uideretur pacem & cautiones uiolari.

Cuius tamen contrarium mihi magis arridet; rationibus de quibus ſupra, & infra ti. de promiſ. de non off. q. 82. nec mirum quia ratio quare filium offendens, pacem cum patre initã uiolat; eſt quia ut dixi ſupra ipſi in-
3 iuriarum actio competit. Inſuper quia pater ex territione in perſonam filij, magis quàm in propriam commouetur: uulg. l. iſti quidẽ. ff. quod met. cau. quia magis operatur patris amor in filium, quàm filij in patrem, qui facilius
4 lius deſcendit, quàm aſcendat. & pater eſt ca
5 put familias non filius: quæ rationes in ſpecie noſtra penitus ceſſant: & ideò ceſſare de
6 bet legis diſpoſitio: ſi argumẽto a ratione ceſſante uti uelimus. l. j. ff. de legi. tu. l. adigere. §. quamuis. ff. de iu. patro. & etiam quia Pax diligentius ſeruanda eſt; ut ſupra. q. proxima.

S V M M A R I V M.

1 *Frater ſi offendatur, an pax ſimpliciter facta, ſit uiolata.*

2 *Iniuriarum actio, fratri non competit.*

3 *Iniuria facta uni ex domo, cæteris quoque facta cenſetur.*

4 *Amor in fratres.*

QVAE-

QVAESTIO XL.

1 QVID autem in fratre? doctores prædicti omnes uno ore concordant;
2 ex offensione sibi facta, pacem nō rumpi: quia nec etiam fratri competit iniuriarum actio: quum frater non sit de personis enumeratis. in l. j. & seq. ff. de iniu. & quia ille dicitur propriè offensus; ad quem proprio nomine eiusmodi actio pertinet: teste Dy. Bar. Imo. Alex. d. §. grisogonus. & probat Bal. c. 1. §. similiter. qui. mo. feu. amit.

Quod respectu conuentionalis pœnæ dubio procul procedit: quo uerò ad pacem ui-
3 detur subsistendum; quia offensio facta uni de domo, cæteris quoque facta uidetur. argum. l. j. ubi Bald. num. 1. & 6. C. si quacunque præd. potest. & sentit Ias. d. §. grisogonus. nu. 52. in l. de pupil. §. si quis ipsi. nu. 13. de nou. ope. nun. & in l. j. nu. 7. C. de indic. ui
4 dui. tol. quod pro singu. tradit Marsi. 331. &
„ præcipuè in fratribus dicendum uidetur: ca
„ ra enim uxor, dulces liberi, iucundi amici:
„ sed his omnibus in amore fratres prępponen
„ di, quos priusquam illos, cognouimus: si Val. Max. credamus de piet. in fratres. c. 5. li. 5. & pleraq; exempla ibi adducta testatur.

Sed

Sed diffiteri non poteſt quin eiuſmodi offenſio ſit impropria, & in conſequentiam: quo caſu quum in pœnalibus uerſemur, contrarium aſſeuerandum uidetur: & ſic ꝙ pœna reſpectu unius impoſita, ad offenſam in conſequentiam facta; non extendatur: ut in terminis docet Ancha.c.ſciant cuncti. in primo not.de elect.& rectè perpenſus Feli.c.eccleſiæ Sanctæ Mariæ.de conſti.nu. 128.allegando Ancha.ſupra.& dum ſubdit ibi intellige quando non apparet de alia cauſa,quàm de illa de qua fuit pax inita: ita ut concludendum ſit,tunc pacem rumpi;quandó conſtat ꝙ non ex noua,& ſuperuenienti cauſa,ſed ex eadem ſuper qua facta fuit pax in paciſcentis cõtemptum, & inuidiam, ſubſequuta eſt offenſio. quidquid dixerint Marſ. & Iaſ. ſupra, Ancharanũ minus fideliter allegando.

Fateor tamen, ꝙ grauabitur offendentis opinio,penes graues uiros; ac ſi paci contra uenerit, niſi de noua & ſuperuenienti offendendi cauſa doctum fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Comes ſi offendatur, an paci ſit controuentum.*

2 *Iniuria ſocio itineris facta, ſocio quoque facta cenſetur.*

Inſultans

3 *Inſultans comitem meum, me aggredi uidetur.*
4 *Cohabitantem mecum offendens, an me offendiſ-*
ſe dicatur.
5 *Pœnalis ſtipulatio ſtrictè accipienda.*
6 *Socius ſocium inſultatum, defendere poteſt.*

QVAESTIO XLI.

1 SEd an pax inter Titium, & Seium
inita, rumpatur, ſi Titius comitem
Seij ſecum in itinere, uel deambu
la tione exiſtentem, offenderit? glo. in l. item
apud labeonem. §. ſi quis uirgines. in uer. eo-
rum. ff. de iniur. argu. tex. ibi uidetur ſentire
2 pro affirmatiua: tamquam iniuria itineris ſo
cio facta, comiti illata dicatur; Bart. l. ſi quis
3 in ſeruitute. ff. de fur. nam & qui aggreditur
illum qui mihi comes eſt, me aggredi uide-
tur. l. quoniam multa facinora. C. ad l. Iul. de
ui pub. Ideoq; mihi licet, ipſum defendere:
teſte Gandi. tit. de defen. a reo faci. nu. 3. poſt
Bar. in l. ut uim. quem ſequuntur Dec. & Mo
derniores. ff. de iuſti. & iur. & nuncupatim
tradunt Alex. & Are. in l. ſi ita ſtipulatus. 2.
ff. de uer. oblig. & addens ad Abb. c. cum ſit
4 generale. nu. 28. de for. comp. Et in offenden
te cohabitantem mecum. Feli. c. repellantur.
nu. 6. de accuſ. Blan. rep. l. fi. nu. 165. ff. de quę
ſti.

sti.allegantes Bal.l.j.uers.sexto. operatur familiaritas.C.de epis.& cle.Quod censeo tūc procedere; si domi habitationis fiat offensio: ut ex prædictis colligitur, alias secus: nec uerum est Baldum ab eis allegatum, de hoc ullum uerbum facere. Immò in foro honoris, comiti maximo dedecori adscriberetur; qui alterum comitem non adiuuaret: ut monomachistę profitentur: Amicus.n.fratri nō postponendus, ut apud Homerum Odysseæ
5 li.8.& hoc respectu pacis, & sic ut Titius pacis uiolator diceretur, indubitatū puto: Quo autem ad pœnam conuentionalem, quia stipulatio pœnalis propriè & strictè est accipiēda; non temerè dubitauerim: quia istiusmodi offensio, dicitur ficta in consequentiam,
6 & impropriè facta: ut in præcedenti quęstio. dictum fuit. Illud nō diffiteor, ꝙ eiusmodi insultus socio factus præstaret saltem nouam, & probabilem causam ad percutiendum citra promissionis contrauentionem.l. aut facta.§.causa.ff. de pœn. scimus enim licere socio socium defendere. Ias. Deci. & cæteri uulg.l.in uim.ff.de iusti.& iur.

S V M M A R I V M.

1 *Socius Titij, qui cum Scio pacem habebat, si Titius contraueniat, an pacis uiolator dicatur.*

Patricidæ

2 *Patricidæ dans opē, an l. pop. de parrici. teneatur.*
3 *Qualitas inhærens personæ principalis, an pœnam augeat in auxilium præstante.*

QVAESTIO XLII.

1 SVBSEQVENTER quæritur, An pacis uiolatores dicantur; qui in societate Titij fuerunt, Seium (quocum Titius pacem habebat) uulnerando; Io. An. in addi. ad Spe. tit. de treu. & pa. nu. 5. in uer. portauerat, quosdam antiquiores allegādo, sentire uidetur eos de pace fracta teneri. & non solum si pacis notitiam habebant: uerumetiam si ignorabant. arg. l. utrum. ff. ad l.
2 pop. de patrici. ubi dans opem patricidæ, eadem pœna punitur. quod & probasse uidetur Guiliel. a Cun. l. denunciamus. nu. 40. C. de his qui ad eccle. confu. & Diploatatius ad Bar. in d. l. utrū. & in l. is qui opem. ff. de fur.
3 de qualitate inhærente personæ principalis tempore delicti; ut pœnam augeat, & in auxilium præstante: quæ opin. communiter recepta uidetur: teste Salic. l. unica. nume. 26. C. de rapt. uirg. Non tamen admittendum puto, quòd etiam nulla habita pacis notitia, teneantur: ex his quæ tradit Conrad. in praxi. folio 350. nume. 6. & Iulius

Clar. §. fina. q. 90. qui de communi testantur. Sicut & animaduertendum, eos pęna legali uel statutaria, & non conuētionali quoque obligari: ut proxima. q. dictum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Adulterio, stupro, uel furto, an uioletur pax, uel cautio de non offendendo.*

2 *Animus, non factum, in delictis inspicitur.*

3 *Furtum realis, non personalis offensa.*

4 *Actus, ubi ad plura delicta se habere potest; in dubio in delinquentis odium capitur.*

5 *Mitius agitur, ubi de irrationabili odio tractatur.*

QVAESTIO XLIII.

1 DVBITATVM insuper quandoque fuit; Nunquid ex adulterio, stupro uel furto, paci uel promissioni de non offendendo, uis fiat: in qua quidem. q. Bar. post Guiliel. de Suza. in l. uerum 2. nu. 3. ff. de fur. loquens in pace; censuit pacem non uiolari, ex quo non animo iniuriandi, sed libidinis ardore adulterium, & lucrandi animo furtum, perpetrari solent: arg. tex. 2 ibi, ꝙ animus & non factum in delictis inspici debet: & idē probasse uidetur Io. An. in mercu. c. frustra. de reg. iu. in 6. Pa. a ca. in l.

licitatio

licitatio.§. quod illicitè.nu.4.ff. de publi. & uect. in furto, dicens, furtum esse realem nō
3 personalem offensam: ex illo tex. & in l. qui seruum.nu.3.in adulterio.ff.de uer.obli. sequitur Alex. ad Bar.d.l.uerum,& in indutiis siue treuga, ex facto consultus, respondit cō-si.113.in 2.in raptu ēt percussionibus adhibitis, ut facilius mulier abduceretur. allegatur Ro.l.semel mora.de uer.ob.cons.193.& 258.& passim cōprobat Cor.cons.51.littera C.col.2.in primo.42.littera D.col.1.in 2. & 44.colu.4.littera R.in furto & adulterio li.4.& hanc receptiorem fatetur sententiam Aug. Ariminen. ad Ange. tract. de malefi. uer.che hai adulterato.nu.60.& pro his omnibus in pace fusius Carrer.§.circa quartum. nu. 178.in praxi.

Sed in diuersam plerique trāsiuere;& maximè Fab.in l.denunciamus.C. de his qui ad ecclesi. confug. Areti.l. si ita stipul.§. grisogonus.de uer.obli. Ancha. c.si clericos. in fi. de senten.excom.in 6. Augu.s.& moder.ad den. ad Alex.d.consi.113.

Ego autem a communi non recedendo, eam declarandam putarim, dummodo uerisimilibus argumentis, constaret furtum & adulterium odio, & contemptum cōmissa non fuisse; ita ut in dubio aduersus furem &

adulterum sit præsumendum, qui offensam intulerunt: Iaco. de Are. Bar. d. §. quod illicitè, & qui rei improbæ operam dederunt: ubi enim actus ad plura delicta se habere potest,
4 in delinquentis odium, aduersus ipsum durior capitur interpretatio: Dy. reg. in obscuris. de reg. iu. ut speciatim adnotauere Ange. & Alex. d. l. uerum. quod tamẽ in principalibus uerius est; in aliis enim in pace uel promissione comprehensis, ubi de irrationabili odio tractatur, amplius deliberandum: ex doctrina Bar. d. §. quod illicitè. nu. 5.

Illud non omittam; quòd si de raptu in nolẽtem, uel uiolentia, tam respectu fornicationis, quã furti tractetur; responsum Alex. minimè uerum censeo, propter iniuriam, & offensam, quæ raptæ, & uiolentiam passæ, etiã in personam fieri uidetur: ex his quæ docẽt Bar. & Castr. d. §. quod illicitè: quod & prius sentit addens ad Alex. s. quidquid ore nimis patulo dixerint Alex. & Carrer. superius alle.

SVMMARIVM.

1 *Offensa si leuis sit, an paci uis fiat.*

QVAESTIO XLIIII.

1 AN autem ex leui offensa, puta ex solo insultu cum armis, absque fugatione, uel (ut aiunt) admenatione, uel

uel etiam his omnibus interuenientibus, paci uis fiat, dixi infra trac. de promiſ. de non offen. quæſt. 101.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa noua quando excuſet a pacis fractione.*
2 *Cauſa, in maleficijs perpenditur.*
3 *Cauſa ſuperueniens, a contrauentione a tranſactione excuſat.*
4 *Promisſio de non offendendo intelligitur rebus ſic ſtantibus.*
5 *Promisſio generalis de non offendendo, ſubſequentem cauſam non complectitur.*
6 *Cauſæ nouæ allegatio, Pōtificijs decretis ſublata.*
7 *Motus proprij, ſuper noua cauſa moderatio.*

QVAESTIO XLIIII.

1 NEc ab re uulgaris illa quæſtio ſubnectitur, An qui noua, & ſuperuenienti cauſa offendit, pacem uiolaſſe dicatur: in qua Bar. in l. aut facta. §. cauſa. ff. de pœ. negatiuam ſentētiam probauit: ex verbis Claud. Saturnini, dicētis ibi, in malefi-
2 ciis, cauſam plurimū fore conſiderandam: ſi-
3 cut nec tranſactioni, uel ſententiæ quis cōtra uenire dicitur, ſi ex noua & ſuperuenieti cau

sa cõtrouenitum proponamus.l. cum queritur. cum duabus seq. ff. de excep. rei iud. l. si
4 de certa. C. de tran. & quia pax & promissiones eiusmodi de non offendendo, interpretantur rebus sic stantibus, & aliqua causa minimè subsequente. l. quæro. §. inter locatorẽ. cum uulg. ff. loca. quam sententiam commũni uoto, probarunt omnes; & maximè *Bal.* l. semel mora. ff. sol. mat. ca. j. de pace tenen. Ant. de Bu. Imo. c. cum inter. de renun. ex eo
5 tex. dicentes, generalẽ promissionem de non offendendo ex causa de præsenti, & de præterito, & non ex superuenienti, interpretandum: Alexan. ad Barto. d. §. aut facta. in l. semel mora. ff. sol. ma. & consi. 19. in primo. & 115. in 4. qui de cõmuni testatur; Rom. cons. 183. respondendo pro eo cui hircinum obrobrium impuperatum fuit: Ias. l. qui seruum. de uer. oblig. & l. quid ergo. §. si hæres. ff. de leg. 1. Marsi. consi. 76. nu. 30. 119. num. 2. 122. nu. 18. & fin. 503. Seisel. Dec. Alci. l. cum proponas. 2. C. de pac. Tiraq. l. boues. §. hoc sermone. de uer. sig. Soci. Iu. consi. 103. lib. 3. Grat. 105. in primo. & 73. in 2. Paris. 164. in fi. in 4. & alii passim; quos hac in specie, operæ non est precium recensere.

Et hoc Quiritum iure, & in terris Imperii certissimũ est: sed in terris Ecclesiæ, uidelicet

in Vmbria, Marchia, & vrbe Roma, inter cõ stitutiones Piceni (quas ĩ locis prędictis iussit obseruari) Pau. III. j. lib. bullarum fol. 16. extat motus proprius Iul. II. q in instantia appellationis, noua causa allegari non possit: forte quia quum in prima instantia dedu cta non fuerit, aliqua falsitatis suspicio subo riatur. Qui motus proprius postmodum an no 1514. etiam a Leone X. fuit comprobatus: & inde anno 1521. prorsus reuocatus: & nuper a Pio IIII. 1565. alius motus proprius in uniuersa ecclesiastica ditione, emanatus, quòd noua causa allegari, & allegata cuique suffragari non possit: loquens tam in treuga, quàm in pace: & postmodum a Pio V. 1566. moderatio sequuta est: qua, principales aliquem ex comprehensis, offendẽdo, & comprehensi aliquem ex principalibus; nouam causam generaliter allegare prohibetur. unde allegare uolẽti, prius a Pontifice, facultas & cõmissio, vt uocant, exquirenda est.

S V M M A R I V M.

1 *Iuramentum percutientis, an probet quòd ex noua causa, non antiqua percusserit.*

2 *Iuramentum probat ea quæ ab animo dependent.*

3 *Iuramentum homicidæ, an probet quòd occidendi animo non percusserit.*

QVAESTIO XLVI.

1 SED si de causa non constet; An offendentis iuramento credendum, quòd ex noua & non antiqua percusserit: Alex.d.cons.19.nu.2.in primo, affirmatiuè respondit, ex uulg.reg.ꝙ in his, quæ
2 ab animo alicuius dependent, eius dicto stari debeat: de qua in §.aliæ, alias sed iste, Insti. de actio. sicut & homicidæ iusiurando stan-
3 dum probat, quòd occidendi animo nõ percusserit, ex gl.in l.j.C.ad l. Cor.de Sic.quam singularem dicunt Bal. c. bonę 2. de postul. pręla. & Roma.l.in illa.ff.de uer.obli.& nũcupatim hac in specie Mars.§.diligenter.nume.44.& nu.100.in prat.& Arno.singu. 44. & caut.prima, & Riminal.consi.22.nu.6.

Quod Cæpol.consi.41.nu.5.d.glos.allegãdo, iuramentum purgationis appellat. Verùm mihi penitius cogitanti, nõ uidetur.dd.

glos.

glo. ita generaliter accipiendas: ſed cum quæ dam urgent coniecturæ, ꝙ offendens ueterē cauſam non reſpexerit: de quibus paulò infe rius tractabitur. Tunc enim ad expurgandam offendentis conſcientiam, probationes minus plenas etiam iuramentum adiuuabit: ſicut & quòd quis occidendi animo non uul
5 nerauerit: ultra coniecturas, quæ ex affinitate, perſonarum qualitate, armorum genere, percusſionis loco, & cauſa colliguntur. ex tex. in l. j. §. diuus. ubi Bart. Saly. Marſ. ff. de Sica. iuramentum percutientis probationes ſupplebit: ut rectè perpenſa docet gloſ. in d. l. j. C. de Sica. eiuſmodi iuramentum purgationis appellando: Barto. l. maritus. nume. 4. uerſi. ſi uerò contrariis. ff. de quæſti. & melius in l. ſed & ſi quæcunque. §. ſi magiſter. ff. ad l. aquil. in magiſtro ludi litterarij diſcipu
6 lum percutiente; quòd etiam purgatorio iuramento probet, quòd non animo iniuriam inferendi, ſed ex correctionis cauſa percuſſerit. fuſius Iaſ. d. §. ſed iſte. nume. 88. & Cepha. conſil. 35. de quo iuramento comminiſcuntur etiam Ange. tracta. de malefic. uerſicu. falſario. numero 50. Cæpol. d. conſilio. 41. Calcag. 109. nume. 9. Blan. repet. l. fin. nume. 64. ff. de quæſti. & Iodo. Brug. Enchiri. re. crimi. tit. de purga. can. quæ cano

nica

7 nica expurgatio a iuramento, de quo s. aliqualiter differre uidetur: suamque formam habet; quum infamatus a crimine, se immunem prætendit, & iurat, & compurgatorios
8 testes, se credere illum uerum iurasse asseuerantes adducit: quam formam tradunt Guiliel. in Spec. tit. de abolitione. §. nunc de purgatione dicamus, Alcia. in praxi, eo. tit. in fi. ex, c. constitutus, & c. accepimus, de purg. canono. & Simancas tract. de hære. c. 54. quæ in iuramento de quo s. & in supplendo probationes eorum, quæ in animo consistunt, non est necessaria.

SVMMARIVM.

1 *Offensio an ex antiqua, uel recenti causa, facta præsumatur.*
2 *Causa offendendo, ex circunstantijs perpenditur.*
3 *Temporis diuturnitas, offensionis obliuionem arguit.*
4 *Qualitas personarum in discussione causæ attenditur.*
5 *Reconciliatio arguit nouam causam.*
6 *Offendens non præsumitur, quòd iterum offendere uoluerit.*

QVAE-

QVAESTIO XLVII.

1 SEd & adhuc in ambiguo uersamur, an offensio, ex antiqua uel recenti causa facta presumatur; in quo Hypo. sing. 503. l. j. §. fi. ff. de quæsti. §. aggredior. in pra. nu. 85. & rub. de fideiuss. nu. 151. multa more suo allegando, sentire uidetur offendentem in dubio ex causa superuenta, & non ueteri, & sic ex licita, & non illicita, ut pœna euitetur, motum præsumi; quem plerique in hoc sensu sequuntur: credentes eiusmodi interpretationem fore faciendam etiam q̀ de noua causa non constet. Homed. cons. 97. n. 24.

Verum si maiorũ nostrorum scripta penitius perpendamus; ea omnia sunt intelligenda, quum de utraque causa antiqua, & noua, legitimè constat: tũc enim in dubio, ut ea capiatur præsumptio, qua pœnam effugiamus; ex recentiore, magis quàm ueteri, offensionẽ factam præsumemus: non autem quòd noua, si non appareat, præsumatur: ex doctrina Bal. communiter recepta. in l. si prædium. C. de ædil. ac. nu. 17. quam singularem dicunt Alex. & Ias. l. qui seruum. ff. de uerb. obligat. Alex. l. semel mora. ff. sol. mat. consi. 19. in. 1. & 115. in 4. Rom. d. con. 183. in fi. Dec. 406.

Paris.

Parif. 165.nu.26.in 4.Ruy.10.in 4. Grat. d. confi.73.Ceph.35.& alij paffim.

2 Perfcrutandus eft infuper, hac in fpecie, animi offendentis motus, ex offenfæ & actuū qualitate; & proportionabilitate fequentis offenfæ ad priorem; ut fi occafione uulneris, uel homicidij, pax fit facta; uel promifsiones de non offendendo præftitæ; pro pugno uel leui percufsione fubfequuta, non cenfeatur percutiens antiquam offenfam uindicare uoluiffe, quam benè fciebat ex leuiore offenfione, fe aboliturum non fore.

Idemque fi ex fuperuenienti caufa leui, & quæ uix ad iracundiam prouocare poterat; & uerbis uel pugno dilui: atrox uulnus pluresve percufsiones infligantur; uel homicidium perpetretur; uero enim proprius eft, ut ad prioris grauis offenfæ uindictam, eiufmodi offenfiones factas diiudicemus: ex doctrina Bald.d. l. fi prædium: Nifi tamen aliæ
3 coniecturæ, uel longus temporis curfus: ex quo offenfionis obliuio præfumatur, aliud nobis fuadeant: quod & perpendiffe uidentur Alex.d.confi.115.& Soci.Iun.confi.103. in tertio.

4 Inter quas nec perfonarum qualitas negligenda eft; ut magis pro uili, quàm pro honori incumbente, fi de promifsionis fractu-

ra;

ra;& magis pro nobili,& honorem profiten te,quàm pro uili: ſi de pace tractetur, magiſque pro comprehenſo, quàm pro principali præſumamus: ex doctrina Bar. aliàs allegata in l. licitatio.§.quod illicitè in fin. ff.de publica. & uectig.

5 Sicut & potius pro noua cauſa reſponden dum eſt; ſi poſt pacem actus ſociales, & reconciliatio familiaris, & extrinſeca probetur: ex his quæ docet Bal. in l. athletæ. §. dat remiſsionem. ff.de excu. tut.per tex. in §. fin. Inſti.de iniur.

Illud omittendum non cenſeo; ꝙ facilius pro eo qui offendendo prioribus cautionibus cauſam dedit, quàm pro eo qui offenſus
6 fuit(quo ad nouam cauſam pertinet) præſumitur: quia qui iam offendit, ꝙ poſtea uelit ueterem iniuriam refricare, in dubio non eſt præſumendum.

Hæc tamen omnia plurimũ iudicis arbitrio relinquuntur: qui ex his & ſimilibus cõ iecturis, quas breuitati ſtudendo prudens omitto; quæ nam cauſa inſpici debeat, arbitrabitur:& in dubio in humaniorem partem inclinabit. ut in terminis ſcripſit Alex.conſi. 19.nu.2.in 1.& in ſimili Alci.tract. de præſ. reg.3. præſ. 39. poſt Abb.in cap. afferte gladium.de præſump.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Causa qualis esse debeat, ut à pacis, induciarum, uel promissionibus de non offendendo fractione, excuset.*
2 *Causa debet esse prouocans, & probabilis.*
3 *Causa, quæ non est prouocans, non est causa.*
4 *Titulus habetur pro non titulo, si sit inhabilis.*
5 *Mentitio, uerba iniuriosa satis diluit.*
6 *Verba uerbis diluuntur.*
7 *Causa, an debeat esse iusta.*
8 *Causa, quæ ex ludo uel ebrietate processit, an excuset.*
9 *Causa iniusta, colorata, & temeraria, quòd excuset, quomodo intelligendum.*
10 *Causa magis probabilis, ad excusandum in pace requiritur.*
11 *Cã noua facilius cum de pace agitur, præsumitur.*

QVAESTIO XLVIII.

1 QVAE autem causa satis sit ad excusandũ a pacis uel promissionis de non offendendo fractura; ultra ea quæ scripsi supra. q. 44. & infra ti. de promiss. de non offendendo. q. 101. Hyp. consi. 119. respondit quamlibet causam, quantumuis le-

uem

ucem iniustam,& coloratam excusare allegat Alexan. consi. 19. in 1. Ias. l. qui seruum. ff. de uerb. oblig. & alios de quibus ibi: & uulgarem illam regu. q quælibet causa etiam iniusta, & colorata, excusat a dolo & a pœna. l. plagij. C. ad l. Fla. de plagi. quem quotidie, qui reorum partes tuentur, adducunt.

Sed mihi penitius cogitanti, quaslibet causas temere admittendas nō uidetur: sed quæ
2 sint probabiles, prouocantes, & quæ percutientem ad iracundiam uerosimiliter moue
3 re potuerint: causa enim, quæ non est prouo
4 cans, pro non causa habetur; sicut & titulus pro non titulo, si sit inhabilis: l. nec ullam. §. 1. ff. de peti. hære. & ita causam, nostra in specie, considerat Alex. consi. 115. nu. 4. in 4. ibi » & postea superueniat noua aliqua causa ali» quem ad offendendum prouocans; & Corn. » consi. 51. in 1. litera H. ibi, quum itaque di» ctus Blasius fuerit prouocatus &c. & uerosimilitudinem causæ, ut supra perpendendā fore Ceph. consi. 35. in 1. alias facile foret rixandi ansam quærere; & inde mendicatis, & procuratis caussis, a pœna ruptæ pacis, uel fideiussionis se excusare: Et ideo dū Fisci partes tueter, obtinui Vrbini, percutientem a dicta pœna non excusari, in quem iniuriosum uerbum prolatum fuerat; si post mentitionem,

5 nem; etiam uulnus ſuperaddidit: quum.n. mentiri reſpondiſſet; honori ſuo ſatis proſpe-
6 xerat: teſte Iaſ. in l. ut uim. ff. de iuſti. & iur. num. 36. Nempè quia omnis iniuria quę uerbis fit; uerbis quoque diluitur. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. Et ſi quæ uerbalis iniuria facta fuerat, quæ ad offendendum cauſam, præbere potuiſſet; ex ſequuta mentitione, ſublata erat: & honos uerbalem iniuriá proferentis, penès probos uiros, lęſus remanebat. l. j. ff. de his qui not. infa. ut in ſimili dicebat Alcia. conſi. 1. col. iiij. inſerto in tract. de duello.

7 Illud palàm eſt; non requiri ꝙ cauſa ſit iuſta. i. ꝙ ſit a lege ſic probata, ut licita fuerit uulneratio uel occiſio: ut in l. gracchus. C. de adul. & ſimil. Sed ſatis eſt, ut eiuſmodi ſit, quæ percutiẽtem ad iracundiam, quæ etiam in probo uiro cadere poſsit, monere potuerit: ut ſupra, ex his quæ ſcribit Bal. conſi. 57. in 1. aliàs 195. in 2. in nouis; incip. laudare uos, col. 3. ubi probat etiam eam cauſam,
8 quæ ex ludo uel ebrietate proceſſerit, ſatis eſſe; & ex Alex. d. conſi. 19. de eo qui grauiter percuſſerat, percutientem eius bouem, damnum dantem; quem accuſare debuerat: Et licet hæc a delicti pœna non excuſent; non ſequitur, quin a conuentionali, ſeu pacis pœna

excuſa-

excuſationem præbeant: quum conſtet offenſionem, non ex antiqua iniuria, ſed ex noua, quæ offenſi culpa proceſsit, ſecutam fuiſſe.

9 Nec ita paſsim abutenda eſt dicta regula, ꝙ quælibet cauſa, etiam iniuſta, temeraria, & colorata (ut aiunt) excuſet a pœna: de qua Bald. Soc. Iaſ. l. unica. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. quia in delictis non procedit; & quando quis ea facit, quæ expreſsè ſunt contra bonos mores; & utroque iure prohibita; tunc enim iniuſta cauſa quemquam non excuſat: & quem in dolo fuiſſe præſumit: ut declarant poſt alios Cur. Iun. l. ſi quis id quod. num. 42. ff. de iuriſd. om. iud. & Gomeſ. reg. de impet. benef. uiuen. q. iij. ita d. l. ſi plagij interpretantes.

10 Illud non diffiteor, ꝙ magis probabis, & prouocans requiratur cauſa; ad excuſandum pacem habentem, ut honori eius conſultum ſit; ne pacis fractor, & proditor dicatur, quàm non offendere cauentem: Vt è diuerſo
11 etiam dici poſſe uideatur; in pace: quæ rancoris & odij finis eſt, facilius nouam cauſam præſumendam, quàm in eiuſmodi de non offendendo promiſsionibus, & indutijs, propter quas, non id propter inimicitia & rancor aboletur.

SVMMARIVM.

1 *Credulitas inanis a pacis fractura an excuset.*

2 *Vindicta transuersalis, nec, quidem brutis conuenit.*

QVAESTIO XLIX.

1 EX quibus satis dubium redditur Parisij responsum consi. 165. in 4. q Titius audiens eius consanguineum a Seio, quo cum pacem, pro se & consanguineis habebat, uulneratum; pacem uiolasse dicatur, si alium Seij consanguineū percussit: ea credulitate motus, quæ à fide digno processit, & nouam offendendi causam tribuit, licet inanis fuisset credulitas, & falsus rumor: allegat congesta in simili a Feli. c. licet eli. de simo. & Lap. decisio. centesima. & profecto in casu illo, in quo non is qui uulnerasse dicebatur, sed alius offensus fuit; ipse contrarium iudicassem: uindictæ enim quas
2 transuersales uocant; nec quidem a brutis animalibus perpetrantur: nempè quia in illis, nec iracundiæ calor, nec sanguinis commotio potest operari. l. quidquid calore. ff. de regu. iur. Vltra q etiam aduersus eum, quem uulnerasse

uulneraſſe rumor eſſet; qui pacis fœdere deuinctus eſt; nimis credulus eſſe non debet: ex Vlpia. in l. j. ff. de eo per quem fac. erit &c. Itaque niſi fama ſeu rumor eſſet uehemens; uel a duobus uel uno non uulgaris, ſed ſpectatæ fidei, & de uiſu teſtantis eiuſmodi credulitas procederet; extaretque cum eo, qui uulneratus uel occiſus diceretur; maximè ſanguinis coniunctio; quæ primum uel ſecũdum gradum non excederet; in pacis fractione, in re tam ardua, temerè credulum non excuſarem.

SVMMARIVM.

1 *Aggreſsor ſi non apparet, an pacis fractioni ſit locus.*

QVAESTIO L.

1 SED an a pacis uiolatione, ſatis excuſari debeant; qui ad inuicem digladiari reperti ſunt; ſi, quis aggreſſor fuerit, non conſtet; quæſtio eſt quæ altiorem indaginem requirit; de qua dixi infra titu. de promiſ. de non offen. q. ultima.

SVMMARIVM.

QVAESTIO LI.

1 QVAE autem pœna pacis uiolatoribus iure nostro imponatur; ostendit Friderici Primi constitutio. ti. de pa. ten. cap. 1. occidenti, capitalem; uulneranti, amputationis manus; fustibus percutienti, barbam uel crines expilanti, decem librarum;

brarum; manu uacua; quinque pœnam imponens: extat & alia ſubſequens. ti. de pa. iur. fir. cap. 1. §. ſi quis uerò auſu temerario; ciuitati centum; opido triginta: Ducibus, Marchionibus, & Comitibus quinquaginta; capitaneis uiginti; & inferioribus trium librarum auri pœnam præſcribens.

Sed pœnæ. d. §. ſi quis uerò, mihi procedere uidentur, in pace iuramento firmata: quã cum omnibus iure naturæ, & euangelico, habere debemus. §. iuris præcepta. Inſti. de iure natu. Pau. Roma. 12. cum enim natura inter nos cognationis quoddam genus inſtituerit;
2 hominem homini inſidiari nephas eſt. l. ut uim. de iuſt. & iure: & quam etiam nullæ inimicitiæ præceſſerunt: non autem in ea quæ poſt iniurias, iure gentium fuit introducta: quæ & reconciliatio appellari ſolet: In qua, ſiue inter ciuitates, ſiue inter ſingulares perſonas facta ſit; ſiue ab Imperatore indicatur, prioris conſtitutionis pœnæ, locum habent: tit. de pa. ten. ut ibi docet Bald. in princ. Bar. l. j. num. 6. ff. ad l. Iul. maieſt. ſentit uiolatorẽ pacis in l. Iul. maie. incidere; per text. ibi: ſed loquitur in pace publica, quam ciuitates adinuicem faciunt: Vel dicamus eum malè interpretari uerbum ſecuritatis, de quo in tex. dum dicit, hæc lex poteſt intelligi in ſecurita

3 te, hoc est quando duæ ciuitates faciunt pacem: quia aliud est securitas, aliud pax: prior enim temporalis est, absque odij dimissione; secunda uerò perpetua cum rancoris extinctione: teste Pau. Iureconsſ. in l. postliminium. §. indutias. ff. de capti. & postlim. re. Et d. l. j. procedere uidetur in securitate data a pop. Rom. unde in ciuitatibus superiorẽ recognoscentibus; tam grauis pœna non esset infligenda; sed extraordinaria; attenta personarum qualitate: ex his quæ scribit Gui. Pa. q. 418. de rumpente saluaguardiam (ut aiũt) francigenæ: & ita intelligendus est Io. Fab. in
4 l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. confu. dum dicit, ꝙ securitatem frãgens. l. Iul. maie. punitur. de quo & Steph. Aufr. ad Capel. Tolo. q. 489. quibus & adstipulari uidetur Bonif. Vitel. tract. de malef. tit. de treu. nume. 5. & Iod. Brug. tit. de pa. ac induti. uiolatio.

Illud in confessò est, authoratos milites, qui publicas indutias temerè uiolarent; uel
5 publicæ pacis turbatores existerent; ut qui in
6 iussu Imperatoris sui, commilitonem ad singulare certamen prouocarent, capitali pœna puniendos. l. fin. §. miles. ff. de re mili. uel saltem. d. constitu. Frideri. de pa. tenen. uiginti libris auri plecterentur: ut in proposito scribit Alci. consſ. post tract. de singu. certa. col. 2.

Alia

7 Alia insuper pœna pacis uiolatoribus imponitur: quia licet patri etiam bannito filius alimenta debeat exhibere; secus tamē si propter uiolatam pacem sit exul. c. 1. §. si quis hominem. de pa. tenen. quod & probat Alcia. li.
8 1. de uerb. sig. fol. mihi 29. Extant etiam maiores pœnæ, publicæ pacis uiolatoribus impositæ; libro consti. Marchiæ 4. rub. 43. in antiquis; pro locis ubi seruantur: & etiam eorum receptatoribus; etiam q̄ pax, siue induciæ inter priuatos factæ forent: ex bullis Pij IIII. & V. in tota ditione ecclesiastica locum habentibus.

Et quia in dd. constitutionibus Imperialibus de pœna librarum, mentio facta fuit; in priore quidem simpliciter; & in sequenti de libris auri: sciendum, olim apud Rom. pro-
9 ut & hodie penes nos, legalem libram duodecim uncijs constare: & unciam ex draginis octo: ita ut septuaginta duo aurei tunc temporis libram cōstituerent: & ex nostratibus sex & nonaginta: ut habetur ex Demetrio Alabaldo tit. de ponde. & mensu. ex Gomes. reg. de ualo. exprimen. in impetra. benef. q. 9. & nouissime ex Couarru. tract. numisma. c. 4. & ita libra auri de qua supra capiēda est: Prior uerò quæ simpliciter profertur; non de libra ponderali, sed de numerali expendenda uide-

retur; eiuſdem ualoris quo ſtater, & mina, uidelicet quatuor dragmarum auri; & ſic quatuor noſtratium aureorum: ut tradunt Georg.agric.de ponde.& menſu.Bude.de aſſe.lib.4.Et de hac libra ſenſiſſe Arcadium & Honorium. C. de cupreſ. ex Luco Daph.lib. xj. (quãtumuis de libra auri fiat mentio) uoluere Moderniores Galli tract. de contract. q.100.nu.780.& Gomeſ.ſupra ex proportione pœnæ & præmij de quibus ibi: quum nõ ſit uerosimile, ꝙ pro plantatione unius cupreſſus, fiſcus libram auri, ideſt ſeptuaginta duos aureos dare uoluerit: & uendenti, uel ementi cupreſſum, pœnam quinque librarũ auri.i. tricentorum, & ſexaginta aureorum imponere; ſed longè minorem:

Verùm eadem ratio ſuadet, libras de quibus in priore conſtitutione ſimpliciter Imperator comminiſcitur; de libris auri, quarum ſeptuagintaduæ facerent libram, accipiendas: quia non eſt uerosimile, ꝙ pacem uiolanti, cum barbæ expilatione, quinque librarum numeralium, & ſic uiginti noſtratiũ aureorum tantum, pœnam imponere cogitauerit. alias data proportione pœnæ ad delictum; Imperatore loquente, de libris imperialibus intelligerem: ut habetur titu. de pa.
10 conſtan.cap.in cauſis: ſcimus enim uerba in

dubio

dubio in potiori significatu fore accipienda. l.j.§.qui in perpetuum.ff. si ager uectiga. uel emphyteu.pet.l.quæritur.ff. de sta. homi.

SVMMARIVM.

1 *Pœna pacem uiolantis, a iure communi imposita; an ex conuentionali sublata censeatur.*

2 *Pœnæ diuersæ sicut natiuitate, an etiam impositione uel exequutione concurrant.*

3 *Pœna canonica an statuto tollatur in criminibus mixtis, si stat. maior est.*

4 *Legis condendæ qui potestatem non habet, nec quidem habet abrogandæ.*

QVAESTIO LII.

1 AN autem uiolati fœderis pœna, cõmuni iure imposita; ex ea quæ in instrumento scripta reperitur; sublata censeatur, maxima fuit inter maiores nostros altercatio: ita ut Cyn. in l. qui sepulcra.C.de sepul.uiol. nu. 3. negatiuam magis communem affirmet: sequitur Bar.l.j. uersi. quæro.ff.ui bon.rapt. nisi nominatim dictũ sit, legi, conuentionali pœna abrogari; uel præsumptiones aliud suadeãt: quod & prius senserat Dy.ibi.& in l.fi.ff.de noua. adducẽs 2

pro

pro præsumptione quando municipali lege caueretur; ꝙ ubi pœna statuto non exprimeretur; foret ad ius commune recurrendum: Sali.d.l.qui sepulcra.nu.6. & 7. dubium habens animum huc atque illuc impellitur; nõ
2 negando tamen, ꝙ licet diuersæ pœnæ natiuitate concurrant; secus tamen in petitione, & exequutione. Abb.post glo.Inno. & Butr. in c.de causis.nu.13.& seq.Bart. sententiam pro uera, & communi contendit; nisi extarent coniecturæ, de quibus s. Cæpol. consil. 14. nisi statutum subsequens, minorem pœnam imponeret: ut ibi nu. 5. uel una lex uni, altera alteri, applicaret. ut ibi nu.6.

Sed in diuersam sententiam transiuere Bal.l.data opera.nu.20.C.qui accus.non possunt.& in d.l.qui sepulcra: & auth.sed nouo iure.C.de ser.fugi.Castren.l.j.§.dixerit.nu. 5. dicens, ita in practica obseruari. Ange.in authen.de sanctis epis.§.fi.& in §.quadrupli.colum.8.Insti.de act. Albe. prima par.stat.q.8. subdens sic Ianuæ disputatum, & resolutum fuisse.Cors.consi.114.litera.b.in 1.Dec.d.c. de causis.nu.28.Marsi.in praxi. §.quæritur. nu.5.& consi.61.Gram.35.nu.56. dicens, ꝙ ita totus mundus obseruat: & respondit in terminis Alcia.consi.55.tom.1. lib.2.& sub
3 priore impressione 453.de communi fidem faciens;

faciens;& in pœna canonica, ut tollatur sta tuto quando statuti pœna est maior, uel saltem non est minor, etiam in criminibus mixtis : ut si licet pœna excommunicationis, quæ cognoscentibus moniales imponitur. capit. uirginibus. ubi gloss. & Archidia. 27. quæst. j. sublata censeatur, si quis statuti pœna sit punitus. cap. felicis. ubi Lap. & Gemini. de pœ. & c. 1. eo. tit. in 3. & ita in Vmbria, Piceno, & Romandiola quotidie obseruatum scio.

Putarim tamen hoc (in specie nostra loquẽdo) in pœnis conuentionalibus, quas paciscẽtes eorummet arbitrio, Prætore absente ad-
4 scribi faciunt; non procedere, penes quos sicut condendæ legis, ita & abrogandæ nulla est potestas; reg. eius est de reg. iu. in 6. & qui facere non possunt, quia pœnæ a lege imposita locum habeant: argu. l. nemo potest. cum uulg. de leg. 3.

S V M M A R I V M.

1 *Ratificatio pacis, si a consanguineis non sit facta; an sequuta interim contrauentione, pœna committatur.*

2 *Ratificatio re non integra nihil operatur.*

3 *Iuramentum, facit actum ualere omni meliori modo.*

Verba

4 *Verba cum effectu in promiss. de ratificari faciendo quid operetur.*
5 *Clausula alias de suo &c. quid operetur.*
6 *Moram, quando diluat difficultas.*

QVAESTIO LIII.

EC ea negligenda est quæstio, quæ quotidiæ in foro uersatur: & a maioribus nostris summis (ut
1 aiunt labiis) degustata est: An pace pro se & consanguineis facta; si unius ex comprehensis antequam ratum habeat, offendatur; pœnæ fractæ pacis sit locus: in qua Dy. in l. si uxor. §. si quis planè uxorem. ff. de adul. negatiuam amplexus est, etiam ratificatione offensi subsequuta; tamquam res amplius non sit
2 integra, & ad actum commissum non porrigatur: allegant Cy. cum eo. in l. fi. q. 1. num. 5. C. ad maced. qui nihil ad rumbum: item & Barto. d. §. si quis. nume. 4. qui tamen pro opin. Dy. non figit pedes. Bald. d. l. fina. nu. 2. Dyn. sequutus est: quia, dicit ipse, offensus ante ratificationem, non erat adhuc in pace actualiter, sed potentialiter comprehensus: cum quibus transire uidetur etiam Sali. d. l. fi. in prin. uer. ex his infertur. Barba. in addi. ad Bar. d. §. si quis. & post eum Dec.

l. con-

l.contractus.nu.16.ff.de reg.iu.& con.226.nu.7.531.nu.10.Cur.Iu.consi.52.nu.13.Soci.Iu. consi.103.nu.15.in 3. defendendo Petrum Corbolum Vrbinensem: & Bos.in pra ti. crim.titu. de pa.nu.27.allegando Bart.su pra, qui, ut iam dictum est, nihil firmat.

In diuersam sententiam tendisse uidetur Castren.in l.bonorum.nu.5.ff.rem rat.habe. aduersus Dy.ex eo quòd ratificandi potestate pendente nihil innouari debebat; nisi ad ratificandum terminus assignatus fuisset: & Cor.consi.40.in 2.qui ex facto respondit pœnam aduersus promittentem committi etiã quòd de rato sit promissum, & ratificatiò non fuerit subsequuta; si interpellatio ad ratificandum non præcessit, quæ in promissionibus facti affirmatiui, necessariò requiritur.l.si stipu.essem.de uerb.obli.ex Alcia.consi.145.in 5.uel si pars offensa quoque, in ratificandi mora extiterit.arg.l. uiro atque uxore.ff.sol.mat.

Memini me alias, dum fisci status Vrbini patronus, eius partes tuerer; hac distinctione, eiusmodi nõ factę ratificationis exceptionem, pluries refellisse: ꝙ aut pax pro se & consanguineis, simpliciter inita est; & promissum quòd consanguinei pacem obseruarent sub pœna; & nihil de ratificatione dictum

ctum, & tunc pœnam siue conuentionalem, siue prætoriam aduersus promittentem cõmitti; qui uoluit, & potuit pro alii obligari: iux. cons. Cor. supra, ex quauis parte fiat contrauentio: sentit Paris. consi. 164. nu. 19. in 4. ibi non simpliciter pro omnibus &c. quod iure canonum & iuramento accedente cla-
3 rum est: quod facit actum ualere omni meliori modo: uulg. l. cum pater. §. filiis de leg. 2: unde intelliguntur paciscentes se curaturos quòd consanguinei pacem ratam haberent: Bal. Ab. Fel. c. ex rescripto. de iu. iur. & docent scribentes, max. Roma. Alexan. Ias. l. stipulatio ista. ff. de uer. oblig. Soci. consi. 26. in 3. Paris. 109. nu. 11. in primo, & 16. nu. 119. in 2. nisi tamen pax ab eis ratificata fuerit, quia tunc conuentionali & legalibus pœnis ratum habentes tenerẽtur: & promittens cõuentionali tantum: cui tamen aduersus eos qui ratum habuere; & contrauenerunt, pœnæ repetitio concederetur, ut infra quæs. 61. Aut loquimur respectu promittentium tantum, uidelicet ut ipsi pro pœna conueniri, & conuenire possint; & legalibus pœnis subiiciantur; & tunc non factæ ratificationis exceptio quæ promissa non fuit, inanis est: ut respondit Goza. consi. 3. nu. 16. qui sic declarat doctrinam Bar. in d. l. si uxor. §. si quis. ff. de

Hond. consil. 89. vol. 2.

de adul. Hyp. Riminal. inter consi. crim. diuer. consi. 134, nu. 17. tomo. 1. & est nimis clara conclusio, licet uiderim plerosq; multi nominis aduocatos, eiusmodi exceptionis clipeo, ceu meduseo, reorum partes tueri uoluisse.

Aut promissum fuit, ita facere & curare, quòd consanguinei ratificarent: absque tẽporis præfinitione: & tunc si promittens, sibi possibilia fecit, & sequatur contrauentio, inter cõprehensos, qui ratũ non habuerunt, uel quia unus ex cõprehensis, alterũ ex principalibus promittẽtibus offendat; pęnã non cómitti: ut communi uoto adfirmant Bart. cons. 236. inci. Martinus, & in l. in illá stipu. ff. de uer. obli. quem ibi moderniores sequũtur: Ias. l. stipulatio ista. eod. titu. nu. 10. But. Ab. c. gemma. de sponsa. Fede. Senen. consil. 122. Aret. 143. Dec. l. impossibilium. ff. de regu. iu. consi. 313. & alii passim.

Videtur tamen quòd ad interesse teneatur; nisi diligentiam in ratificari faciendo adhibuisse constet: ex his quæ docet Bald. c. domino guerram. §. ad hæc. titu. hic finit lex Cor. Soci. consi. 133. in primo. Curt. Iu. 74. Goza. 27. Ripa. §. Cato. num. 59. etiam nulla interpellatione præcedente, ex quo ad ratificationem curandam se obligatum sciebat: &

& consequenter in mora uersari: teste Alex. consi.127.in 5.& 157.num.2.in 6. & Aym. 64.in prin.

Sed in diuersam sententiam tendit Dec. consi.ii.l.quod te.si cer. pet. & pleriq; quos allegat: quem probare uidetur Alci.consi. 145.in 5.uolentes absq; interpellatione, moram non cōmitti: nec consequenter pœnā.

Quos ipse, si sequuta sit offensio; & promittens prius ratificationem commodè curare potuerit, sequi non soleo: prout & sentit Cor. consi.248.littera F.uer.accedit in 4. nec Dec.& Alci.rectè perpensi.hac in specie contradicunt.

Verùm non procedit dicta conclusio; cū post promissionem de ratificatione curāda, fuit addita uox cum effectu, ut in Italia crebrius fieri uidemus: quæ indicat actum esse, ut omnino res efficiatur: ut probare uidetur Alcia.d.l.quod te.uer.in potestate tua.num. 10.ex tex.in l.si non mortis.§.si quis.ff. de in offi.testa.quidquid dixerint Are.consi. 145. & Dec.d.l.impossibilium.nu. 6. ea uerba de uera & non ficta diligentia interpretantes: quos sequi non possum, Alcia. præceptoris mei authoritate neglecta: pro qua etiam adducere consueui tex.in §.si quis alium.Institu.de inutil.stipul.ibi, quod si effecturum se

„ ut

" ut Titius daret, ſpoponderit, obligatur.

5 Et idem ſi ſuperaddita ſit clauſula, alias de ſuo &c. ex quo uoluit, & potuit pro alijs obligari, ut ſupra.

Sicut & obligatur qui ſimpliciter conſanguineorum ratificationem promiſit: ſcire.n.
6 debuit ſe id promittere; quod in ſua facultate non erat: unde actum uidetur ne difficultas excuſet; prout nec qui alium in iudicio præſentare promittit, non excuſatur. l. ſancimus. C. de fideiuſ. cum his quæ fuſius congerit Alcia. ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio pacis, ſi a fratre promiſſa fuerit, ſub pœna; quum fratres maiores fuerint; an uno maiore effecto, ratificare nolente, pœna committatur; antequam cæteri maiores fiant.*

2 *Dictio uterque, utriuſque concurſum requirit.*

3 *Teſtator non præſumitur extraneum propriæ ſoboli præferre uoluiſſe.*

4 *Pluralis loquutio, quandoque ſeparatim accipitur.*

5 *Abſurdum ne ſequatur, uerba coniunctiuè & diſiunctiuè capiuntur.*

H QVAE-

QVAESTIO LIIII.

1 QVANDOQVE etiam dubitari contingit, An fratre de morte patris paciſcente; & ſe curaturum promittente, ꝙ fratres ipſius, maiores facti, ratificarent ſub pœna; expectari debeat, ꝙ omnes ad ætatem legitimam perueniant; uel priore renuente, pœna ſtatim committatur: Albe.in l.cum quidam.C.de impub. & alijs ſubſt.cenſuit non prius committi, quàm omnes maiores facti, ratificare detrectauerint: ex illo tex.qui rectè perpenſus, hoc non pro
2 bat: Tum ex ui uerbi collectiui uterq;, quod mortis utriuſque concurſum requirit.l. Lucius.§.Gaio.ff. ad Trebel. l. ſi hæredem plures.ff.de condi. inſtit. tum ex mente teſtato-
3 ris, qui filijs ſubſtituens, ſi uterque impubes deceſſerit; cogitaſſe præſumitur ut primo decedenti, frater in eius portione ſuccederet: nec extraneum, propriæ ſoboli præferre uoluiſſe: iuxta Sabini ſententiam, a Iuſtini.relatam: & uulg.doct.Bart. in l. quidam teſtamento. de uulg. & pup. Secus igitur in caſu noſtro, in quo nulla dictio uniuerſalis appoſita proponitur; & ubi de filiorum fauore nõ tractatur: allegat etiam.l.quamuis.eod.titu.

quæ

quæ a re nostra nimium deuiat: Itaq; me mu nicipem non habebit: nisi cùm uniuersalem
4 dictionem super additam supponeremus; nã ea promissio, licet pluralis sit; pro eo oportet accipi, atque si separatim de quolibet fratre facta fuisset : ut expressis uerbis dicebat Pau.l. falsa demonstratio. §. si quis. ff. de condi. & demon. & adnotant DD. in l. si plures. C. de condi. inser. quod & probare uidetur Ias. l. iiij. §. Cato. nu. 56. de uer. oblig.

Accedit quia alias sequeretur inconueniẽs; ꝙ maior factus, interim in pace non comprehensus, homicidam offenderet : contra bonum publicum, & contrahentium mentem: ast ne sequatur absurdum, & inconueniens, & ne aduersus paciscentium mentes eamus,
5 ea fit interpretatio, ut uerba dubia disiunctiuè & coniunctiuè capiantur. ex his quæ tradit Bal. d. l. pen. & Castren. consi. 200. uisa supra scripta. nu. 3. in anti.

SVMMARIVM.

1 *Pax sub conditione quòd bannitus intra certum tempus, uel absque paciscentis licentia ad patriam redire non possit, an ualeat.*

2 *Conditio contra actus naturam reijcitur.*

3 *Benefacere etiam illis ex Euangelio tenemur, qui oderunt nos.*

QVAESTIO LV.

1 SEd quid si pax ea conditione facta proponatur, quod bannitus intra certum tempus, uel absque offensi licentia ciuitatem ingredi non possit? quod in statu Vrbini, ut plurimum fieri consueuit: An eiusmodi pactio ualeat; & uidetur pacē
2 ualere & cōditionem tanquam contra actus naturam reijciendam. l. j. §. pe. ff. depo. l. cùm
3 præcario. ff. de præca. præsertim quia etiam lex euangelica repugnat. ibi, & benefacite illis qui oderunt uos. Matth. 5. non enim bene facimus, sed malè, si ipsos à patria exules teneamus. Insuper quia ea conditio uideretur impedire Principis beneficium; & gratiam subsequutam; & ita respondit Alcia. consi. 134. tom. 2. lib. 5.

Putarim tamen istiusmodi conditionem, breui tempore duraturam, a Principe non aspernendam; ne offensus qui alias pacē non fecisset; & conditionem ualere crediderat; tamquam pax exaduersò non fuerit obseruata; ad uindictam prouocetur. l. qui fidem. ff. de transac.

Sicut & pacem recipientem in foro honoris non excusari; quinimmò eius opinionem penès

penès probos uiros grauari; si a fide & promissione desciscat; quibus offensus ad pacem faciendam allectus est.

SVMMARIVM.

1 *Verba stipulationis in contractu pacis an largè, uel propriè capiantur.*

2 *In pœnalibus, propriissima fit interpretatio.*

3 *Pacis fauore, ualet pactum quo inter hostes dirrepta, remittantur, etiam in damnum tertij.*

4 *Statuta pœnalia licet publicam utilitatem respiciant, tamen strictè accipiuntur.*

5 *Pax in dubio quòd non sit fracta, iudicandum est.*

QVAESTIO LVI.

1 HVc quoq; necessario pertinet, An in pacis contractu, stipulationis
2 uerba, largè uel propriè sint accipienda: & quum simus in pœnalibus, uidetur quod propijssima fieri debeat interpretatio. c. inter dilectos. de fide instrum. c. ex literis. cum uulg. de proba.

Sed quidquid sit in stipulatione de non offendendo; fauore pacis, dubitauere Grat. consi. 114. in 2. & Soc. Iun. 103. in 3.

Verùm pacis fauorem tunc demum ope-

trari censeo; quum de eius celebratione tra-
3 ctatur: & id propter responsum scio ualere
fœdus, quo hinc atque indè inter hostes dir-
repta remittantur; etiam in eorum damnum
quibus ablata sunt: ex Bald.& Ange.in l.be-
ne a Zenone.C.de quadri. præscrip. & simil.
dequibus Barba.consi.1.in 3.Corset.tracta.
de priuil.pa.& Alcia.lib.1.de uer.signi. uer.
4 ex bono quoque: nō autem postea, quum de
pacis fractione tractatur: prout dicimus in
statutis delicta punientibus: quæ licet publi-
cam respiciant utilitatem, & ob id extenden-
da uideantur; tamen in delinquentis odium
strictè intelliguntur: ut docent Bald.l.fin.C.
de interdi.matri.& Soci.l.j.num.10. de uer.
5 oblig. Immò pacis fauore ea in dubio fieri de-
beret interpretatio; ut adhuc esset integra;
ob bonum publicum, & quietem conseruan-
dam; non autem fracta: quo casu & scandali,
& tumultus immineret periculum: ex not.
in l.cum proponas.2.C.de pac.& ita in pace
præsupponit Cor.consi.40.li.2.in prin.

S V M M A R I V M.

1 *Pax, si inter plures insolidum facta sit; sequuta offensa in persona unius ex una parte; ab uno uel pluribus ex altera; quomodo competat pœnæ exactio.*

Correi

2 *Correi plures non dicuntur; quando est diuersitas in re.*
3 *Plures, in dubio uiritim promisisse censetur.*
4 *Repetitio ei conceditur; qui alienam præstat culpam.*

QVAESTIO LVII.

1 NEc frequens illa quæstio omittenda est: An pace inter plures insolidum facta, cum promissione de nō offendendo sub pœna; sequuta offensa in persona unius ex una parte, ab uno uel pluribus ex alia, cuilibet & contra quemlibet insolidum competat actio: Bar.l.fin.num. 2. ff.de duo. re. negatiuam amplexus est: quia non sunt omnes correi actiuè, & passiuè, quum
2 in eiusmodi stipulatione extet diuersitas in re, & sic in personam offensi: Idemque formalibus uerbis tradit in auth. hoc ita.nume. 15.C.eod.quem sequutus est Castren. l. si id quod.num.4.ff.eod.nempè quia (ut ipse ait) alia est offensa quæ fit uni ab uno, alia quę fit alij ab alio: Ange.Imol. Alex.d.l. fi. & in addi.ad Barto.d.l. si id quod. Ange. Roma.Ias. uulg.§.Cato.num.54.& Rui. post eos.num. 55.Cor.consi.218.in fi.in ij.167.in iij. 247.
3 in fi.in 4.concludens, ꝙ ex pluribus in dubio

quilibet pro eius facto promisisse censeatur.

Et hoc absq; controuersia procedit; cum ex uerbis stipulationis, non constat pacem inter plures tanquam inter duo corpora, duasve partes & factiones collectiuè, facti fuisse: quod pluribus exemplis ostendit Alexan. consi. 116. in 4. ubi respondit eo casu quemlibet ex parte, pro uirili tantum agere & conueniri; ita ut inter omnes, æqualis fiat distributio: cui & adstipulari uidetur Paris. consi. 160. lib. 4.

Arbitror tamen consocios simul promittentes, si contrauentioni non contõserint; aduersus contrafacientem, quod soluerunt re-
4 petere posse: nam quotiescunq; alienam culpam quis præstat, æquissimum est ei succurri: ut a delinquente repetat, quod eius causa præstiterit. l. ij. §. item si in facto: ubi scriben. & præsertim Alcia. num. 4. ff. de uerb. oblig. quod & inferius tractabitur.

SVMMARIVM.

1 *Pax si pro hæredibus etiam facta sit, an omnes hæredes, uel offensus tantum pœnam petat.*

QVAE-

QVAESTIO LVIII.

1 QVID autem si pacis stipulatio pro se & hæredibus facta proponatur. An omnes hæredes, uel offensus tantum, ad solidam pœnam agatur; & recepta uidetur Bar. sententia, in d. §. Cato. q. 6. num. 30. quod offensus integram pœnam petere possit; tanquam stipulatio pro se & hæredibus ab ipsius persona incipiat, & indiuiduũ contineat: quam probauere Castren. l. ij. §. item si in facto. ff. de uerbo. obli. Ange. Roma. Ias. num. 54. d. §. Cato. Cor. consi. 218. in fin. in 2. dicens, in iudicando a Bart. non esse recedendum, licet disputatiuè aliter sensisse fatentur; cum Imo. Commen. & Alexan. d. §. Cato. & idem consi. 167. in 3. cum quibus etiam Zas. transiuit d. §. Cato. uer. solus aget. numero 5.

SVMMARIVM.

1 *Hæres si offendat, an ad integram pœnam uel pro hæreditaria portione cum hæredibus teneatur.*

2 *Litium circuitus euitandus.*

QVAE-

QVAESTIO LIX.

1 MAIOR superest difficultas. An è diuerso offendens ad totam pœnam uel ipse & alijs cohæredes pro hæreditarijs tantum portionibus teneantur; & crebrior est omnium sensum, pœnam ab omnibus pro hæreditarijs portionibus cõmitti. d. §. Cato. ubi Bar. q. 6. num. 32. & Ias. nu. 54. tanquam eiusmodi pœnalis stipulatio in rem censeatur, & ex parte hæredum promissoris, sit ad hæredes transitoria.

Pro contraria sententia strenuè pugnauit Alcia. d. l. ij. §. item si in facto. & d. §. Cato. uer. quodammodo. num. 5. & uer. solus. nu. 13. in tract. de stipul. diuid. & indiui. ut uno ex hæredibus contrauenientе, omnes in solidum teneantur: ita ut solida pœna ab hoc, uel ab alio hærede possit exigi. quod probare conatur ex tex. d. §. Cato. ibi, solus tenebitur, tãquam quilibet hæredum pro principali habeatur propter hæredis adiectionem: quo casu uidetur actum ut stipulatio ab eius persona incipiat; & hanc ueriorem dicit: licet in contrarium frequentius itum esse fateatur.

Sed Zas. post eius terga, omnino ipsius fundamen-

damenta diuellere conatur pro communi cõtendens: a qua fortè pro concordia tunc recedi posset, quum aduersus offendentem tantum ageretur; ut tunc etiam solida pœna peti possit: quum certum sit cohęredes pro portionibus hæreditarijs conuenti; a contrauemiente, solutum posse repetere ex Bar. num.
2 32. & alijs s. ut euitetur litium circuitus. iuribus uulg.

Illud autem pro comperto haberi debet; (quidquid sit in conuentionali pœna) cohæredes, qui in contrafaciendo paci nullum ministerium, nullamve culpam præstitere, alijs pœnis legalibus uel bannimentalibus, præsertim defectionis fidei, uel honoris, non teneri: prout in similibus quæstionibus, pluries superius repetitum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes simul cum offendente, an in promissione de non offendendo insolidum, uel pro portionibus hæreditarijs conueniantur.*
2 *Stipulationes de non offendendo, sint iuris prætorij.*
3 *Claudicatio contractus in dubio non permittitur.*
4 *Noxa caput sequitur.*
5 *Pœna authorem persequi debet.*

QVAE-

QVAESTIO LX.

1 AN autem quæ proximè in pace conclusa fuerunt, ut cohæredes offendentis proportionibus hæreditarijs iuxta communem, uel in solidum prout placuit Alcia. conueniantur, in cautionibus de non offendendo procedant: Ias. post Ro-
2 ma. d. §. Cato. nu. 55. sentit negatiuè tãquam eiusmodi stipulationes sint iuris prætorij; in quibus etiam indiuiduis si unus ex hæredibus cõtraueniat solus in pœnam incidit, pro parte sua; alios uerò propter prætoriam æquitatem non teneri: allegat tex. in l. pœnales. §. Iulianus. ff. ad l. falci. & Bart. d. §. Cato. q. 2. nu. 23.

Qui rectè perpensi non dicunt contrafacientem pro hereditaria portione tantum teneri, sed ad solidam pœnam: prout & clarius docent Bar. d. §. Iul. nũm. 3. & Alexand. post eum: alias sequeretur ꝙ alter ex promittentibus unum ex hæredibus offendendo, integram pœnam solueret; & si ab uno ex eis offenderetur pro tertia uel quarta tantum iuxta hæreditariam portionem, pœna commit-
3 teretur: ex quo & contractus claudicatio, & absurditas præter stipulantium mentem oriretur:

retur: quod non est admittendum. Clem. 2. de magi. Aequius erit igitur, in hisce prætorijs stipulationibus, cohæredes qui promissioni non contrauenerunt, nedum non insolidum, sed nec pro hæreditarijs portionibus
4 posse conueniri; noxa (ut prouerbio dicitur) caput sequente: ut qui solus promissioni cõtrauenit; solus quoque promissam pœnam
5 pendat: quæ (ut uulgo dicitur) suos authores sequi debet. l. sancimus. C. de pœn. quidquid sit in hæredibus paciscentium, seu inducias facientium, & quidquid in contrarium Ias. senserit.

SVMMARIVM.

1 *Pace pro se & consanguineis facta, cui & aduersus quem competat actio.*

2 *Ignorantes obligare non possumus.*

QVAESTIO LXI.

1 SED si quis in pace uel cautione de non offendendo, pro se & consanguineis absentibus promittat (prout in Vmbria & Piceno communiter fieri cõsueuit) cui & aduersus quem contrafactione sequuta, competat actio; & ex iã dictis eiusmodi

modi quæstio facilè dissolui potest ; nempè ut principales, qui pro alijs se obligauerunt, a quocunque & in quemcunque sit contra-
2 uentum respectu conuentionalis pœnæ, conueniantur, & conueniant: quum ipsos ignorantes obligare non potuerint: iuribus uulg. & hoc iure nostro nullam sapit dubietatem.

Solent tamen prudentes principes, postea quam hodie ad euitanda scandala, coguntur homines etiam pro consanguineis inuitis uel ignorātibus, promittere; publico programmate declarare, ꝙ consanguinei facta sibi de qualitate obligationis intimatione, si contrafecerint, pro indemnitatis conseruatione, principali perinde teneantur; ac si solemniter promisissent: quod ab Illustrissimis dominis meis in Ducatu Vrbini, prouidè factum non ignoro.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatione ab absentibus sequuta; an adhuc aduersus principalem uel ratum habentes, pœnæ fiat exactio.*
2 *Ratificatio mandato æquiperatur; etiam in speciale mandatum requirentibus.*
3 *Ratihabitio quando retrotrahatur.*

QVAE-

QVAESTIO LXII.

1 MAIOR ſubeſt difficultas; quum pa-
cem uel promiſsionem conſangui
nei poſtea ratam habuerūt; in qua
diſtinguēdum uidetur; ꝙ aut a principio cau
tum fuit ꝙ ratificatio fieri deberet; & ea ſub-
ſequuta, ipſis & contra ipſos, actionem ad
pœnam competere: ac ſi ab initio paci, indu
tijs uel promiſsioni de non offendendo in-
teruenissent; uel principales etiam eorū no-
2 mine, & mandato præcedente promiſiſſent:
ratificatio.n. (ut uulgo dicitur) etiam in ſpe-
ciale mandatum requirentibus, mandato æ-
quiperatur. c. fin. de iu. iur. in 6. gl. l. perinde.
§. ſi procurator. in uer. abſente. ff. ad l. Aquil,
cum his quæ fuſius congerunt Ange. l. licet.
C. de iudi. Alex. conſi. 78. nu. 19. 146. nu. 3. in
v. 133. num. 6. in vj. Dec. 281. & l. ſemper qui
non prohibet. ff. de re. iu.

Niſi tamen principalis primò, ꝙ conſan-
guinei non offenderent ſub pœna, promiſiſ
ſet: & ulterius etiam ſub pœna ꝙ ratam pro-
miſsionem habituri forent: ſequuta namq;
ratificatione, non ideo magis a priori pro-
miſsione, tanquam fideiuſſores liberarētur:
ſalua tamen ſibi actione ad repetendum: de
quo etiam ſupra. q. 59. mentionem fecimus.

Aut

Aut de ratificatione nihil dictum; & nihilominus principali inſtante ſubſequuta eſt; & tunc autem præſente parte, & acceptante, & idem reſpondendum uidetur : ex his quæ proximè dicta fuere : & ex quò ſumus in ca-
3 ſu, in quo ratihabitio retrotrahitur; & fingit ratihabentis conſenſum, priori obligationi interueniſſe: ut congerunt Alex. d. conſi. 78. num. 20. Feli. c. ſicut tuis. de ſimo. & Deci. l. quod in initio. ff. de reg. iur. Aut parte abſente, & etiam notificatione facta, tacente; & non uidetur quoad pœnam a principali obligatione receſſum : quamuis etiam aduerſus ratificantes, notario ſtipulante, competat actio; uulg. doct. Bar. in l. j. ff. de iu. fi.

SVMMARIVM.

1 *Pace a pluribus ex una parte, pro ſe & cuilibet eorum conſanguineis & affinibus inita; ſi unus contrauenerit, quomodo pœna exigatur.*

2 *Pœna conuentionalis, pro contrafactione alterius ſoluta; an poſſit repeti.*

QVAESTIO LXIII.

Honiñ. Conſl. 87. n. 18. vol. 2.

1 Ec minus frequens ea eſt dubitatio; quum plures ex utraque parte pacem ineunt; uel non offendere promit-

promittunt, pro ſe & cuiuslibet eorum conſanguineis & affinis in forma; eadem ſtipulatione, & uerborum contextu; An ſequuta cõtrauentione ab uno ipſorum, ſeu eorum conſanguineo; ab uno, uel eorum quolibet, pœna exigi poſsit: Et uidetur quemlibet pro uirili agere, & conueniri poſſe: ex quo quælibet pars, pro uno corpore deſignatur: quod & clarius ex inſtrumenti uerbis perpendi poteſt; ubi dici conſueuit tales ex una parte &c. & ſub tali pœna parti obſeruanti applicanda &c.

Quòd ſi in diuerſis inſtrumentis, & ſtipulationibus pax & promiſsio facta ſit; aliud deliberandum: quia quilibet pro eius offenſione tenetur: niſi tamen ab uno ex pariter attinentibus, offenſio facta proponatur: eo.n. caſu ab uno tantum, uel ab omnibus promittentibus in uiriles fiet exactio.

Quòd ſi ab uno ex affinibus ſequatur contrauentio; qui alijs promittentibus non attineat; uel ab uno ex conſanguineis magis uni, quàm alij coniuncto; tunc licet obligatio eadem ſit uerborum ſeriè contexta; tamen reſpectu diuerſitatis cauſæ, correi non uidentur: & quilibet pro eius affine, uel magis conſanguineo conueniendus eſt: ita ut nec pax reſpectu aliorum rupta cenſeatur: cum qui-

libet pro magis attinentibus promisisse uideatur: quos sibi maiorem obedientiam & promissionis obseruantiã uerosimiliter praestituros credebat: & ita in ciuitate Sorae aduersus Fiscum in causa satis ardua respondi: ex his quae collegi ex dictis Bart. & Ange. in l. fin. 6. q. ff. de duobus re. & in repet. authen. hoc ita. q. 13. C. eod. & ex Alexan. consi. 116. in 4. & Cor. consi. 40. in 2. & 248. in 4. licet satis confusè loquantur.

Et praedicta respectu primi casus super quo respondit Alex. d. consi. 116. sic puto in
2 telligenda, ut nihilominus uiritim soluẽtes, ex parte offendentis ab ipso, cuius culpa conuenti fuere, solutum repetere possint.

Et ꝙ si nihil in pacis contrafactione commeruerint; quidquid sit respectu poenae conuentionalis, pacis fractores appellari non debeant: ut alibi sępè in similibus, dictũ scio.

SVMMARIVM.

1 *Interesse propter uulnus, An poena conuentionali soluta debeatur.*

2 *Poena conuentionalis, An iure Pontificio, & salua conscientia etiam ultraquam intersit, exigatur.*

3 *Poena, quum ratione contemptus debetur, etiam ultraquam intersit exigitur.*

QVAE-

QVAESTIO LXIIII.

1 NEC ea negligenda est quæstio, An cõuẽtionali pęna parti soluta, quia paci uel promissioni de non offendendo sit contrauentum; propter uulnera &
2 medelas interesse quoque peti possit: quæ ab ea. q. pendere uidetur. An pœna conuentionalis ultra partis interesse, iure Pontificio, & tuta conscientia exigi possit: in qua adhuc cõtrouertunt maiores nostri, & in qua Hostien. But. Imol. c. dilecti. de arbi. Soci. consil. 153. in 1. & plerique alij negatiuam amplexi sunt: Quibus contradixere Inno. Abb. c. tuam. de pœ. Abb. Ancha. d. c. dilecti. Roma. consilio 510. (quod frequenter allegatur) Cor. 153. in 1. & 2. in 3. Paris. 34. in 1. Rip. 9. in 2. quorum sententia crebrior uidetur: & nostra in specie eò certior est, quia pœna ex delicto debetur: Abb. d. c. dilecti. & in c. 1. ubi Fel. de constitu. licet non omnino assentire uideatur: & clarius Barba. consi. 45. uer. item quia dicta
3 pœna imponitur. col. 8. lib. 4. & quia pœna ratione contemptus potius, quàm interesse opposita censetur: ex his quæ tradit Deci. l. cum proponas. 2. in fi. C. de pac.

SVMMARIVM.

1 *Pax ab uno ex corrixantibus producta, an alijs etiam contumacibus prosit.*
2 *Verba statuti, in exorbitantibus propriè intelligenda.*
3 *Iudex nihil petenti, nihil impartitur.*

QVAESTIO LXV.

1 AN autem pax ab uno ex corrixantibus producta, prosit alteri contumaci, si lex municipalis pacem habenti pœnam minuat: Cataldi. tract. de sindi. num. 127. prodesse affirmauit ex tex. in l. j. & ij. C. si unus ex pluri. appella. Cui ego assentire non possum, quia pœnæ diminutio quæ ea lege fit; est aduersus ius commune:
2 ut ait Bald. l. diuus. ff. ad Sillan. & id propter eius uerba propriè in producente, seu a procuratore produci faciente, & legis beneficiũ implorante percipienda sunt. iuribus uulg.

Nihilque afferunt incommodi. d. l. j. & ij. quia quòd appellatio unius, quorum causa erat communis, & eadem omnium defensio alijs prosit, nimirum; ne ex uno & eodem facto; & ubi eadem est absolutionis ratio, di-

uersæ appareant sententiæ; nempè absolutoria & condemnatoria, ut tex. uerba, & Barto. Bal. & Castren. ibi clarè docent. quòd autem pro eodem facto plures eadem sententia dānentur; sed unus maiore quantitate, quia cōtumax fuerit, nec confessionis aut pacis beneficium sibi impartiri petierit; non est inconueniens: & sibi non iudici culpæ adscribendum est:
3 qui (ut uulgo aiunt) nihil petenti nihil impartitur.

SVMMARIVM.

1 *Pax & reconciliatio quomodo probentur.*
2 *Exterioribus, animi intentio dignoscitur.*
3 *Concordia, ex manuum iunctione, antiquitus designabatur.*
4 *Testes & instrumenta, eandem uim habere solēt.*
5 *Pax inter illos casus non adscribitur; qui necessariò scripturam requirunt.*

QVAESTIO LXVI.

1 QVAERITVR tandē quomodo pax probetur: & si de reconciliatione tractemus; uerum est ex salutatione, ex amplexu, ex osculo, uel manuum iun-
2 ctione probari: iuxta illud, & dexteram iun-

gere dextræ: hiſce enim exterioribus, animum, & conſcientiam pacata fore dignoſcimus: uulg. §: pauonum. ubi glo. Inſti. de re. di
3 ui. Bal. l. j. nu. 5. ff. de pac. ſicuti ex manuum iũctione antiqui Imperatores concordiam deſignabant: ut in numiſmate æreo, & argẽteo Neruæ, penès me uidere eſt: & ita Bal. in l. filiæ quem. ff. de lib. & poſt. & in l. in ipſius. ex illo tex. C. fam. herciſ. & Alex. ad Barto. in l. non ſolum. §. iniuriarum. in uer. oppo. ꝙ non ſufficiat. ff. de iniur. adnotauere.

Si uerò de probanda pace, qua ſtatuti, uel reſcripti beneficio potiamur; ſtatuti uerba perpendenda ſunt; quæ ſi de pace producta
4 loquantur; neceſſario pacem quæ in ſcriptis facta ſit requirunt: alias ea quæ teſtibus conſtaret, non excluderetur; ſi eandem uim habent teſtes etiam inſtrumẽta: uulg. l. in exer-
5 cendis. C. de fi. inſtr. maximè quia pax inter illos caſus non adnumeratur; quę neceſſariò ſcripturam requirunt: ut in terminis reperij poſtea Catal. trac. de ſindi. q. 90. Curia tamẽ, pacem niſi inſtrumento probetur, admittere non conſueuit: ut de ſenatu Mediolanenſi fidem facit Iul. Clar. in praxi in §. fi. q. 58. uerſ. pen. & ita in curia Vrbini, Marchiæ, Peruſij, & Romæ ſeruari ſcio.

DE

DE INDVTIIS.

SVMMARIVM.

1 *Indutiæ idem quòd treuga, uoce barbara.*
2 *Indutiæ quid.*
3 *Indutiæ unde dicantur.*
4 *Indutiarum inuentor.*

QVAESTIO LXVII.

1 SEQVITVR modò ut aliqua circà indutiarum materiam (quas uulgo uoce barbara treugā uocant) ultra ea quę s̃. ti. de pa. continentur; particularius tractemus: & primò.
Quid ſint indutiæ: quas Pau. Iuriſcon. in
2 l. poſtliminium. §. indutiæ. ff. de capti. & poſt
,, limi. reuer. ſic breuibus definiuit: Indutiæ
,, ſunt cum in breue, & in præſens tempus,
,, conuenit; ne inuicem ſe laceſcerent: quem ſequuti fuere Hoſtien. in ſum. de treu. & pa. & Archi. c. illi. 24. q. 3. dicentes treugam eſſe ſecuritatē perſonis, & rebus, ad tempus præſtitam; diſcordia nōdum finita: quam & Ab.

rub.cod.licet minus propriè, fore pacem ad tempus factam, definiuit.

3 Dictę sunt autem indutiæ, quod in certam diē a pugnando otium præbeant: ut apud Cice. lib.1.offi.uel(ut Gellio placuit)lib.1. cap.25. a tribus dictionibus, Inde, uti, iam: quod lapso indutiarum tempore, deinceps omnia belli iure uti iam peragantur: ac si per quendam coitum & copulam, nomen indutiarum con nexum sit: cui adstipulari necesse est, si dictio indutiæ litera.t.& nō.c.scribi debet: ut nouissimè probat Aldus Manu.iun.li.ratio.ortho gra.litera.I.licet plerique reclament; quia nō

4 induciam singulari numero, sed inducias di camus: quarum Lycaon inuentor fuit. si Plinio credimus lib.7.natura.histo.c. 36.

SVMMARIVM.

1 *Indutias facere quis possit.*

2 *Pacem facere ad quem spectet.*

3 *Auli ducis Romani, fœdus rescissum.*

4 *Indutiæ inter priuatos, an consistant.*

QVAESTIO LXVIII.

1 SED quis indutias facere potest? & si de priuatis tractemus; respondendum est, prout in pace diximus. s. q.8.ad hunc tamen effectum, ut comprehen

sorum

ſorum perſonæ in ipſorum detrimentum alligentur: Si uerò de publicis; conſtat belli Imperatorem, ſeu ducem ad breue tamen tempus, ſicut & belligerandi, ita & indutiandi poteſtatem habere: ut docuere Bar. & Ange. in l. conuentionum. ff. de pac. licet ſi ad lō-
2 gum tempus fiant, ſicut & in pace ſenatus Pop. Roma. & ſic domini belli autoritas exquirenda ſit: argu. l. mandato generali. ff. de
3 procur. exemplo fœderis ab Aulo exercitus Roma. Duce, cùm Iugurtha contracti; quod Rom. populus, quia ipſo inſcio factum fuerat; reſcindi mandauit: ut apud Saluſtium in Iugur. de quo etiam Præpoſi. c. ius militare. in uer. nexus. diſtin. 1. & ita Pau. a Ca. in d. l. conuētionum intelligendus eſt, ut uidelicet de indutijs nō paucis diebus, ſed aliquo tempore duraturis loquatur.

Illud non diffiteor, ꝙ quemadmodum bellum inter priuatos, eosve qui illud indicendi authoritatem non habent; eſſe non poteſt. c. 2. 23. q. 2. Ita etiam treuga inter priuatas perſonas proprie conſiſtere non dicitur, ſi credimus Imol. c. 1. nu. 9. de treug. & pa. & Alex. d. l. conuentionum: quia tamen in pleriſque locis Italiæ uſu ueniunt, & ob bonum publicum fieri tollerantur; de his ſaltem abuſiuè loquendo, diſſeremus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Indutias facere an quis cogi poßit.*

QVAESTIO LXIX.

1 ET si quæratur, an & quomodo quis ad indutias ineundas cogẽdus sit, dixi supra titu. de pa. q. 3. num. 13. uer. minus dubij.

SVMMARIVM.

1 *Indutiarum uiolator, qua pœna puniatur.*
2 *Pacis turbator quomodo plectatur.*

QVAESTIO LXX.

1 QVA autem pœna indutiarum uiolator puniatur, Marti. tract. de confœ. prin. q. 32. testatur, ipsum pœna decem librarum auri puniendum: ex text. in c. 1. §. si quis uerò temerario ausu. titu. de pa. iur. fir.

Sed tex. loquitur in pace, de qua in d. tit. & de qua supra titu. de pace. quæst. 51.

Putarim ego, pœnam si in publicis simus indutijs,

indutijs, Principis; si in priuatis, etiam iudicis arbitrio relinquendam: attenta personarum qualitate, & euentu qui inde sequutus sit: si enim ex indutiarum uiolatione publi-
2 cæ pacis, quæ forte eo tempore tractabatur, resultet turbatio; pœna ultimi supplicij foret imponenda. l. fi. ff. de re. mili. si parum aut nihil scandali sit ortum, minor pœna; & prout Principis aut Iudicis religioni uidebitur: ut in simili probasse uidetur Guiliel. a Cun. tracta. de securi. nu. 32. & Iod. Brug. Enchirid. crimi. cap. 108.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum de indutijs ad pacem an ualeat.*
2 *Indutiæ, an magis naturam sapiãt belli, uel pacis.*

QVAESTIO LXXI.

1 ET inde constat de indutijs ad pacẽ, & è conuerso, argumentũ non pro
2 cedere: quia indutiæ magis bello, quàm paci comparantur. cap. 1. §. uasalli. ubi Bal. nu. 67. tit. de pa. constan. quod etiam ex definitione utriusq; palàm est: & id propter animaduertendum est, ut quæ de uno a maioribus nostris scribuntur, ad alterum temerè non protrahamus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Causa noua, an excuset in indutijs sicut in pace.*
2 *Pax perpetuò, indutiæ ad tempus.*
3 *Patri, & non marito, cur lex filiam adulteram occidere permittat.*
4 *Creditores quando propria authoritate pignoris posses. accipiunt.*
5 *Frangenti fidem, fides frangatur eidem.*
6 *Fides semel fracta ab una parte; ab altera frangi non dicitur.*
7 *Fides etiam hosti seruanda.*
8 *Offensus, indutijs durantibus, honoris iacturam non patitur.*

QVAESTIO LXXII.

1 QVò fit ut adhuc cōtrouertant. DD. An quemadmodum in pace noua causa a uiolatione pacis excusat; ita & in indutijs: In qua specie pro negatiua primipilus adduci solet Vinc. Hyspa. c. 1. de treu. & pa. Archid. c. illi qui. 24. q. 3. But. cap. peruenit. de iu. iur. Io. And. ad Spe. Bal. rub. eod. titu. Ange. Imol. l. si ex legati causa, de uerb. oblig. idem Ange. Raph. Castren. num. 4. l. qui seruum. eod. titu. Soci. consil. 26. sed

rectius

rectius 262.inci. in causa magnifici Petri de Medicis.lib.2.Felin.d.c.j.nume.6. Ias.l.cum proponas.ij.num.6.C. de pac.qui nedum de cõsuetudine, sed etiam de iure testatur.Marti. Laud.tract.de confęde.prin.q.16.dicẽs speciale esse in treuga, quòd licet frangas mihi, tamen tibi fidem frangere non liceat: omnes
2 ea diuersitatis ratione inter pacem & indutias, quòd pax perpetuò sit duratura, indutiæ uerò ad tempus: quo lapso possit quis iniuriam sibi illatam retaliare; pro quorum sententia etiam alia ratio adduci posse uidetur: quia in pace rancor omnis & iniuria remittitur; quod non fit in treuga: & id propter arctiore uinculo fuit opus quum proniores essent homines ad arma, & indutiarum fractionem quàm pacis: argum. tex.l. nec in ea.
3 §.fin.ff.de adul. ubi lex permittit patri, & nõ marito, filiam in adulterio deprehensam interficere: quia maritus fortè zelotypus, & qui quotidianis nuptijs gauderet, ad occidendum procliuior fuisset, quàm pater: pro quo lex nimium præsumit: & pro hac scio D.Pet. Aldobrandinum seniorem Iurecon.clarissimum consuluisse.

In diuersam tamen sententiam transiuere Abb.d.cap.1.de treug.& pa. Imol. c.3.de iureiur. Ange.Imo. Alexan. Aret.d.l. qui seruum.

uum: Alex. l. semel mora. sol. mat. l. qui insulam. de uerbo. oblig. & d. l. cum proponas: Cor. consi. 42. in ij. licet consil. 217. litera C. in j. casum adhuc dubium asseruerit: Dec. d. l. cum proponas. & consi. 531. num. 8. Paris. 165. in iiij. Mant. 169. Beninten. decis. 65. & pro communi probant Viui. lib. 1. opi. num. 223. & Soarez thesau. com. opin. uer. pax. nume. 63. pro qua etiam scio, D. Hormanot. det. Francis. de Pepis, Victorium de Soderinis, & Anto. de Strozzis, Florentinos, & plerosque alios respondisse. Et respondendo Aret. rationi Pau. de Cast. d. l. qui seruum; dicit eam non esse perpetuam, idest generaliter ueram, nempè quia maior fortè affertur uindictæ cómoditas treugæ tempore, quàm
4 postea, argum. l. quæsitum. ff. de pigno. quo motus Bartol. l. creditores. C. eod. affirmat creditores propria authoritate, uirtute pacti etiam pendente dilatione, pignoris possessionem nancisci posse: quando iusta subest caussa, & periculum in mora.

Vnde in tanta maiorum nostrorum altercatione, cum Cor. d. consi. 217. animus meus adhuc in dubio uersatur: quidquid Moderniores de communi testentur, cuius contrarium etiam ipse Deci. d. l. cum proponas. nume. 7. innuere uidetur: & quum DD. uariè (ne di-

(ne dicam, confusè) loquantur; quibusdam indutiarum fractionem præsupponentibus;
5 ut sic frangenti fidem, fides frangatur eidē. d.l. cum proponas: alijs nouam tantum offendendi causam præmittentibus: Putarim ego opinionum anfractus, hoc distinctionis fœdere conciliandos; quòd aut de priuatis, aut de publicis indutijs loquimur: & priore casu, aut talis durante treuga præcessit offensio, qua uerè fracta est: & tunc liceat offenso, incontinēti & ex interuallo, iniuriam uin
6 dicare, sine indutiarum, fideive fractura; quæ iam ab altera parte fracta, amplius frangi non dicitur: ex his quæ tradunt scriben. omnes ex illo tex. in d.l. cum proponas, & dicam infra, necquempiam teneri ad indutiarum finem expectandum; quem pars ipsa cō trauueniendo, iam absoluit: & etiam quia interea temporis, posset offensor uel abesse, uel se diligentius custodire, ut dicebat Aret. s̃.

Aut aduersarius fidem non fregit; sed nouam tantum causam pręstitit; qua pars ad ipsum personaliter offendendum & uindican
7 dum, meritò fuit prouocata; & tunc fidem frangere non licere: quæ etiam hosti (ut uulgo dicitur) seruanda est. l. j. C. de consti. pecu, nec facilè uiolanda est; quum posit injuriá passus infra modicum tempus, completis in

8 dutijs se ulcisci: uel quum ipsis durantibus facta sit, ipsam etiã absque honoris labe mussitare: quod Monomachistæ oẽs fatebuntur.

Posteriore autem casu quum de *publicis* indutijs, inter principes uel ciuitates agitur; hoc amplius in animaduersione fore uidetur: ꝙ quantumuis & publicas, & priuatorũ offensiones, ex pacto comprehendant; non tamen ex particularium contrafactione rumpantur: ne priuatorum resideat arbitrio, fœderi publico uim facere; & arma hinc atque hinc demissa, mouere: arg. l. priuatorum. C. de iurisdi. om. iud. Nisi ergo *Princeps*, uel ciuitas id malefacti conscij, condignam coertionem detrectauerint; ita ut ratum habuisse delictum, dissimulatione uideri possint; ex his quæ scripsit Aret. consi. 165. uer. circa primum; uel quum prohibere potuissent, id facere neglexerunt; iuxta congesta a Dyn. & Cagno. reg. culpa. de reg. iu. in vj. indutias ruptas non censeo.

Nec è diuerso licere, sine fidei naufragio, dilatione pẽdente, uindictam sumere; & bellum (quod dormiebat) excitare. Quæ distinctio si peritioribus nõ arridebit; satis erit saltem ad eos prouocãdum, ut feliciori duplomate, aliam probabiliorem adducant.

DE

DE PROMISSIONIBVS DE NON OFFENDENDO.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio de non offendendo, eſt tertium genus, a pace, & indutijs differens.*

2 *Argumentum de indutijs & pace, ad promiſsionem de non offendendo non eſt perpetuum.*

3 *Promiſsionis de non offendendo definitio.*

4 *An etiam ex officio tantum, præſtanda ſit.*

QVAESTIO LXXIII.

POSTEAQVAM de pace, & indutijs tractauimus, ſupereſt ut etiam de promiſs. de non offen-
1 dẽdo particularius loquamur: Quæ quidem promiſſio eſt tertium genus a pace & indutijs in pluribus diſtans: illę enim ſponte fiunt, ut dixi ſupra. hæę uerò etiã am-
2 babus partibus inuitis, ſi prætori uideatur, præſtantur: ut infra. & id propter de una ad aliam, argumentum non eſt perpetuum: ex his quæ fuſius congerit Pariſ. conſil. 165. lib.

4. post terga. DD. in l. semel mora. ff. sol. mat. & in l. cum proponas. 2. C. de pact.

3 Quæ sic definiri potest. Promissio de non offendendo est legitimum præsidium, quod iustè timenti, iniuriam sibi inferri, ad ipsius instantiam, uel ex officio præsidis; ne partes ad arma & rixam procedant; præstari solet. Improbatur prior pars ex rescripto Martia. Impe. ad populum in l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. confu. secunda in l. usufructum. ff. de usufru. & in l. illicitas. §. 1. ff. de offi. præsi. a qua nec dissensit Barto. d. §. 1. Vnde ni-
4 mis friuola est eorum sententia, credentium quòd solummodo ad partis instantiam præstanda sit.

S V M M A R I V M.

1 *Promissio de non offendendo, quando peti possit.*

2 *Causæ cognitio in promis. de non offendendo, præcedere debet.*

3 *Minæ pro cautionibus de non offendendo exigendis; an sufficiant.*

4 *Saguntini dum Romæ de auxilio consulitur, funditus delentur.*

QVAE-

QVAESTIO LXXIIII.

1 QVANDO autem a parte peti poſſit, uidetur ex ipſa definitione declarari: nempè quando iuſtus, uel probabilis eſt offenſionis timor, aut ſuſpicio: Vn
2 de Bar. ſupra cenſuit cauſæ cognitionem pręcedere debere: cui addiderunt Albe. & Sali. d.l. denunciamus. Alex.l. qui bona. §. ſi quis. ff. de dam. infec. conſil. 78. num. 25. in v. Feli. rub. de treu. & pa. Iaſ. l. ſi ſuper poſ. nume. 6. C. de tranſact. Pariſ. conſil. 168. in iiij. qui de communi teſtatur. Pet. a Plaz. epit. delic. cap.
3 7. & plerique alij, cauſam iuſtam debere præcedere; ita ut etiam minæ non ſufficiant: niſi & probetur minantem ſolitum minas exequutioni demandare: ſcimus enim promiſſiones eiuſmodi maximè pœnales. c. odia. de reg. iur. & ne dum familiam, ſed & alienam comprehendentes (ut hodie ferè in tota Italia præſtari ſolent) ualdè onerosas, & periculoſas fore; & quàm plures familias peſſum dediſſe. l. ij. §. ſi dubitatur. ff. de iudi. graue eſt enim ut unus ex delicto alterius prægrauetur: ut ait tex. c. ſi hæres. xxiij. q. iij. & hac in ſpecie Pet. de Ancha. conſi. 52. incip. pro clariori.

Sed ut uerum est aliqualem causæ cognitionem præcedere debere; ut ait Bart. d. §. 1. sic & non adeò exactè exquirenda est; ut dũ
4 super hoc controuertitur; timens offendatur: ut Saguntinis contigit; qui dum Romæ de auxilio suppeditando consulebatur; fundi tus deleti sunt: sufficere ergo arbitror uerisimilem metum & suspicionem; statim Iudicis officio perpẽdenda: quod & sensere DD. Tholos. q. 489. ita ut etiam petentis iuramẽto, (si tamen uerosimilitudine foueatur) de minis sibi illatis, credi possit: ut docuit Guiliel. a Cun. d. l. denunciamus. num. 15. sitque materia hæc tota prudentis Iudicis arbitrio relinquenda: quod & sensit Sali. supra. Nec ab re, quia si Præses ex officio nemine petente, partibusve inuitis, id munus explere potest; publica utilitate suadente: ut pacata & quieta sit Respublica. l. æquissimum. ff. de usufru. & dixi supra, ad petentis instantiam, qualiquali causæ cognitione præcedẽte, multò magis, & ita passim obseruatur.

SVMMARIVM.

1 *Promis. de non offendendo; an ab eo qui timori causam dedit, exigi possit.*

2 *Legis beneficium frustrà implorat, qui in legem*

gem commisit.

3 *Afflictio afflicto non superaddenda.*

QVAESTIO LXXV.

1 AN autem & qui timori causam prę stitit, exaudiri debeat; putà quia temerè & non prouocans; aliquẽ facto uel uerbis offenderit. Et licet plerique negauerint: quorum comminiscitur in hac
2 quæst. Felin. rub. de treug. & pa. octaua decla ratione. num. 22. ne qui in legem commisit, legis beneficio perfruatur. uulg. cap. quia fru stra. de usur.

Nihilominus ea receptior uidetur senten- Ancha. sing. 30. tia, quæ pro affirmatiua cõcludit: quam pro bauere Bar. Alex. in l. qui bona. §. si quis iuxta. ff. de dam. infec. & Steph. Aufrer. ad dd. decis. Tholos. q. 489. Rip. rub. de iudi. quia cõmittens in legem ab ipsius legis ministris, & non a priuatis puniendus est: tot. tit. C. ut ne mi. lice. se sine iudi. auct. uindic.

Non tamẽ inficiauerim, quin aduersus offensum pro cautione exigenda mitius sit agendum; ne afflictio superaddatur, ut in terminis scribit Ancha. consi. 52. quid enim si diues pauperem, si nobilis ignobilem, præter rem offenderit? animaduertere enim debet Prætor, ne plus sibi officiat cautionis du

ra exactio; quàm iam illata offensio, quod & ex infra dicendis innotescet.

SVMMARIVM.

1 *Promissio de non offendendo, An cum fideiussore præstari debeat.*

2 *Fideiussores in promiss. de non offendẽdo, quandoque exacte nimis exiguntur.*

QVAESTIO LXXVI.

1 SED an eiusmodi promissiones, cũ fideiussore præstari debeant; Guiliel. d. l. denunciamus. nu. 21. quem sequuntur Bár. d. l. illicitas. §. ne potentiores. num. 4. & Sali. d. l. denunciamus. nume. 2. in eam tendunt sententiam, ut nuda cautio sufficiat, cùm hypotheca bonorum: ut declarat Sali. supra, si idoneæ extent facultates; aliàs quòd etiam fideiussor exigendus sit.

Feli. uerò d. rub. de treug. nu. 15. aliter distinguit; nempè ut si ex Præsidis officio exigatur; nuda cautio sufficiat; si ad partis instãtiam etiam fideiussor accedat: ex glo. in cap. ex transmissa. & cap. literas. de restitu. spol. a quo nec recedere uidetur Pet. a Plaz. epit. delic. d. c. 7. nu. 2.

Verum

Verum mihi magis arridet Guiliel. Bart. & Salic. distinctio, tãquam iustior & æquior: quid enim si maius uersatur scandali periculum, quum ex officio iudex cautiones exquirit, quàm quum pars sibi timens, expostulat? pro qua idem Pet. allegat Montal. d. c. literas. in glo. in uer. securitas.

Sed, quidquid iure optimum decretum sit; in Vmbria & Piceno, fideiussores quan-
2 tumcunq; diues sit promissor, indifferenter & quandoque exactè nimis, exiguntur: ita ut plerunque offensi, quibus fideiussores reperire difficile est; solum uertant; & in desperationem adacti, se ad improbos, & facinorosos homines conuertant: quod ne facilè fiat, superioris distinctionis obseruantia, maximè in offensis absque causa, de quibus supra obuiam iri posset.

SVMMARIVM.

1 *Cauere coactus, quid si fideiussorem non reperiat?*
2 *Cautius agendum, ubi personæ uergit periculum.*
3 *Cautio iuratoria, quandoque admittenda.*
4 *Præsidi bono congruit prouinciam malis hominibus expurgare.*
5 *Militaris costodia quando decernitur, ne quis offendatur.*

QVAESTIO LXXVII.

1 VNDE & hoc quotidie in controuersiá uenit; Quid si cauere coactus, fideiussorem, etiam diligentia adhibita, non reperiat? fortè quia pauper, forensis, rixosus, uel grauiter offensus; ita ut uerosimiliter suspicari possit, se promissionem non obseruaturum: & generaliter concludi solet, cautionem iuratoriam cum bonorum obligatione, satis esse: allegatur Bald. l. omnes. §. in hac urbe. C. de episco. & cler. ex illo tex. qui minimè probat: & Bald. & Castren. authen. cui relictum. C. de indic. uidui. tol. & cum eis transit Ias. l. sancimus. nume. 3. uer. 6. limita. C. de uerbo. sig. qui tamen in specie
2 nostra, ubi personæ periculum uergit, & sic cautius est agendum, non loquuntur. In qua tamen Pet. a Plaz. sępè allegatus. d. cap. 7. nu. 9. idem probare uidetur.

Verum & hoc iudicis religioni relinquendum putarem, qui cum paupere, forensi, uel offenso, qui tamen uindicare non minitare-
3 tur, mitius agere posset; iuratoriam cautionem, uel fideiussorem etiam nō omnino idoneum cum ea (facta possibili diligentia) admittendo. Ast ubi cum temerè offendente,

 uel

uel eo qui rixæ causam præstitisset, ageretur; uel cum scandalis assueto; durius uersari deberet; eiusmodi hominum genus, in carceribus detinendo: iuratoriæ cautionis fragilitatem (ubi idoneas non haberent facultates) spernendo: prout etiam in ciuili negotio, propter malos mores, cauere debētis, ait Ias. l. cautio. C. de procur. & tandem a ciuitate,
4 exilium uel relegationem indicendo: con-
» gruit enim bono & graui Præsidi curare, ut
» pacata & quieta sit Respublica; solicitè agen
» do, ut malis hominibus expurgetur: ut dice-
» bat Vlpia. lib. 6. de offic. procon. qua duritie & rigore, quandoque eorum animos, etiam ad pacem, & honestè uiuendum deflectere posset.

Quod si fieri non contingit, & adhuc uigeat uerosimilis offensæ timor, & suspicio;
5 debet Præses militarem custodiam decernere; etiam concussoris expensis, si sibi uideatur: ex his quæ scribit Alcia. l. si super possessione. C. de transac. & arma ferendi, armatosque secum ducendi, licentiam impartiri. l. fi. C. de eroga. mili. anno. ut in specie scribit Sali. d. l. denunciamus. nu. 3.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Promissio de non offendendo, an perpetuò uel ad tempus præstetur.*

2 *Arbitrium Præsidis, in fideiussionibus præstandis latum.*

3 *Iniuriarum obliuio, regulariter ex longi temporis lapsu præsumitur.*

QVAESTIO LXXVIII.

1 INsvper quæri solet, an promissiones eiusmodi; perpetuò uel ad tempus præstari debeant; in qua quidẽ q. Guiliel. d. l. denunciamus. num. 35. & Bar. d. §. ne potentiores. num. 7. quos Ange. Imol. l. iij. ff. de dam. infect. & cæteri communi uoto sequuntur; hoc iudicis arbitrio relinquerunt: reiecta opi. Ioan. Fab. d. l. denunciamus, eas perpetuas esse dicentis; cum quibus etiã transiuere Felin. d. rub. de treug. & pa. num. 16. & Aufrer. ad decis. Tholos. q. 489. Rip. rub. de dam. infect. num. 23. de communi fidem faciens.

Qui tamen Ange. Imo. & Castren. in l. penul. ff. de præto. stipul. aiunt arbitrium ultra decem annos non porrigi: ex illo tex. in uer.

longum

longum tempus, quibus etiam Felin. & Aufre. assentire uidentur.

Sed ubi in contrarium non extat curiarũ stylus; quo uel durante prætoris officio, uel simpliciter, & in perpetuum, cautiones dari solent; (a quo non nisi graui causa receden-
2 dum puto) arbitrij habenas restringendas nõ arbitror; quominus præses ad perpetuo fide iubendum, iuxta personarum, & facti qualitatem, arctaret: Quid enim si capitalis inimicitia extaret; nempè ex homicidio in fidei, uel patris personam perpetrato? quo casu ex
3 longo temporis curriculo, non ita facile prout in alijs casibus, iniuriarum præsumitur obliuio: uulg. l. peregrè. ff. de acqui. re. dom. & profectò deceret cautiones perpetuas, nõ temporales fore. Nec me mouet tex. d. l. pen. ,, quia dum ibi dicitur, ꝙ præses qui ante in ,, triennium caueri iusserat, postea in longum ,, tempus caueri præcepit; non id propter negatur, quin & perpetuò saltim a principio, caueri facere potuisset: & cũm hac sententia postmodum uidi etiam Rip. rubr. ff. de dam. infec. transiuisse.

SVMMARIVM.

1 *Contractus in promissione de non offendendo, an possit claudicare.*

Arbiter

2 *Arbiter an cogi posſit ſententiam dicere, ſi unus ex compromittentibus pœnam promiſerit; alter non.*

3 *Pœna maior, quando ad minorem redigatur; ſi diſpariter ſit promiſſa.*

4 *Promiſ. de non offendendo, an ualeat; donec è diuersò ſit præſtita.*

5 *Aequalitas in contractibus ſeruanda.*

6 *Contractus, cum pupillo claudicat.*

7 *Contractus, cũ eccleſia uel Principe claudicat.*

8 *Contractus promiſ. de non offendendo, inter uirũ & uxorem claudicare poteſt.*

9 *Contractus promiſſ. de non offendendo, ubi ex una parte nullus ſubeſt timor, claudicatio permittitur.*

10 *Contractus claudicatio, in promiſsione de non offendendo inter diuitem, & pauperem admittitur.*

11 *Cautiones dicuntur diſpares, quãdo diues & pauper æqualem pœnam promittunt.*

12 *Cauſa magna & modica, dicitur iuxta perſonarum qualitatem.*

13 *Contractus dicitur ſimul tractus.*

14 *Pœna licet in compromiſſo ab una parte tantum promiſſa ſit, ualet nihiloſecius ſententia.*

15 *Arbitri intereſt, eius ſententiam nõ impugnari.*

QVAE-

QVAESTIO LXXIX.

1 NEc omittenda est ea quæstio; quæ
quotidie in foro uersatur; An con-
tractus promissionum eiusmodi,
claudicare possint; puta quia, unus promisit
non offendere; alter non; uel sub pœna ducen
torum; alter uerò centum: In qua quidem, ui
detur negatiuè respondendum: ex rescripto
Vlpia. lib. 13. ad edictum; de quo in l. litigan
2 tes. §. idem Iul. ff. de arbi. ubi refert Iuli. scri-
,, psisse; non cogendum arbitrum sententiam
,, dicere, si alter pœnam promiserit, alter non:
,, & inde est quòd Guiliel. in Specu. eod. titu.
3 §. sequitur, num. 47. uersic. sed circa hoc quæ
ro; censuit maiorem pœnã ad minorem redi
gẽdam si dispariter sit promissa; ut seruetur
æqualitas: quem sequitur Alexan. ad Bartol.
in l. si quis. §. si de meis. ff. eod. tit. Ita ut apud
4 criminalistas, passim rumor increbuerit; nõ
ualere promissionem de nõ offendendo sim
pliciter ab uno præstitam, donec & alter quo
que præstiterit: ea uulgari ratione; ne con-
tractus claudicare uideatur: contra uulg. l.
quæro. §. inter locatorem. ff. loca. & l. j. ff. de
5 rescin. uendi. clamitant namque omnes in
contractibus æqualitatem seruandam: ut

etiam

etiam in specie nostra, probare uidetur Bal. consi. 57. in j. alias 195. in ij. incip. laudare uos: & Deci. 531. nu. 10. obiter tamen & perfunctoriè loquentes: & plerique ex recentioribus ita credidere.

Quibus tamen ego & consulendo, & indicando, adstipulari nunquam potui: generaliter admittens, in quamplutibus casibus, nedum ex partium consensu; sed etiam lege sic suadente, uel Præside sic ex causa iubente, cõtractus inæqualitatem admitti.

6 Quid enim si cum pupillo contrahatur?
,, quo casu qui cum ipsis absque tutoris autho
,, ritate contrahunt, obligantur: at inuicem pu
,, pilli non obligantur: uerba text. in §. j. Insti.
7 de autho. tuto. & cura. Quid si cum ecclesia?
8 Quid si cum Principe? cap. 1. ubi Fel. de proba. Et quid (in specie nostra) si uxor a marito caueri petat; quem ipsa uerosimiliter
9 non sit offensura? generaliterve ubi ex una parte nullus sit timor, nullave dubitatio: uulg. reg. uani timoris. ff. de reg. iu quibus casibus, claudicationem tolerari sensere Castren. l. qui bona. §. si quis. ij. ff. de dam. infect.
10 & Feli. rub. de treug. nume. 20. Quid si ex cauere debentibus, unus sit diues, cui ducentorum aureorum amissio, minoris sit detrimenti, quàm alteri pauperi quadraginta? &

constat dictas impares cautiones, nihilosecius nedum expressa causa, sed etiam simpliciter præstitas, ualere: si modò Iudici, ex dictis causis, uel alijs similibus, ita uideatur; alias nimis fragilis esset diuitis cautio, si solutis quadraginta tantum; iuxta pauperis pro
11 missionem; posset illum offendere: Quinimmò dispares eæ forent cautiones, quæ equali quantitate, inter diuitem, & inopem, præstarentur: ex quò, tanti est diuiti centum, quanti pauperi decem: prout in simili in iuramento suppletorio perpenditur: quod in causis 1
12 magnis denegatur: uulg. l. admonendi: aiunt enim maiores nostri, causam modicæ & magnæ quantitatis dici, iuxta personarum qualitatem: ut pauperis respectu, causa decem li- 1 brarũ, sit magna; diuitis uerò modica quinquaginta, & centum. teste Bar. d. l. admonendi. nu. 54. & in l. sed & si susceperit. §. 1. ubi etiam Ang. ff. de iudi.

Suadet etiam quia quum quis iubente iudice, de non offendendo absentem cauet, &
13 ut plurimum inuitus; propriè non dicitur cõtrahere: contractus enim dicitur simul tractus; & ubi simultaneus consensus interuenit, ἀλλαγὴ συμβόλαιον: hoc est negotium, quod 1 cum alio inimus.

Et ubi mutua, ultrò citroque oritur obligatio:

gatio: gloss. Bald. Porci. §. fi. Insti. de obliga. Et ideò nimirum, si cum Fisco, uel Prætori de non offendendo promittitur; quis cum altera parte contrahere non dicitur.

Nec me mouet tex. in alleg. l. litigatores. §. idem Iul. quæ potius, idem & si spreta, præcedenti uersiculo inchoare deberet; quia ex eo quòd scribat Iul. non cogendum arbitrũ sententiam dicere, si alter pœnam promiserit, alter non; inferri non uideo, ꝙ si arbiter sententiam protulerit, non ualeat sententia,
14 tanquam compromissum, ubi pœna ab una parte tantum promissa fuerit, non ualuerit: ut comprobat Bar. sequendo opi. Ioan. gloss. §. si de meis. Id enim arbitri fauore, inductũ
15 est; cuius interest eius sententiam non impugnari: quod facilius eueniret, si pœna ab una tantum parte stipuletur: quo respectu, ait Vlpia. d. l. uersi. proinde; plenum non esse cõpromissum: consequitur ergo tex. in quo Moderniores se fundant; & Guiliel. decisio, de qua supra casui nostro applicari nõ potuisse.

SVMMARIVM.

1 *Pax, quam partes pro se & consanguineis obseruare promiserunt, an sit uiolata, quia alter ex paciscẽtibus, consanguineũ alterius offenderit.*

Consangui-

2 *Consanguinei an actiuè, & non passiuè compre-hendi possint.*

3 *In pœnalibus a uerborum proprietate non rece-dendum.*

4 *In pœnalibus omissum pro omisso habetur.*

QVAESTIO LXXX.

1 VNDE ex ijsdem rationibus, & plerisque alijs, proximis diebus consului, in causa Barbariensi, quæ Romæ decidenda uertebatur; quòd pax quã pro se, & consanguineos obseruare promiserunt; non erat uiolata ex eo ꝙ alter ex paci-

2 scentibus consanguineum alterius offenderat: maximè quia ex ui uerborum consanguinei actiuè, & non passiuè comprehendi uidebantur: & quia principalium respectu, nulla extabat promissionum disparitas, quum uterque eadem uerborum serie, eodemque

3 uinculo, deuincti essent: in his enim quæ stricti iuris sunt, prout in pœnalibus, temerè a uerborum proprietate non recedimus. uulg.

4 l. non aliter &c. & omissum pro omisso habetur. l. si cum dotem. ff. sol. mat. ut in pacis contractu; ait Bald. cons. 57. in j. alias 195. in ij. sæpius allegato. colum. iij. quod & in promissionibus de non offendendo, ita conceptis obseruandum.

SVMMARIVM.

1 *Cautione ab una parte simpliciter præstita, si interim sequatur offensio, an pro ea parte, pœna committatur.*
2 *Pœna quandoque debetur ratione contemptus.*
3 *Protestatio quòd cautio non ualeat, donec ab altera quoque parte præstetur, an admitti debeat.*

QVAESTIO LXXXI.

1 HVc quoque pertinet & sequens quæstio: Quid si data cautione ab una parte, simpliciter, & absque protestatione quòd non ualeat, donec etiam ab altera fuerit præstita; (qua plerique consultius agentes uti solent) interim sequatur offensio? & uulgò aiunt, promissioni contrauentum non esse; tamquam promissione correspectiua non sequuta, pro non scripta habeatur: nec claudicatio & disparitas sequatur; de quibus supra.

Verum ego ex præmissis, semper in diuersam sententiam tetendi: debet enim qui Prætori non offendere promisit, fidem seruare: nec magistratus dignitatem, ita pro nihilo habere; ut hodie promittat, & cras contraueniat.

2 niat: ſcimus enim eiuſmodi pœnas etiam ratione contemptus committi: ex his quæ docent Bald. l. ſi defuncto. C. locati. & Deci. l. cum proponas. ij. in fin. C. de pact. Itaque niſi promittens prouocatus, offenderit; uel ex noua cauſa, de qua ſupra, titu. de pa. q. 47. exactioni pœnæ locum arbitror, ac ſi pœna utrinque in ſtipulationem deducta ſit.

3 Illud nec prætereo, quòd Præſes proteſtationem prædictam poteſt, immò & debet negligere, nullatenusq; admittere: ut delictis obuietur; & ligatas interim una pars, habeat manus, donec & altera colligetur.

Vnde meritò Illuſtriſsimi Principes noſtri Vrbinenſes, publico programmate, decreuerunt; ut facta requiſitione de cauendo ſub pœna; cautiones ſub eadem pœna pro præſtitis habeantur: quod ad euitanda ſcandala, cæterorum quoque Principum facere, munus eſſet.

S V M M A R I V M.

1 *Promiſsioni de non offendendo, an ſit contrauentum ſi filius offendatur, uel offendat.*

QVAESTIO LXXXII.

1 SIc & alia peregrina quæstio defini ri poteſt, an promiſsioni de non offendendo ſimpliciter; dicatur contrauentum, ſi filius offendatur: & an è diuersò ſi filius offendat, quæ ſupra tit. de pa. q.39. explicatæ fuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio de non offendendo, an etiam pro filijs & conſanguineis, ac familiaribus præſtãda ſit.*

2 *Stilus Vmbriæ & Piceni, ut quis etiam pro conſanguineis & affinibus promittat.*

QVAESTIO LXXXIII.

1 AN autem eiuſmodi cautio nedum pro ſe, ſed & pro filijs, familiaribus, & conſanguineis præſtari debeat, Guiliel. a Cun. in ſępe dicta l. denunciamus. num. 24. dicit quempiam cogi poſſe nedum ꝙ per ſe uel alium non offendet; ſed etiam pro illis, qui ſunt de eius familia. Bart. d. l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offi. præſi. num. 5. concludit, ut etiam pro familiaribus

&

& complicibus teneatur. Sali.d.l. denunciamus.nu.2.loquitur de filijs, familiaribus, & sibi subiectis. Feli. rub.de treu.nu. 18. uersic. qui timet: cum Bar. transire uidetur; nempe ut etiam familiares & complices in promissione comprehendantur: allegans Bald. in l. j.nu.3.C.de episco. & cle. cui adstipulari uidetur Pet.a Plaz.epit.delic.c.7.nu.8. quosdã alios ex recentioribus allegando: adducunt omnes.l.j.& l.qui insulam.ff.loca.& sic se ha
2 bet communis Vmbriæ & Piceni stilus: ita ut nedum filij & consanguinei, sed etiam af fines usque in tertium gradum iure canonico computandum comprehendantur.

Sed circunscripto stilo, iure optimo cautum non reperio; ut quis pro alijs quàm filijs, alijsque quos quis sub potestate habeat; ad onus istud adeò graue & extraordinariũ cogi debeat: uulg.rub.& tit.C.ne filij pro pa. & c.scimus.n. quòd plerunque (ut ait Poeta)

" *Filius ante diem patrios inquirit in annos.*
" *Et quòd fratrum quoque gratia rara est.*

Vnde ꝙ quis cauere cogatur pro his filijs qui sacris paternis, nõ subijciunt; & pro alijs consanguineis, qui sub potestate uel gubernio ipsius non uersantur; qui quandoque in 1
solam promittentium inuidiam, contraueniunt; nimis graue & inhumanum uidetur.

Nec me mouet tex. in alleg. l. j. quia nihil ad rumbum. nec in l. qui insulam. §. colonus, quæ loquitur in seruo qui est sub potestate, & familia.

Nec contradicit Bald. a Fel. allegatus d. l. j. nu. 3. quia loquitur in pace, ad quam nemo cogitur, ut alibi dixi: & per uerbum debet, dicens ꝙ pacem faciens, debet promittere pro familiaribus, & adhærentibus, si uult esse fidelis; quæ uerba potius decentiam, quàm necessitatem important. Vnde ꝙ quis pro alijs, quàm pro filijs & descendentibus, quos sub potestate habet, promittere cogatur; iuri consonum non censeo: & ideò Sali. s. de filijs & familiaribus sibi subiectis tantum loquutus est: idemq́ue sensisse uidentur Abb. c. 1. de resti. spol. Curt. Sen. consi. 41. Rip. l. j. nu. 15. ff. de dam. infec. Animaduertant igitur prudentes Præsides, ut ēt stilo in contrarium suadēte, in eiusmodi promissionibus, pro alijs præstandis, uel aliorum culpa exigendis; mitius agant: quum extra iuris communis orbitam uagentur.

SVMMARIVM.

1 *Pater an pro spurio cauere cogendus sit: uel si pro filijs simpliciter cauerit, si spurius contraueniat, teneatur.*

2 *Spurij, filiorum appellatione non continentur.*

3 *Spurij non sunt filij nominandi.*

4 *Spurij coniunctorum appellatione non comprehenduntur; nec cum eis (quoad patrem) ulla datur cognatio.*

5 *Spurij, iure ciuili incogniti.*

6 *Spurius non continetur statuto, quòd pater pro filio condemnationem soluere teneatur.*

7 *Spurius an comprehendatur in statuto, quòd pater pro filio damnum rependere cogatur.*

QVAESTIO LXXXIIII.

1 ET ex his quæ supra digesta sunt; alia quoque diffiniri potest quæstio: An pater pro filio spurio cauere cogatur: uel si pro filijs simpliciter cauerit; ex offensione a spurio facta, teneatur: in qua cõmuni uoto maiores nostri, negatiuè respondere; & præsertim Dyn. Ray. Bald. l. cum pater. §. uolo. de leg. 2. Alex. l. ex facto. §. si quis rogatus, nu. 48. ff. ad Trebel. & consi. 60. nu.
2 13. in ij. quia ait Bald. d. §. uolo, filiorum, immò & liberorum appellatione, spurij non cõtinentur: auth. qui. mo. natu. effi. sui. & quia
3 spurij, filij non sunt nominandi: authen. ex
4 complexu. C. de incest. nup. ita ut nec coniunctorum appellatione, ueniant: nec cum illis

ſit, quoad patrem, coniunctio, aut cognatio: ut uoluere Dyn. conſi. 15. Bald. l. id quod pauperibus. C. de epiſ. & cler. Alex. d. conſil. 60. nu. 9. Tiraq. conſuet. pictor. de retract. ligne.
5 §. j. gloſ. 8. nu. 5. tamquam ciuili iure incogniti. Suadet quia ſtatutum, quo pater pro fi-
6 lio condemationem ſoluere cogatur, de filio ſpurio non intelligitur: ex Bal. in l. generaliter. §. cum autem. nu. 5. C. de inſti. & ſubſti. & in l. j. nu. 4. C. de ſucceſ. edic. quia (ut ipſe ait) fieret interpretatio extenſiua, ultra definitionem & ſignificationem uocabuli. l. filium definimus. de his qui ſunt ſui uel alie. iu. ſequitur Sali. ibi. Imo. d. §. ſi quis rogatus. Al-
7 be. prima par. ſtatu. q. 49. & in ſtatuto, quòd pater damnum a filio datum, reficere teneatur: Ioan. And. in addi. ad Spec. rub. qui filij ſint legi. & Alex. d. conſi. 60. nu. 14. & alij paſſim; quibus & quæ præcedenti. q. dicta ſunt, adſtipulantur.

Putarim tamen Iudicis arbitrio relinquẽdum; an in cautionibus præſtandis; pater pro eo cogendus foret; cuius munus eſſet ſciſcitari an pater ipſum domi alteret, & ceu filium tractaret; an alios legitimos & naturales haberet ad quos propriè uindicta pertineret; & patris ac ſpurij mores, & cauſæ qualitatẽ perpendere: & ex his & ſimilibus ita agere, ut

ut pater in eiusmodi exorbitantibus, præter rem non grauetur; scandalisque obuiam eatur. Audiui enim a plerisq;, filios spurios desiderari, ut uindictæ, sine census obliguritione, commodius possent perpetrari.

SVMMARIVM.

1 *Naturales an in promissione de non offendendo pro se & filijs comprehendantur, & an pater pro eis cogi possit.*

2 *Naturales, proprie qui dicantur.*

3 *Naturalis, nõ dicitur propriè filius in pœnalibus.*

4 *Naturalis, an statuto contineatur, quòd pater pro filijs condemnationem soluere debeat.*

5 *Naturalis an in emphyteusi, pro se & filijs comprehendatur.*

6 *Naturales ciuili iure, filij nominantur.*

7 *Naturales pro legitimis, & naturalibus habentur, in his quæ naturali iure perueniunt.*

8 *Naturales, ad accusandum de morte patris admittuntur.*

9 *Naturales filiorum appellatione continentur; quum eadem militat ratio, quæ in legitimo.*

QVAESTIO LXXXV.

1 MAIOR profectò in filijs, propriè naturalibus; uersatur dubitatio; nempè an in promissione pro filijs contineantur;

tineantur; uel pro eis quoque pater promit-
2 tere cogi poſsit: de his loquendo; qui ex concubina naſcuntur, diu domi in habitu concubinæ, & (ut aiunt) affectione maritali retenta; & quæ ſit unica: de qua Guiliel. in Specu. titu. de ſucceſ. ab inteſt. §. j. uerſic. nunc de naturalibus. Alexand. conſil. 60. nume. 8. & Caccialu. repet. l. ſi qua illuſtris. C. ad orphi. & Alcia. tracta. de præſ. reg. iij. præſ. v. In qua quidem quæſtione Cyn. d. l. cum pater. §. uolo. ff. de leg. 2. negatiuam amplexus eſt: & poſt eum Felin. cap. in præſentia. nume. 36.
3 de probat. & facit quia filius naturalis, non dicitur uerè & propriè filius. d. l. filium. ff. qui ſunt ſui, uel alie. iur. máximè in pœnalibus: ut in ſtatutis docet Abb. d. cap. in præ
4 ſentia, & in ſtatuto quòd pater pro filio condemnationem ſoluere teneatur. Imol. l. Lucius. ij. §. fin. de leg. ij. Albe. d. quæſt. 49. pri-
5 ma par. ſtat. & quòd in emphyteuſi eccleſiaſtica pro ſe & filijs non cõtineatur. Bal. Imo. d. §. fin. Abb. Felin. nume. 42. d. cap. in præſentia.

Sed quidquid ſit, quum de naturalium fauore, alijsque ſimilibus tractatur; in *ſpecie* noſtra authoritate Cyn. & Felin. non obſtante, ſubſiſterem; ſi filij naturales (prout de ſpurijs dixi) ſub patris gubernio uiuerent; ip-

6 si enim ciuili lege filij nominantur; nec omnino spernuntur. eod. titu. C. de natu. lib. & quum sint natura filij, & ex paterno semine concepti; prout legiti. & naturales, uerosimile est ex offensa patri facta, pariformiter ipsorum sanguinem circa cor ebullire; & ma-
7 nus ad uindictam conserere: in his enim quę naturalia sunt, naturales pro legitimis & naturalibus habentur: ut ait Barba. in addit. ad Bald. d. l. generaliter. §. cum autem. nume. 5. Guiliel. a Cun. l. parentes. ff. de in ius uoc. Tiraq. de retrac. Ligna. gloss. viij. §. j. nu-
8 me. 5. Ideo Bartol. l. j. nume. 3. ff. de accusa. probat, naturales de morte patris ad accusandum admitti: & generalis regula tradi so-
9 let; quòd ubi eadem militat ratio in naturali quæ in legitimo, filiorum appellatione contineantur. Cyn. l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. Abb. Felin. nume. 33. d. cap. in præsentia.

S V M M A R I V M.

1 *Promissio de non offendendo, an ad uxorem passiuè porrigatur.*

QVAE-

QVAESTIO LXXXVI.

2 SED an simpliciter præstita, ad uxorem passiuè porrigatur; ita ut uxorem offendens, contrauenisse dicatur: & negatiuè respondendum arbitror: quidquid in pace deliberãdum sit, ex his quę scripsi. 5. tit. de pa. q. 38.

SVMMARIVM.

1 *Cautio simpliciter præstita, an hæredes comprehendat.*

2 *Hæres dicitur eadem persona cum defuncto.*

3 *Promittens simpliciter, pro hæredibus quoq; promittere censetur.*

4 *Hæres Titij in instrumento nominatus uidetur, Titio nominato.*

5 *In pœnalibus a uerborum proprietate non recedimus.*

6 *Hæredis persona, fictè eadem dicitur, non uerè.*

7 *Dictio quodammodo improprietatem designat.*

8 *Hæres eadem persona cum defuncto non dicitur, quum uerba propriè capiuntur.*

QVAE-

QVAESTIO LXXXVII.

1 AN uerò cautio, ut ſupra, ſimpliciter
præſtita, hæredes eorum quoque
comprehendat: uideretur affirma
2 tiuè concludendum; quia hæres eſt quodam
modo eadem perſona cum defuncto: uulg. §.
j. in authen. de iureiur. a more præſti. & qui
3 pro ſe ſimpliciter promittit, pro hæredibus
quoque promiſiſſe cenſetur. gloſſ. Barto. l. ſi
4 ſic. de uerb. obli. & nominato Titio in inſtru
mento, hæres eius etiam nominatus uide-
tur: ex Bal. in l. j. C. quo. lega. cum ſimilibus.
Sed hac in ſpecie contrarium reſponden-
5 dum; quia ſumus in pœnalibus, in quibus a
uerborum proprietate non receditur; omiſ-
ſumque pro omiſſo habetur. l. ſi cum dotem.
6 ff. ſol. matri. Alia enim propriè loquendo &
uera, eſt perſona defuncti; alia & ficta, & re-
7 præſentatiua eſt perſona hæredis. Ideò tex. d.
§. j. utitur uerbo quodammodo; quod impro
prietatem deſignat. l. in ſuis. ff. de lib. & poſt-
hu. & in ſimili congerit Iaſ. l. j. §. ſed & ſi mi
hi. nu. 3. de uerbo. oblig. Et ꝙ in materia, in
8 qua propriè, & non per interpretationem
percipi debent; hæres eadem perſona non cẽ
ſeatur; poſt aliorum terga docet Dec. l. hære-
dem.

dem.ff.de reg.iur.& in quæstione nostra A-re.uulg.§.Cato.& l.si stipul. fuero. de uerbo. oblig.& Pet.a Plaz.epit.delic.lib. 1.c.6.num. 29.uers.hinc etiam.

SVMMARIVM.

1 *Promissio de non offendendo, pro se & hæredibus si fiat; an cohæredes pro hæreditarijs portionibus, uel insolidum teneantur.*

QVAESTIO LXXXVIII.

1 QVID autem si promissio pro se & hæredibus facta sit; an cohæredes offendentis, pro hæreditarijs portionibus, uel insolidum teneantur: maxima controuersia iuris est quæstio; (in qua ut in adagio est) Delio natatore opus esset. uideto quæ dixi.s̃.tit.de pa.q.lx.

SVMMARIVM.

1 *Cautiones de non offendendo in uno territorio præstitæ, si in alio sit contrauentum, an exigantur.*
2 *Ius dicenti extra territorium, impunè nõ paretur.*
3 *Iudicis decretum, ultra territorium non extenditur.*

Postulare

4 *Postulare prohibitus in una prouincia, in alia non probibetur.*
5 *Statutum quòd unus pro altero teneatur; in delinquente, extra territorium non procedit.*
6 *Repræsaliæ, latine clarigationes appellantur.*
7 *Statutum obligans patrem, pro filio delinquente, non procedit si extra territorium delinquat.*
8 *Statuti natura est, ut extra territorium uires non porrigat.*
9 *Probibitio respiciens personam tantum, non bona, etiam extra territorium porrigitur.*

QVAESTIO LXXXIX.

1 NEc ab re quæri potest, An cautiones coram Præside unius prouinciæ præstitæ; si in alieno territorio sit contrauentum; exigi possint; Guil. a Cun. in sępe allegata. l. denunciamus, nu. 38. uersi. sed quæro qualiter. C. de his qui ad eccle. con fu. negatiuā probauit: ex tex. in l. fi. ff. de iuris
2 di. om. iudi. ubi extra territorium ius dicēti, impunè non paretur: Sed ibi nimirum, quia non debuit iudex, extra iurisdictionem ius di cere: quod non est in casu, de quo supra, in quo cautiones coram competenti iudice præ stitæ fuerūt: allegat etiam tex. in l. cum unus. §. is qui. ff. de bon. alias reb. auth. iudic. pos. ubi

ubi ſimplex iudicis decretum, ultra eius ter-
3 ritorium non extenditur: Sed nil facit, quia
ideſt reſpectu bonorum quæ ſunt intra terri
torium; extra quod, iuriſdictio non extendi-
tur: adducit etiam .l. ex ea cauſa. ff. de poſtul.
4 ubi prohibitus poſtulare in una prouincia,
in alia non prohibetur. Sed ibi prohibitio re
ſpectu certæ cauſæ, abſque culpa & infamia
poſtulantis, facta fuit: quæ ad rem noſtrā ſat
5 commodè trahi non poſſunt: Suadet etiam
quia lex municipalis, quòd unus pro altero
teneatur; in delinquente extra territorium,
non procedit: ut in ſtatuto Florentino ſcri-
6 pſit Bartol. tract. repræſaliarum (quas lati-
næ clarigationes appellamus) 4. par. j. quæſt.
7 principa. & in filio ſi patrem obliget pro le-
gitima Bal. l. j. q. 3. C. ne fil. pro pa. Soci. l. mo
deſtinus. ff. de excep. Iaſ. §. actiones. nu. 85. In
ſtitu. de actio. quibus adſtipulatur Dec. con-
ſi. 359. quia eiuſmodi ſtatuta ſunt odioſa, &
8 ſic (ut uulgo dicitur) reſtringenda. Sed nimi-
rum, quia natura ſtatuti eſt, ut extra muni-
cipium uires non habeat; quod in promiſsio
ne non eſt dicendum. Et ideò pro affirmati
9 ua reſponderem, quia prohibitio reſpiciens
perſonam tantum, non bona; prohibiti per-
ſonā ſic afficit; ut quocunque ierit, etiam ex-
tra territorium, prohibitus cenſeatur: ex do

ctrina

ctrina Bald. in l. cunctos popu. quæst. 6. & his quæ congerunt Alexand. consil. 41. in v. Ias. 59. in iij. Henri. Boic. tract. sino. par. 3. art. 2. num. 21. Marsi. l. fi. num. 142. ff. de iuris. om. iud. & alij pasim: aliàs facilè eiusmodi promissionibus, fraus strueretur, si extra territorium impunè respectu cautionum, aduersus promissiones iri posset.

SVMMARIVM.

1 *Offensa quid sit.*
2 *Offensa an dicatur, si ex ea pœna non inferatur.*

QVAESTIO XC.

1 ET quia de offensionibus, quibus cautiones uiolantur, pasim comminiscimur, quæri posset, quid sit offensa, Barto. in l. licitatio. §. quod illicitè. nume. 4. ff. de publi. ita definit: Offensa est quidquid aliquem ad iracundiam prouocat: & probat ex extrauagan. Frideri. titu. de pa. const. in princ. subdens, ita tamen ut prouocanti a lege uel ab homine, pœna inferri possit: allegat. l. testamento. 4. ff. de manumis. adduci solet etiam tex. l. qui maritum. l. filia in orbitate. ff. de inoffi. testa.

Sed ipsemet Bar. in l.j.ff.de his quę ut indi.quo cum transire uidetur Alexand. ait of-
2 fensam fieri posse, etiam quòd ex ea quis pœnam non mereatur: ex tex. ubi libertus quasi indignus, legato caret: quia post mortem domini eum quasi illicitæ mercis negociatorem, detulerat: qui non ideò probat defuncti memoriam offensam, si licita fuit accusatio prout lex ostendit; subdens quamuis &
3 præmium meruerit. & ideò Bartol. in l.si ita stipul.§. grisogonus, in fin. priori definitioni assentit: quam etiam probauere Ancha. c.si clericos, in fi.de sen.excom.in vj.& Cor.consi.51.in j. & receptior uidetur hac in specie; in qua propter offensam de graui pœna exigenda, plerumque tractatur: ut declarat Bar. l.cum te.C.de inoffi.testa. etiam ad ea quæ dixerat, in d.§.licitatio, se referens.

SVMMARIVM.

1 *Promissioni de non offendendo, an ex offensione uerbali contrauentum dicatur.*

2 *Offensio personalis, & in personam, quomodo differant.*

3 *Dictio in, inhærentiam (ut aiunt) significat.*

4 *Verba strictius accipiuntur, quum odium est irrationabile.*

Honor

5 *Honor uita clarior.*

6 *Verba, iuxta proferentis qualitatem, accipiuntur.*

7 *Verba, iuxta qualitatem personæ, ad quam diriguntur, capienda.*

8 *Dictio in, in materia promis. de non offendendo personæ tactum requirit.*

9 *Verba promis. de non offendendo mitius interpretantur, quum de irrationabili odio tractatur.*

10 *Promissioni de non offendendo personaliter, uel in personam, an ex uerbali offensa contrauentum dicatur.*

11 *Insultans cum armis, & admenatione, uel insequutione, an dicatur personaliter offendere.*

12 *Vestes scindens, an dicatur personaliter offendere.*

13 *Equum freno retinens, an personaliter offendat.*

14 *Auferens equum, uestem, pileum è manu uel capite, an personaliter offendere dicatur.*

15 *Proijciens iaculum, pugionem, saxum, an personaliter offendat.*

16 *Archibusium uel balistam exonerans, an dicatur personaliter offendere.*

17 *Promissioni de non offendendo in personam, si persona non tangitur, an contrauentum dicatur.*

18 *Verba stipul. strictius interpretantur in promissione de non offendendo pro consanguineis.*

QVAESTIO XCI.

AN autem ex offensa, quę uerbis fiat; eiusmodi cautionibus, contrauentum dicatur; perplexa est quæstio, & adhuc malè digesta: in qua si rem acu (ut aiunt) non tetigero; saltem, quòd alij rectius, & apertius loquantur, occasionem præstabo. Guiliel. a Cun. in sæpe repetita. l. denunciamus. num. 38. C. de his qui ad eccle. confu. loquens in securitate, concludit eam solis uerbis non rumpi; nisi etiam quis fecerit quidquid potuerit, ut facto impleret; (ut eius uerbis utar) num. 40. Sed quibus uerbis præstita sit securitas, non explicat: Iod. Brug. Enchiri. crimi. cap. 107. ait pacem, seu securitatem, uerbis non infringi; sed facto: sed loquitur in pace seu securitate publica, quá decens est, ex priuatæ personæ uerbali iniuria, non ita facilè uiolari: unde nodus iste distinctionum discrimine soluendus est. Bart. d. l. licitatio. §. quod illicite. ff. de public. his uerbis, hoc negotium dirimit: aut promissum est simpliciter non offendere; & pœna committitur, ex qualibet offensa, qua pœna ueniat imponenda ut supra, aut non offendere in personam, & tunc, quædam offensio nullo

nullo modo fit in perſonam, ut furtum, & adulterium; quædam in perſonam, largè loquendo; ut quando fit uiolentia, rem è manibus auferendo: quædam in perſonam ſtrictè, quando tangitur perſona, uel res perſonæ cohærens; quædam ſtrictius, quando in ipſum corpus, uel circa ea quæ ſunt inſeparabilia a corpore fit offenſio. & his duobus modis offenſio accipitur, quando agitur de pœna & odio rationabili ex proprio delicto: quod & probare uidetur in l.j. §. hoc edictũ. num. 5. de nou. ope. nunc. Guiliel. Bald. l. ſi qua per calumniam, in princip. C. de epiſco. & cler. faciunt differentiam inter offenſam
2 perſonalem, quæ continet uerba iniurioſa; & ueſtium ſciſſionem, licet perſona non tangatur; & offenſam in perſonam, qua perſonę tactus requiritur: Bald. conſi. incip. Inſultus & admenatio; quod penes me habeo, & ut plerique aiunt, impreſſum non reperitur; reſpondit, per uerba iniurioſa inſultum, & admenationem, in perſonam offenſam non fie
3 ri, ſed circa perſonam: quia dictio, in, ſui natura inhærentiam, & tranſitum in alium, ſignificat. Idemque ſentire uidetur in rub. ſol. mat. dicens, quòd ſi dictio in, perſonæ iungatur; non denotat perſonæ adhærentiam, ſed in ipſam perſonam: & ideò iniuriam factam

non dici, nisi eam sentiat: subdens quòd nulla uerbalis iniuria in personam dicitur; sed uiolentia. Ancha. d. cap. si clericos, in fin. de senten. excom. in vj. distinctioni Bar. adhærere uidetur; dicens, ꝙ quis offendere dicitur, siue quis uiolentas manus in aliquem injiciat; siue furto quid subtrahat; uel cum uxore adulterium committat. In personam autem si largè loquamur, si quis intendat principaliter circa res, secundariò circa personã, ut in uiolẽtia: si strictè quando tangitur persona, uel res cohærens personę: ut in c. si quis suadente diabolo. 17. q. iiij. si strictius quando fit in ipsum corpus; uel circa ea quæ sunt inseparabilia a corpore, ut circa pilos, & ca-
4 pillos, in qua significatione capi dicit cum odium est irrationabile.

Castren. d. l. licitatio, num. 4. aliter distinguit; nempè ut offensio personalis fiat duobus modis: quandoque merè in personam, ut ex uerbis, uel percussione. Item propter rem licet in personam ut in uiolentia, uel ui expulsiua; & ꝙ uerba promissionis accipiatur de prima quæ est merè in personam.

Alexand. ad Bartol. d. §. quod illicitè, transire uidetur cum Bald. d. l. si qua per calumniam: quos sequitur etiam Deci. consi. 406. ubi respondit ex insultu, quem personaliter

offen-

offendi, non in perſonam.

Firma. in reper. in uer. inſultus, & uerbo offendere, ait inſultum iniuriam perſonalẽ non dici, nec in perſonam.

Barba. conſi. xj. nu. 12. in iiij. conſuluit ex inſultu cum admenatione, promiſſioni de non offendendo contraueniri.

Itaque in tanta ſcribentium uarietate, ſic diſtinguendum putaui, quòd aut ſumus in generali promiſſione de non offendendo, & nedum facta, ſed etiam uerba iniurioſa ſatis eſſe, ut quis contraueniſſe dicatur; grauia tamen, quæ pœnam mereantur: ut ſupra: & quæ honori labem inferant: quod etiã iudicantis arbitrio, ex perſonarum qualitate, reſidebit: multum namque intereſt, ꝙ uerba in uiles, & tenuioris fortunæ homines, pro-
5 ferantur; An aduerſus nobiles, uel milites, & honoris profeſſores; quibus honos uita ſit charior: uulg. l. Iul. ff. ſi quis omiſ. ca. teſt. Si-
6 cut è diuersò ꝙ ab ignaro & rudi, ſeu uerborum uim non ignorante, procedant: uerba. n. iuxta proferentis qualitatẽ, interpretantur. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Treb. & iux-
7 ta qualitatem perſonæ, ad quam diriguntur. l. plenum. §. equitij. de uſu & habi. & uulgo dicitur ex perſonis dicta ponderantur: ut fuſius docet Alcia. rub. de uerb. ſigni.

Et in hac promiſ.ēt furtum & adulterium contineri uidentur; ut ait Bart. d. §. licitatio. Cor. conſil. 44. in iiij. licet Caſtren. poſt Barto. & plerique alij repugnent; niſi euidentiſſimis argumentis appareat furtum & adulterium non ex priore odio, & contemptu, ſed neceſſitate, & libidinis ardore perpetrata: de quibus. s̃. tit. de pa. q. 43.

Aut perſonaliter non offendere, promiſſum eſt; & tunc quamuis uerba iniurioſa largè loquendo, perſonalem iniuriam afferant: ut aiunt ſcriben. ſupra; nihilominus, in hac ſpecie pœnali & odioſa, in qua uidetur promittens ſaltem ex communi loquendi uſu, ſe ad offenſas, quæ nedum honori, ſed & perſonæ fiunt reſtrinxiſſe; (ſtrictè & magis propriè uerba accipiendo) uerius uidetur, uerbales iniurias non contineri: ſed inſultum cum armis, cum inſequutione, uel (ut uulgo dicitur) cum admenatione; ueſtium ſciſſionem; uiolentiam occaſione rei; iaculationem, ſaxi proiectionem; archiperforati (quē archibuſium uocant) ſeu baliſtæ exonerationem; & ſimilia, in quibus tamen perſona nō percutiatur, uel tangatur: quæ offenſæ omnes, licet perſonales dicantur; non tamen in
8 perſonam: quia dictio in, in ſpecie noſtra perſonæ tactum & intrinſicitatem requirit: ut

ut utar uerbis Bald.d.rub.ſol.mat.& d. conſil.incip.inſultus. Et ideò ſi promiſsionis reſtrictio in perſonam facta proponatur; eiuſmodi omnia excludi: & offenſas quæ merè in perſonam fiunt, & quibus perſona tangitur, uel percutitur; contineri: ut ex communi ſenſu ſupra allegatorum, elici poſſe uidet.

9 Quòd ſi de irrationabili (ut uocant) odio, tractetur; nempè quia, præter iuris communis diſpoſitionem, quis inuitus, uel de facto, uel conſuetudine etiam pro conſanguineis, promittere coactus fuerit; & pro contrauentione ab eis facta, citra ullam ipſius culpam, grauetur; æquius eſt, ut uerba etiam ſtrictius accipiantur; ut utar uerbis Barto.d.§. licitatio.num. 5.& Ancha.d. cap.ſi clericos: quo caſu ſub uerbis non offendere, uerbales iniuriæ non comprehenderentur; & ſub uerbis non offendere, perſonaliter; eę tantum offenſæ continerentur, quæ tactu uiolento perſonæ uel percuſsione, fieri contingerent.

Vnde ex præmiſsis, præcedentes, & his ſimiles quæſtiones, his concluſionibus facilè diſſolui poſsunt. Videlicet.

Promiſsio de non offendendo generaliter, ſeu ſimpliciter præſtita, etiam uerbales iniurias, graues tamen, arbitrio iudicis, complectitur. XCI.

Promiſ-

xcij. 10 Promiſſio de non offendendo perſonaliter, uel in perſonam; offenſas quæ uerbis fiunt, non continet.

xciij. 11 Inſultans cum armis, cum inſequutione, uel admenatione, dicitur perſonaliter offendere.

xciiij. 12 Veſtes ſcindens, licet perſonam non tangat, dicitur perſonaliter offendere.

xcv. 13 Ephyppia, ſeu freno, equum retinens; licet equitantem non percutiat; dicitur perſonaliter offendere.

xcvj. 14 Auferens equum, ueſtem, pileum & ſimilia è manu uel capite alicuius perſonaliter offendit.

xcvij. 15 Proijciens iaculum, pugionem, ſaxum, aduerſus aliquem, perſonaliter dicitur offendere.

xcviij. 16 Archibuſium, ſeu baliſtam, exonerans cōtra aliquem; perſonaliter offendit.

xcix. 17 Promiſſioni de non offendendo in perſonam, niſi perſona percutiatur, uel tangatur contrauentum non dicitur.

c. 18 In promiſſione de non offendendo, quæ etiam cōſanguineos, pro quibus de iure quis promittere non tenebatur, continet; ſtipulationis pœnalis uerba, ut euitetur pœna, magis propriè & ſtrictius interpretantur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Offensa leuis, an promissioni de non offendendo uim faciat.*

2 *Percutiens saxo sine sanguine, an cautionibus contraueniat.*

3 *Offensæ appellatione, an leuis ueniat.*

4 *Fideicommissum ex leui offensa, reuocatum non censetur.*

5 *Rapiens arma è manibus eius, quo cum pacem habebat, an pacis fractor censeatur.*

6 *Offensa ex ictu cubiti, an pacem rumpat.*

7 *Insultus cum admenatione, an cautiones frangat.*

8 *Insultus cum armis, & persecutione, an cautionibus contraueniat.*

9 *Archibusium dirigens aduersus eum, quem non offendere promiserat, cum exoneratione rotæ tantum, an contraueniat.*

10 *Nocendi potentia ad actum deducta, idem operatur, quòd ipse actus.*

11 *Offensæ leuitas, ex personarum qualitate perpendenda.*

QVAESTIO CI.

1 AN autem ex leui offensa, promissioni de non offendendo contrauentum dicatur, & exactioni pœnæ, sit

ſit locus; frequens eſt quæſtio, in qua Hyp-
2 pol. Marſil. conſil. 80. in percutiente cum ſa
xo ſine ſanguine, negatiuè reſpondit: quia di
3 cit ipſe num. 32. offenſæ appellatione, leuis
non uenit. allegat l. ſi quis. §. fi. ff. de adimen.
lega. Verum tex. non ait offenſæ nomine le-
4 uem non contineri, ſed ex leui offenſa, fidei-
commiſſum reuocatum non cenſeri. quæ ne
dum facto, ſed etiam uerbis, in ea ſpecie in-
ferri poteſt. allegat etiam Bald. conſi. 58. in j.
aliàs 195. in ij. incip. laudare uos. quòd di-
cat ob leuem offenſam, pacem non uiolari.
Qui nedum hoc non ſentis, quinimmò in di
uerſam ſententiam tendit: dum num. 6. ſcri
bit ex graui ſuſpicione, niſi in actum ſit de-
ducta, pacem non rumpi: quaſi uelit quòd ſi
ſuſpicio in actum deducatur, aliud ſit dicen-
dum: Adduci poſſe uidetur Cor. conſil. 44.
5 in iiij. in ui rapiẽte roncam è manibus eius,
quo cum pacem habebat; ſed alio modo cliẽ
tem excuſare uidetur, nempè ex noua cauſa,
quia aliàs malè conſuluiſſet, & præſertim in
pace, ut inferius ſeq. q. dicetur. & dixi ſupra
q. 96. num. 14. Allegari ſolet etiam in propo
6 ſito Pariſ. conſi. 165. num. 14. in iiij. dicens
ex percuſsione, ſiue ictu cubiti (quam urta-
tionem appellant) pacem non rumpi; ſed &
ipſe d. conſil. Hyp. eiusque nugis innititur.

poſſentq;

possentque ab eo dicta procedere, si absque dolo processerit, ut sentit nu. 13.

Adduci solet etiam in eadem specie Grat. consi. 73. in ij. qui rectè perpensus, contrarium de diametro respondit, ut patet ibi, nume. 5. subdens, quòd pœna sub conditione promissa, si quis offenderit, ex proprietate etiam in minimo uerificatur. Et nimirū quia promissiones, & cautiones eiusmodi exiguntur, ut omnis delinquendi, tollatur occasio. l. in fundo. de rei uendi. & satis cautum non foret, si percussiones etiam leues, ex quibus ad grauiores plerunq; deuenitur; in promissionibus non comprehenderentur.

Vnde cum essem Illustrissimi & Excellentissi. Ducis Vrbini, fisci patronus, pluries ex
7 facto respondi, & obtinui, & maximè Vrbini, ex insultu cum armis, cum ictu sine percussione, quem admenationem uocant, indutijs seu promissionibus de non offendendo contrauenire: ex his quæ post Bartol. Bal. & Castren. in terminis scripsit Barba. consi. xj. nu. 12. in iiij. per tex. in l. apud labeonem. ff. de iniur.

8 Sicut & in prouincia Montis Feretrij, ex insultu fugando, & insequendo fugientem.

9 Et Pisauri ex insultu cum archibusio, cū sola rotę exoneratione: quia his omnibus ca

sibus,

ſibus, fecit inſultans quantum in ſe fuit: & nocendi potentia ad actum ipſum deducta eſt: ut in propoſito Bald. in alleg. conſi. dicebat.

Non tamen procedit hęc concluſio, quando promiſſum fuit, in perſonam non offendere, ex ui dictionis in qua denotat corporis tactum: ut ex Bartol. in d. §. quod illicitè, & his quæ in ſpecie ſcripſit Deci. conſi. 406. & dixi ſupra q. 99.

11 Verum in his omnibus, perſonarum qualitates plurimum perpendendas arbitror; & ex his offenſæ leuitatem, uel grauitatem diiudicandam.

Sicut & an de irrationabili odio tractetur; ut puta quòd conſuetudine cogente promittens, pro offenſa a coniuncto, uel adhęrente facta, teneatur: ut a Bartol. ſupra, nume. 6. quem communiter alij ſequuntur, animaduerſum uidemus. ut dixi ſupra. q. præcedenti.

SVMMARIVM.

1 *Pax, an ex ſolo inſultu, cum armorum euaginatione rumpatur.*

2 *Pax, maiorem requirit obſeruantiam, quàm promiſſio de non offendendo.*

QVAE-

QVAESTIO CII.

1 SED quid in pace dicendum, an ex solo insultu, cum armorum euaginatione, rupta dicatur, & Paris.d. consi. 165.num.22.in iiij.& Grat. d. consil.
2 73.nume.5.in ij.affirmatiuè senserunt. Et nimirum quia maiorem obseruantiam exigit pax, ex cuius uiolatione fidei ac honoris fit naufragium; quàm ex contrauentione promis.de non offendendo, in qua non honoris, sed bonorum iactura uersatur: l.Iul. ff. si quis om.ca. testa.

Et hoc respectu pœnæ legalis, & ut insultantis opinio, penes probos uiros, grauetur, certum puto: respectu uerò conuentionalis, seu Prætoriæ, quæ strictius interpretatur; aliud fortè deliberādum: ex his quæ superius tractaui, & maximè q. 91.

SVMMARIVM.

1 *Promissioni de non offendendo uel paci, nunquid contrauenisse dicatur, qui eum offendit, qui prius licet ex interuallo, contrauenerat.*
2 *Offensus pro promissione de non offendendo ex noua iniuria repercutere præsumitur.*

Clausula

3 *Clausula rato manente pacto in promis. de non offendendo, quid operetur.*

4 *Pœna in cautionibus de non offendendo adscripta, quando in totum, uel in parte fisco debetur, an offenso ex interuallo repercutere liceat.*

5 *Pœna una & eadem, nunquid possit diuerso iure censeri.*

6 *Fiscus semper obseruat.*

7 *Paciscentes si inuicem communi consensu digladiauerint; respectu fisci pœnam committunt.*

8 *Offendens prior, non potest ex eo contractu agere, cui ipse contrauenit.*

9 *Clausula rato manente pacto; in eius fauorem, qui non obseruauit non operatur.*

QVAESTIO CIII.

1 NEc ea satis frequens omittenda est quæstio, An posteaquam ab una parte promissioni de non offendendo, uel paci, contrauentum est, possit altera etiam ex interuallo repercutere; & iniuriam retaliare; sine conuentionalis, seu Prætoriæ pœnæ metu: in qua omnium consensu admissum uidetur, ut non dicatur ab eo promissio, uel pax uiolata; qui ab aduersario præoccupatus fuit: argum. l. semel mora, ubi Alexan. sol. ma. ex quo enim altera pars promissioni

2 missioni prior contrauenit; ex noua iniuria postremum facinus, potius ortum interpretandum est: l.aut facta.§.causa.ubi Bartol.ff. de pœ.ut post Ioan. And. in addi. ad Specul. rub.de treu. & pa. communi uoto transiuere, glos.Bart. Bald.Castren.l.qui fidem. ff.de transac.Bar.Castren. Alexan.Ias.Dec.Claud. Alcia.l.cum proponas.ij.C.de pac. & in terminis Roma.consi.155. & 258. & de communi testantur, Alex.consi.115. in iiij. Cor. 42.in ij.Paris.164.in iiij.Ceph.35.in j.& ple
3 rique ex recentioribus ; etiam quòd subsit clausula rato manente pacto, & quæ pœna toties committatur &c.quam aiunt tantum in obseruantis fauorem,operari: ut in specie Alex.d.consi.115.nu.7.ut si semel offendés, iterum & ex interuallo ueterem iniuriam, nouo facinore recrudescat.

Verum hæc omnia respectu pœnę quę parti sit stipulata , absque controuersia proce-
4 dunt; sed quò ad pœnam , quæ fisco promissa sit, amplius deliberandum: & quòd idem sit concludendum, probare uidetur Roma. d.consi.155.& 258.& Cor.consil. 51. in j.& 157. in iij.

Sed rectè intuenti contraria senтétia, probabilior uidetur,nempè ut pro ea parte,quæ ad fiscum pertinet, omnino pœnæ locus esse

debeat; ſtante clauſula rato manente pacto, &c. cuius uim & uerba, quæ generalia ſunt, ſi perpendamus; utique non alia eſt facienda interpretatio, niſi ut a quocunque, & quotieſcunque ex interuallo, fiat offenſio, pœna committatur: a quibus uerbis, non aliter eſt recedendum; niſi cum de contraria ſtipulantium mente, liquidò conſtet: uulg. l. non aliter. At facilè credendum eſt, fiſci agentes, qui partes ad eiuſmodi cautiones coegerũt; non aliud proſpexiſſe; niſi ut eo modo caueretur, ut quoad promiſſionem fiſco factam, numquam abſque pœnæ incurſu contrauениri poſſet: ne uno iam ſequuto delicto; ſciret pars offenſa, antequam ſibi manus iterum ligarentur, tutò, & abſque promiſſæ pœnæ metu, poſſe uindictam ſumere, & publicam quietem perturbare: cui quidem Prętor ſatis non proſpexiſſet; ſi ita clauſulam illam interpretemur; ut primo contrauenien te, alius impunè contrauenire poſſet: quia maius ſubeſt periculum, ut pars offenſa, uindictam quærat, quàm ut ſemel offendens, ueterem uelit iniuriam refricare: & potius interpretandum eſt, quòd prætor, ubi maius erat periculum, cautius proſpicere uoluerit uulg. iuribus.

Nec aduerſatur Roma. d. conſi. 155. quia loqui-

loquitur in pœna in compromisso apposita: quo casu nullus subest scandali timor, & Rei pub. minimum interest contractum obserua ri; sicut in allegato consil. 258. quia sua in specie, non aderat clausula quæ pœna toties &c. quæ respectu fisci plurimum operatur ut s̃. & promissionem, quæ aliàs sequuta prima contrafactione euanuisset, sustinere uidetur.

Nec me mouet Cor. d. consil. 51. in j. & 157. in iij. quia, uenia dictum sit, sine ratione, & sine lege loquitur.

5 Nec obijciatur prout aliàs mihi obiectum fuit, quòd cum una, & eadem pœna promissa sit, non debet diuerso iure censeri. uulg. l. eum qui ædes. de usufructu. & consequenter fieri interpretatio; ut respectu partis (cui fides non fuit seruata) non sit commissa; respectu uerò fisci sic: quia non est

6 inconueniens quòd parti non obseruanti, non debeatur; fisco uerò, qui semper obseruat debeatur: ut in simili probat Alexand. uulg. §. Cato. nume. 45. super j. quæst. Barto. quem sequuntur Are. & Nouel. & ut demus instantiam patet, quia si duo promiserunt fisco se ad inuicem non offendere, sub pœna

7 centum, pro dimidia fisco, & pro alia parti applicandorum, & concorditer digladiaue-

 rint,

rint, fidem fregiſſe dicentur; & quò ad fiſcum attinet, pœnam ſoluere tenentur, licet ad inuicem propter mutuam obſeruantiam, fiat compenſatio; ac pœnæ exactio impediatur, ut aiunt doctores. d. l. cum proponas. & inferius dicetur. Nec ſcribentes in d. l. qui fidem, & in l. cum proponas, & alibi ſupra, rectè perpenſi, aliud ſentiunt, quia omnes loquuntur in promiſſione ad inuicem inter partes facta; & pœna partibus applicanda, nullam de fiſco mentionem facientes: ideo Bald. d. l. qui fidem, prima & ſecunda lectu. ex rationibus, quas allegat; ſemper loquitur quò ad partes, & idem in l. cum propo-
8 nas, dum dicit, quòd primò offendens non poteſt ex eo contractu agere, quem prior fregit: & Caſtren. poſt eum dicens, quòd ex contractu quem quis impugnat, ſe iuuare non poteſt. Iaſ. Deci. Alcia. ſemper loquuntur quando pœna eſt adinuicem promiſſa. ubi
9 declarat Alcia. in v. notab. quantum ſit ad eius fauorem, qui non obſeruauit, clauſulam non operari. & ita ſuadent uerba Alexand. d. conſil. 115. nume. 8. & Cepha. *conſil.* 37. & quòd in his terminis tantum *loquantur* ſcriben. ſupra, patet ex legibus quas allegant: nempè in d. l. qui fidem, & l. cum proponas, quarum ratio eſt, ut qui uenit ad-

uerſus

uersus promissionem, uel contractum; non possit postmodum se in eo fundare, ne eo iuuetur, quod ipsemet impugnare ausus est: quæ ratio in fisco cessat, qui nunquam impugnauit, & cui promissio facta, meritò debet obseruari: ut pluribus exemplis comprobat Alcia. d. l. cum proponas, in princip. & ita Eugubij, aduersus præstantissimos doctores obtinui.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia offendentis, respectu pœnæ, nunquid principali præiudicium afferat.*

2 *Sententia contra principalem, an aduersus fideiussorem exequi possit.*

3 *Contumacia filij an patri noceat; si statuto pro eo obligetur.*

4 *Confessio unius, eius personam non egreditur.*

5 *Contumacia filij, probationes fisci coadiuuat.*

QVAESTIO CIIII.

1 SICVT nec alia frequentior prætereunda est; An contumacia offendentis, respectu pœnæ in promissione de non offendendo, in pace, uel inducijs contenta, si desint aliæ delicti probatio-

nes, principali præiudicet. In qua communi uoto, solet negatiuè responderi: ex his quę scribunt Guiliel.in Specu. titu. de exeq. senten.§. sequitur. Bartol. l. eius qui delatorem, nume. 5.ff.de iu.fi.allegans text. in l. ij. §.diuus Hadrianus.eod.titu. & ex rub.& ni
2 gro.C.res inter alios ac.& quia (quidquid sit in fideiussore iudicij) sententia contra principalem, aduersus fideiussorem, contractus, exequi non potest. Bartol.l.j.ff.iudi.sol.ita ut contra fideiussorem, opus sit nouo processu probatione, & sententia prout respondit Commen.consil.32. incip. inculpatus. & e-
3 tiam in ficta filij confessione stante statuto, quòd pater pro filij delicto teneatur, disputauit Barto.uulga.disput.statuto Lucanæ ciuitatis. & in l. quum filius. de uerbo. obliga. quem frequenti calculo cæteri sequuntur.& maximè Soci.dicens ita Florentinos, & Senenses aduocatos consuluisse. Bald. l. j. §. si procurator.ff. si quis iudi. non obtempe. &
4 nimirum quia ficta unius confessio, confitentis personam egredi non debet. d. l. eius qui delatorem, immò nec uera. argumen.l. cum quæritur. ff. de excep. rei iudi. & ita in terminis respondit Cor.consi.211.lib.3.etiã uera confessione principalis apparente.

Quod limitandum uideretur tunc procedere,

dere, quum principalis ſoluendo non eſſet, ne alterius contumacia, quandoque puſillanimitate, quandoque dolo procedens, fideiuſſori præiudicium afferat, quòd ſi ſoluendo foret, ita ut fideiuſſori aduerſus principalis bona, pro indemnitate daretur regreſſus; aliud ſtatuendum, ex quo finale periculum, ad principalē, qui ſoluendo eſt pertinet. & ſic ceſſat præiudicij ratio, quam DD. ſupra animaduertunt: ut in ſimili probaſſe uidentur Bald. l. j. nume. 5. uer. præterea. & Alcia. poſt eum nume. 20. in fi. uer. ſed quid. ſi lege municipum. ff. ſi cer. pet. & Albe. j. par. ſtatu. q. 180. Sed adhuc ſubſiſto per litium ſumptus, & anfractus, quibus pro indemnitate agendo, uexaretur. quod & ſenſiſſe uidetur Bal. ſupra, & uerius puto.
5 Illud tamen non diffiteor quin leuiores probationes ſufficiāt; ita ut principalis contumacia, maximè filij, & coniunctorum, fiſci probationes plurimum coadiuuet: ut in ſimili Alex. conſi. 65. nu. 10. in j. Gram. deciſ. 11. nu. 14. & 42. nu. 13. & conſi. 57. nu. 20.

SVMMARIVM.

1 *Ius accreſcendi, an in pœna, quæ fiſco & parti ſtipulata eſt; ſolum habeat.*

2 *Fiſcus integram pœnam exigere poteſt, & dare parti.*
3 *Ius accreſcendi, in contractibus non procedit.*
4 *Fiſcus in pœnis, lucratiuam cauſam habet.*
5 *Fiſcus lieni ſimilis; quo intumeſcente, omnia membra langueſcunt.*

QVAESTIO CV.

1 HANC etiam (ut omnem moueam lapidem) præterire non potui; An ſi pars, promiſsionis de non offendẽdo pœnã negligat; fiſcus, cui altera portio ex ſtipulatione notarij applicata eſt; utranq; poſſit conſequi; uel è diuersò: & propter coniunctionem, affirmatiuè concludendum uideretur; uulg. l. re coniuncti, cum ſimil. & ita aduerſus Bal. ſcripſiſſe conſtat Iaſ. l. re coniuncti. nu. 219.

2 Suadet etiam quia fiſcus, integram pœnã exigere poteſt; & parti cui pœnæ portio applicatur, tradere; ut aiunt Bar. l. j. C. de uendi. rei fiſ. li. 10. Bal. l. j. C. ne fiſ. uel priua. & Rimi. l. ſi quis maior, in fi. C. de tranſac.

Sed contrarium æquius, & probabilius uidetur; ex generali regula, ꝙ ius accreſcendi,
3 in contractibus non procedat. l. ſi mihi & Titio. de uer. oblig. cum ibi not. & in l. unica. C.

quando

quando nõ peten.par. & in ſpecie uoluit Bal. l. arbiter intra centum. ff. de arbi. & ita ritè perpenſus ſenſit etiam Iaſ. ſ. licet intellectui Bal. in d.l. arbiter repugnet; quia non id propter fallentiæ ab ipſo traditæ, ꝙ in pœnis ius accreſcendi locum non habeat, contradicit. & in hanc ſententiam tetendit etiam Alcia. d.l. re coniuncti.

4 Nec aliter obſeruatum ſcio. debent.n.uerè Principes, qui in pœnis lucratiuam cauſam habent; ex Dyn. & Bar. uulg. l. non puto. ff. de iu. fi. & Nicoſan. trac. de pigno. 4. mem. ij. par. num. 115. portione quæ fiſco ſtipulata eſt, eſſe contenti: eius quod Traianus per-
5 ſępè dicere ſolebat, memores; nempè fiſcum lieni ſimilem fore: quo intumeſcente, cuncta membra extenuantur.

SVMMARIVM.

1 *Aggreſſor ſi non appareat ex duobus inuicem digladiantibus, an reſpectu fiſci, pœnæ in pace, uel ſtipulatione de non offendendo promiſſæ ſit locus.*

2 *Agens ad pœnam docere debet pro eius parte impleuiſſe.*

3 *Rei illicitæ quando quis operam dare dicatur.*

4 *Honor uitæ præponitur.*

QVAE.

QVAESTIO CVI.

1 Ostremò illa etiam quæstio prædictis assuenda est; An si duo ad inuicē digladiantes reperti fuerint; nec constet de aggressore, posit fiscus ad pœnam qua se non offendere promiserunt, uel in pacis contractu stipulatam agere. In qua Scio prçclarissimos uiros negatiuè respondisse. ex doct. gloss. & Bartol. in l. j. §. cum arietes. ff. si quadru. paupe. fecis. dic. stare enim potest quòd alter esset insultatus, daretque operam rei licitæ. l. scientiam. §. cum stranéta. ff. ad l. Aquil. & ex his quæ fusius congerit Alcia. tract. de prçs. reg. iij. prçs. 39. & ita in principali articulo probat Tiraq. tract. de pœ. temp. cau. sexagesima.

Sed ea certior est sententia, quòd nisi saltem probabilibus coniecturis, aggressor appareat; de quibus pleno cornu Alci. supra. respectu pœnæ prætoriæ, quæ fisco promissa est, uterque teneatur: quia glos. & Barto. si rectè perpendātur, loquuntur quò ad pœnam conuentionalem, quæ parti, & non fisco uenit applicanda: ut patet dum dicit ibi Barto. Quid si duo pacem fecerunt, & se inuicem percusserunt; an alter alteri, de pace rupta teneatur;

neatur; si non constat quis primò ruperit,
2 &c. & sic loquitur quò ad partis interesse; quæ quum non appareat, quòd pro eius parte adimpleuerit; meritò ex contractu pœnã petere non potest: & ita sentiunt Bald. d. §. cum arietes. d. l. scientiam. §. cum stramenta. & in l. ut uim. de iusti. & iu. Ana. c. significasti. ij. de homi. Ange. tract. de malef. uer. & dictus Titius se defendendo. col. 10. uer. quærit gloss. & Ariminen. post eum. & nimirum quia si non constat de aggressore, sed de rixa ad inuicem facta; sequitur quòd ambo rei illicitæ operam dabant: ut probatur ex uer.
3 Bal. d. §. cum stramenta, ubi declarando quãdo quis dicatur rei illicitæ operam dare, dicit: Vnde si duo se percusserunt, licet de aggressore nõ appareat; uterque punietur: quẽ & sequitur Cor. consi. 274. litera V. lib. 1. & si secus diceremus, possent duo, qui se non offendere promisissent, ex composito remotis (ut aiunt) arbitris, ad inuicem dimicare; absque metu pœnæ, quam fisco in euentum offensionis promiserunt: & sic Prætoris prouisionem facilè eludere: quod esset absurdum: & publicæ quieti contrarium: & ita in specie nostra declarare uidetur Cagno. in l. si quis maior. num. 94. C. de transac. sicque ego in ducali Auditorio Vrbinen. dum fisci Illustrissimi

ſimi Ducis partes tuerer, obtinui; & pluries iudicaui.

Non tamen negauerim quin quoad pacē attinet, quenquam fidei fragum, ſeu proditorem non appellari: ſi ſaltem probabilibus ar
4 gumentis de aggreſſore non liqueret, tum quia de honoris iactura tractatur. qui cuicunque pœnæ pecuniariæ, immò & uitæ, præponitur. uulg. l. Iul. ff. ſi quis om. cau. teſta. tum quia principaliter de partis intereſſe tractatur, cui fides fuit præſtita: quæ fortè paci pariter contraueniendo, in pari dolo uerſata eſt: l. uiro atque uxore. ff. ſol. mat.

FINIS.

ENOVATA IVVENTVS

